

DO (50 414) *praep*

o jasne.

Zawsze cum G.

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

Wskazuje kierunek, kres, cel; *ad, in Mącz, Calag, Cn; in Mącz, Cn; apud Mącz; tenus Calep* (50 414) :

A. W określaniu stosunków przestrzennych (23 915) :

a. Wskazuje kierunek, cel oraz granicę w przestrzeni; *dokąd, ku; ad Mącz, Cn; in Mącz* (8071) : *ya* kom *ya* dwdzyeszthv gąszy zayąthych zeszkody nyeodbył gwalthem kthore gnał do obori szwoyey *ZapWar 1503 nr 1947* (71); *BierRaj* 18v; *PowUrb* +4; A wíchakze ydzie then Gołczyniecz do Bułka do Gologor. kv dunayowy *MetrKor* 59/280v (46); *March*¹ *Wiet* Av; [*pan*] Noc w folwárku przeleżawły: Názáiutrz do miáltá poiał *BierEz* A3 (49); *OpecŻyw* 104v (155); *OpecŻywSandR nlb* 2 (10); *PatKaz II* 75v (5); *PatKaz III* 153v (4); *HistJóz* A2v (21); *TarDuch* Bv (4); á przeto wężowie na wiołnę wychodząc z ziemie maiącz zaćmienie w oczoch/ lażą do korzenia włótkie⁸⁰ kopru/ a one^m łobie oczy wyciraią *FalZioł* I 51b (56); Potim fie Alexander do Babilonii wezbrał *BielŻyw* 162 (31); przeto na ten czas z żołądka pochodzą dymy furowe do mozgu *GlabGad* K4v (25); Potim łpołem nad białem Ieziorem ciągnąć wracali fie do fwey ziemie Tatarłkiey. *MiechGlab* 17 (38); kazdemv polłowy dayemi [...] przewodnyky do samego dvnaya abi łpokoyne yachał *LibLeg* 11/156 (71); *BierRozm* 13; Ieden kupił we Wrocławiu wołku kaźdi 1p. za 2 zło. węgf. á wiozł gi do normberku. *KłosAlg* G3 (3); *WróbŻołt* 106/7 (8); á bylich my podobni ku owcam ktore wiodą do iátek *RejPs* 66 (12); *ZapMaz VS* 2/332 (3); *ComCrac* 12v (6); stemze Maczkiem. thutha za szwyentym marczinem dwv konyv lony vkradli, kthore wplełfewye chłopu do Choczicze przedali za pulłłofthi grzywny *LibMal* 1545/105 (104); Włoką go záłeb do chroftu *RejRozpr* Bv (5); *SeklWyzn* a2v (2); *RejJóz* Q3 (19); *SeklKat* Pv (12); Przibiezał díłłacz do krati *RejRozm* 403 (3); *RejKup* x8v (37); Pothym łtamąd żegluiąc po morzu kwápił fie do Afriki *HistAl* B6 (73); *MurzHist* F3v (17); *MurzNT Luc* 15/13 (42); *KromRozm II* v3v (7); *KromRozm III* G5 (8); *Diar* 58 (7); *DiarDop* 108; *BielKom* E4v (10); ták ci ktorzy chcą co vmyeć/ álbo do Włoch/ álbo do Fráncyi/ álbo do Nyemyec/ álbo wyęc s Polłki do Kráková ná náuki fie byerzą. *GliczKsiąż* M6 (28); *LubPs* cc3 (13); *GroicPorz* z3v (12); *KrowObr* 85v (72); Dwornik ołtátek zmłócił y do lálá dunął *RejWiz* 12v (60); *Leop Gen* 22/2 (264); *OrzList* i3 (5); A gdy powod z vrzędem przydzye do naroźnego kopcá/ tám ma powod przyłiádz s świádky iż łpráwiedliwie wiodł *UstPraw* I (9); *RejFig* Aa2 (33); A pan chytry wytyka/ ná chromym do domu *RejZwierz* 131v (44); SPisanie Dworu, i slug wsitkich, ktorzy s księżną Iei Mczią do Philandiei z Wilna iachali *WyprKr* 122 (2); *BibRadz* 1.*Mach* 14/24 (309); *Goski* A11v (3); Ale iefłize my ná prołtość przodkow náłzych pátrząc/ ich brodem w tey Exekucyey poydziemy/ bełpiecznie do brzegu przebrniemy *OrzRozm* Iv (13); rułzył fie teź [*Cesarz*] do Rotemburgu *BielKron* 228; á s tey przyczyny Krol do Mołkwy ná woynę kazał fie łwoim gotowác. *BielKron* 410 (1878); *GrzegRóżn* G (4); *KochSat* B3 (8); młóć Rzymłka podług łtarego zwyczayu [...] Senat álbo Rayce ktore oni oycami zwali tego dnia gdy mieli łędzić w łenaćie/ do Ratułza doprowadzała *KwiatKsiąż* D3v (4); *Interdicere commeatus in Silesiam, Záwrzeć drógę do Słaská. Mącz* 87c; *Ad fores suspenso gradu*

placide ire perrexi, Chciałem z lekką ná przednich pálcách co nacífzey do drzwi przifłępić. *Mącz* 350d; *Tendimus in Latium*, Ciągniemy/ mkniemy pniemy wieźiemy fie do włóch. *Mącz* 444a (149); *Turek Bábilónki Król/ z Węgier do Polłki przez Befchkit nágláda OrzQuin* Y3v (29); nie daway nikomu Od ćiebie z ímutnym łercem odchodźić do domu. *Prot* D3v (7); Páweł fwięty żegluiąc do Rzymá po Morzu/ nákoniec przyiechał y przybił fie do brzegu onego kthory zwano Boniportus *SarnUzn* H6vb (5); dla tegoć Bog dał zęby áby pierwey dobrze znimi ftárł/ co małz do żołądká połłác *SienLek* 13 (8); *LeovPrzep* Gv (2); *LeovPrzepSamb* b4v; *RejAp* 187 (62); oczy iego chytáią lie zá onę piękność thwarzy/ á niemogąc z łamey twarzy/ iż contráfet iey do łercá niołá/ á dufzá imie fie onemu obrázowi z lubołczyą przypáthrowác *GórnDworz* Mm (56); Abowiém ielli rozdzielifz Kwádrat proftá Lineą od kątá a. do kątá c. *GrzepGeom* Hv (45); *HistRzym* 117v (136); *RejPos* 53v marg (303); *RejPosWiecz*³ 98v (2); *BiałKat* 66 (7); Zbroyniey fie wypráwiáią w Gránice ná łwary/ Nizli kiedy do Mołkwy/ albo ná Tátary. *BielSat* C4v (17); *KwiatOpis* C3v (2); A gdy vmiramy thedy przez śmierć łthego świátá/ do niebá álbo do żywothá wiecznego idźiemy s Kryłtułem. *GrzegŚm* 42 (19); *HistLan* B4v (4); *KuczbKat* 435 (5); uważayże czáły łwoie/ uważayże do ktorego krefu płyniełz. *RejZwierc* 124 (153); muśi mieć ná tho práwie miárę/ to ielt/ rozmierzyć iáko dáleko od tego mieyłcá gdzie poczniefz kopác do muru álbo párkánu *BielSpr* 62v (46); *KochMon* 20 (3); *WujJud* 70v (10); Tym łpołobem odpufzczáią ludźiom grzechy y niebiołá otwarzáią/ prowadząc ie przez wiárę Chryłtułowę do krolełtwá Bożego. *WujJudConf* 88 (2); *RejPosRozpr* c2v (2); *RejPosWstaw* [41²]v (2); *BudBib Prov* 26/11 (217); *HistHel* D3v (12); *MycPrz* II A4v (5); *Strum* H2 (32); *BiałKaz* Mv (9); Náziáutrz chćiał Iezus wynić do Gálileie *BudNT Ioann* 1/43 (57); Od Kráková do Bálic gdzie poyrzyłz tám włzędzie/ Káždy łwe vffy wiedzie *StryjWjaz* B2 (13); *CzechRozm* 17 (35); *PaprPan* Ff4 (14); *KarnNap* B4v (2); *ModrzBaz* 110v (38); *ModrzBazBud* ¶ 5v; przechodu Chrześćianóm Łácinłkiego kośćiołá do ziemie S. bronifł *SkarJedn* 254 (74); *KochOdpr* C3v (3); Sledźióny y nérek zátkánié/ téż do tych wód odeślem *Oczko* 15 (24); *Calag* 296a (5); Dáry známienité nieśćie/ A do bran łye iego łpieśćie *KochPs* 145 (13); Slub Cefarzá Ottoná y pielgrzymowánie y pielze śćie do grobu ś. Woyćie. *SkarŻyw* 357 marg (482); *ZapKościer* 1579/3v (10); *KochTr* 11 (3); Nietrzebá dwudźieftu chłopow Iuż do grobu przyłtęp gotow. *MWilkHist* G4v (30); Lefko puściwłzy wieść do Litewłkiey ziemie ciągnąc / á nád nimi fie Dobrzyńłkiego niedawnego zburzenia pomśćić/ obrocił ono woylko do Mázowłza Cirnenłkiego *StryjKron* 370; Potym do Wilná obozy toczyli *StryjKron* 487 (237); *CzechEp* [378] (23); *KochJez* B3 (10); *NiemObr* 164 (21); *KochEpit* A3; Nie závády do wrót tráfi *KochFr* 107 (9); *KlonŻal* ktv (8); *KochMarsz* 155; *KochPhaen* 16 (2); *KochSz* B2v (5); *KochWz* 142 (3); *KochMRot* A2v (2); *ReszHoz* 118 (5); *ReszList* 145 (12); náłepiey bęđzie włyłtkie do Indyey wygnác/ miedzy one grube á nikkzemne ludźie. *ReszPrz* 66 (3); Wypráwiwłzy tedy tę łztukę łotrowłką przerzeczeni ołzułtowie/ z temi pieniádzmi zaráz fię vdáli do Słáfká *WerGość* 218 (17); *WerKaz* 299; Zwierz fie wrácał z páfzey do gęłtego łáfu. *WisznTr* 30 (7); Wźdy Mołkwi wrotá łtoią do Litwy otworem. *BielSen* 19 (5); *BielSjem* 20 (8); *KochPam* 85 (5); *KochPieś* 19 (5); *KochSob* 59 (2); *KochTarn* 76; *PudłFr* 31 (10); *ArtKanc* C9v (19); *BielRozm* 2 (11); *GórnRozm* Cv (19); Mátiałz do Prus godźi/ lecz mu drógi bronią *KochProp* 11; *KochWr* 38 (3); *PaprUp* G2v (4); *ZawJeft* 16 (3); Wyprawilismy tez powtore listy do inszych woiewodztw *ActReg* 51 (75); *Calep* 339b (7); *GostGosp* 108 (33); Nie pátrzymyłz

do Indii zachodnich álbo południowych/ łkąd mamy drogie kámienie y perły *GostGospSieb* +3v (2); *GrochKal* 6; *Phil* E4 (14); *GórnTroas* 39 (9); Tu do czarnégo morzá ielcze świeże łzláki *KochCz* A3v; *GrabowSet* D3v (15); Turek iáko wielki ielt/ łam włzyłtek nie gdzie indziéy/ ále tu do Polłki mierzy *OrzJan* 109 (38); *KochAp* 10 (2); *KochFrag* 28 (6); *WyprPl* C (2); *LatHar* 715 (66); Z tych ziemłkich do Niebiełkich połzłá oliádłóści *KołakCath* Bv (6); *KołakSzczeł* Cv; *RybGełli* Cv; *WujNT przedm* 33 [2 r.] (357); *WysKaz* 7 (21); gdy Rzymiáne Fráncią álbo Gállią przez miecz dołłáli, á do źiemie Niemieckiéy przechodźli *JanNKar* D (5); *SarnStat* 1119 (192); *SiebRozmył* C4v (9); *WitosłLut* A3; *GrabPospR* M4 (2); Wyiáchał cny krol do Prufłkiego Páńłtwá *KlonKr* F (2); *KmitaSpit* A2v (5); *PowodPr* 24 (8); Prawdá iž náukę łwoię y kazánia Pan odpráwował w polách/ y przy morzu/ y ná pułtych mieyłcách: gdy do kołcióła było dáleko. *SkarKaz* 455b (88); *VotSzl* B (6); *CiekPotr* 81 (16); *CzahTr* A2v (12); *GosłCast* 72 (4); *PaxLiz* E3v (2); Gdy był w poimánium/ nieprzyiáciele go do domu/ łłowu iego dufáiąc/ pułłci *SkarKazSej* 669a (3); Bowiem łię Wiłłá z łtárego zawodu/ Drze do zachodu. Y rzek náwięcey wpada z práwey łtrony/ Ktore prá Wiłłę ná támte zagony *KlonFlis* Fv (42); *SkorWinsz* A2v; *SapEpit* [D2]; A kiedy łię náuczy náwiedzác obory/ Y ze pły łię iuž ozna: dybie do komory. *KlonWor* 35 (44); *PudłDydo* B4 (7); *RybWit* A3 (2); Bug łichy wody łwoie Niełie do Wiłły *SzarzRyt* Cv (4).

W charakterystycznych połączeniach: *biec* (7), *biegać* (23), *bieżeć* (98), *brać (się)* (40), *chodzić* (40), *ciągnąć (się)* (289), *ciec* (11), *cisnąć (się)* (25), *dać (dawać)* (12), *dochodzić* (3), *dociągnąć* (3), *dognać* (3), *dojechać* (3), *dojść* (8), *dopłynąć* (3), *doprowadzić* (26), *dopuszczać (dopuścić)* (6), *dosięgać* (3), *dostać (dostawać)* (3), *dowieść* (7), *dowieźć* (4), *drzeć się* (2), *dunąć* (5), *dzierżeć* (2), *garnąć się* (2), *gnać* (17), *gonić* (28), *gotować się* (11), *gromić* (2), *iść* (1206), *jechać (jachać)* (425), *kierować (się)* (42), *kopać (się)* (2), *kwapić się* (27), *lecieć (latać)* (20), *leżeć* (9), *leźć* (11), *mieć się* (6), *mknąć (mykać)* (7), *nagłądać* (4), *nagotować się* (2), *nawrócić (nawracać) (się)* (31), *nieść (się)* (59), *nosić* (16), *obietować (obietać) się* (16), *oblądzić (się)* (4), *obrocić (obracać) (się)* (47), *odchodzić* (6), *odciągać (odciągnąć)* (4), *odejść* (47), *odesłać (odsyłać)* (50), *odnieść (odnosić)* (15), *odprowadzić* (14), *odwieść (odwodzić)* (12), *odwieźć (odwozić)* (10), *opanować* (7), *opuścić* (2), *osiedlić* (2), *otwarzać (otworzyć)* (22), *panować* (15), *pędzić* (14), *pielgrzymować* (2), *pi(e)rzchnąć (pierzchać)* (7), *plawić się* (6), *płynąć* (55), *pływać* (5), *pobić* (2), *pobieżeć* (13), *pobrać (pobierać)* (6), *pochodzić* (14), *pociągnąć (pociągać)* (6), *podbić* (2), *podkopać (podkopywać)* (3), *podnieść (podnosić)* (7), *pogłądać* (3), *pojechać (pojachać)* (30), *pojrzeć* (3), *pojść* (251), *pokwapić się* (10), *polecieć* (3), *ponieść* (5), *popychać* (2), *porazić* (5), *porwać się* (3), *postąpić (postępować)* (3), *posłać* (631), *pośpieszać* (6), *powieść* (10), *prowadzić się* (127), *przebić się* (3), *przebyć się* (3), *przedać (przedawać) (się)* (22), *przejechać* (3), *przejeżdżać (przejeździć) (się)* (4), *przejść (przechodzić)* (28), *przenieść (przenosić)* (22), *przeprowadzić (przeprowadzić) (się)* (12), *przeprowadzać (przeprowadzić)* (6), *przepuścić* (5), *przesyłać* (5), *przewozić (się)* (6), *przybić (się)* (9), *przybiec (przybiegać)* (5), *przybieżeć (przybieżać)* (10) *przybrać się* (2), *przybliżyć (przybliżyć) (się)* (46), *przybyć* (2), *przychodzić* (21), *przyciągnąć (przyciągać)* (48), *przygnać* (3), *przyjechać* (14), *przyjść* (114) *przyplawić się* (2), *przyplynąć (przyplływać)* (27), *przystępować (przystąpić)* (63), *przycoczyć (się)* (3), *przywieść* (29), *przywieźć* (3), *przywracać (przywrócić)* (5), *puścić (puszczać) (się)* (163), *rozbieżeć* (2), *rozciągnąć się* (11), *rozejść (się)* (15), *rozesłać (rozsyłać)* (4), *rozjeżdżać (rozjechać)* (10), *rozkrzewić*

się (2), rozpuścić (11), rozszerzać (rozszerzyć) (14), ruszać (ruszyć) (się) (63), rzucić (rzucić) się (14), schadzać (schodzić) (się) (7), sięgać (10), skoczyć (skakać) (8), ślać (syłać) (58), spływać (3), spuszczać (spuścić) (15), stroić się (5), ściągac (się) (27), ścigać (2), śpieszyć (się) (13), toczyć (2), trafić (się) (15), tułać się (2), uciekać (uciekawać) (90), uchodzić (11), udać (udawać) się (42), ujechać (4), unieść (7), wdać się (4), wezbrać się (37), wędrować (7), wieść (149), wieźć (się) (62), wlec (17), włoczyć (2), wojować (12), wracać (wrocic) (się) (409), wspinać się (2), wybrać się (5), wychadzać (wychodzić) (12), wycięgać (wyciągać) (12), wydać (wydawać) (4), wyganiać (wygnać) (20), wyjechać (wyjechać) (51), wyjeżdżać (10), wynieść (7), wyniść (wyjść) (77), wypędzić (5), wyprawić (wyprawować) (się) (86), wyprowadzać (wyprowadzić) (7), wypuścić (się) (4), wyrzucić (2), wys(y)łać (26), wywieść (wywodzić) (27), z(a)blądzić (5), zabrać (4), zaganiać (3), zaprowadzić (zaprowadzać) (5), zaprzedać (2), zasiąść (3), zastać (8), zbiegać (zbieżeć) (się) (11), zebrać (się) (17), zejść (6), zganiać (4), zmierzać (3), zstępować (zstąpić) (29), zwojować (7), zwrocic się (83), żeglować (18) [czasownik + do].

Połączenia: »ależ do« (3): kadym przeshedl rzeką nrową przez lasszy ygaye od granycze proszkowskyey alesz do granycz moszenskych *ZapWar 1527 nr 2402* (3).

»aż do« (610): *OpecŻyw 14v* (4); *ZapWar 1522 nr 2287* (11); *PatKaz III 128v*; *MetrKor 59/280v* (6); Kiedy fie odtworzy w mozgu droga od Fantaliey to ieft komori z myślenia aż do łmyłtu połpolitego, ale fie zamknie droga do komory pamiętney tedy może być łnienie ale nie bywa w pamięci *GlabGad L5* (6); krew łtrumieniem z zamku aż do wiłły płynęła. *MiechGlab 33* (15); a ot tad od vłczia Nyełtrowego Lymenem połzła granycza mymo oczakow az do vłczya Nyeprowego *LibLeg 10/71 v* (8); *WróbŻołt 79/12* (3); *RejPs 88v* (3); *RejFóz N6v*; Alexander tedy vczynił pogonią zá nim aż do miáltá iego Bacerem *HistAl E5* (16); *MurzNT Mar 13/27*; *KromRozm III E2*; *LubPs S3v* (2); *KrowObr 45* (2); *Leop Act 17/14* (64); *UstPraw E3v*; *RejFig Bb5* (2); *RejZwierz 21v*; *BibRadz Ios 10/10* (80); Stárzy Hiłtorykowie kładli Germánią od rzeki Tánáis aż do Renu *BielKron 336v* (172); *GrzegRóżn Hv*; In tuas pertinet aedes, Aż do twego domu dołtáye. *Mącz 447d* (23); *SienLek 28*; *RejAp 191v*; *GórnDworz Mm6*; á niechay Linea b.c. będzie pociążnióná aż do d. *GrzepGeom E* (3); *HistRzym 75* (3); *RejPos 134v* (13); *KuczbKat 190*; *RejZwierz 38v* (2); *BielSpr 59*; *WujJud 239v* (3); *BudBib Ios 13/3* (40); Bo też oni przed defzczem /prętko wieżdżáli/ Aż do miáltá swoiego *HistHel C2v* (2); *Strum I2v*; *BudNT Luc 2/15* (2); *StryjWjaz B*; *CzechRozm 120v*; *ModrzBaz 91*; *SkarJedn 225* (3); *KochPs 118* (3); *SkarŻyw 63* (10); *KochTr 13*; *MWilkHist K2*; á puściłem fie łámo czwart dla drukowánia tey Kroniki náłzey aż do Krolewcá mil 20 *StryjKron 72* (27); *CzechEp 106* (2); *NiemObr 49* (3); Nie tegoć záłłużyły wdzięczne rymy moie/ Które od vmárzłého morzá imię twoie Rozniołły aż do brzegu Murzyńłkiéy gránice *KochFr 95*; *KochMuza 27*; *KochWz 136*; *PudłFr 78*; Kazałes zwiáłtowác aż do kończyn źiemie *ArtKanc A15* (2); *GórnRozm L4*; *PaprUp B4*; *ActReg 14* (2); *ZapKościar 1588/77*; *LatHar 369* (4); *WujNT 104* (15); *WysKaz 11*; *SarnStat 982* (21); *SiebRozmysł [A2]v*; Zwiáduyćie świat aż do wylpów morłkich/ á dowiáduyćie fie/ ieśli fie tákowa rzecz gdzie sftála *PowodPr 15* (2); *SkarKaz 82b*; *CzahTr Hv*; *KlonFlis F3v* (2).

»do ... do« (2): *ZapWar 1528 nr 2465*; Włzák oni brácia Iozefá łzukáią/ A do gumien fię do AEgiptłkich máią/ A wory wziąwłszy pokupili żyto/ Zá łłufzne myto. *KlonFlis D3v*.

[Uwaga: czasowniki z przedrostkiem do- oraz niektóre z przedrostkiem przy- (i prze-) wskazują na osiągnięcie kresu przestrzennego, ale nie wskazują, czy przekroczone granice do wewnątrz (np. dojść do miasta); dopiero szerszy kontekst pozwala to ustalić. W **a.** znajdują się tylko te przykłady, w których nie nastąpiło przekroczenie granicy.]

b. Wskazuje kierunek do wnętrza czegoś, osiągnięcie celu w przestrzeni (często przez przekroczenie granicy do wewnątrz); gdzie, w co, w czym; in *Mącz*, *Cn* (7671) : a czi tho synowie Ianowi [...] nayachaly go do domu y vranili *ZapWar* 1550 nr 2674 (81); *ListRzeż* w. 18; *BierRaj* 20v (3); Czaftho kroczyzye przigadza. gdi poddani Krolya yegomilofczi do Moldawki zyemye, abo thefz zmoldawkyei do Krolewkyey zyemye spozwi chodzą, thedi nyektorzi zwikli ye bicz *MetrKor* 40/822 (20); *March*¹ A4; *March*¹ *Wiet* Av; Potym rychło czās fie tráfíl/ Iż pan do folwárku náfwięził *BierEz* A2 (41); do mégo fertza racz zawitatz *OpecŻyw* 159v (80); *OpecŻywSandR* nlb 3 (2); do kłody mie kázál wládzciz *ForCnR* Bv (9); *PatKaz II* 23v (4); *PatKaz III* 105v (5); *HistJóz* B2v (20); *BartBydg* 162; *TarDuch* B6v (9); Wezmi gwozdzikow czo chcefz á dla masi możefz funt/ małmazijey moczney kubek dobri/ zmiefzay ípołem do iednego garnka czyfthe⁸⁰ *FalZioł* II 23v; Gdi zawiáfzefz wainftan wchufte á do wilgotney piwnice zawiefífz *FalZioł* III 39b (163); drudzi do wody íwe íkarby topili. *BielŻyw* nlb 4 (35); abyfmy w mowie roftropni byli á nie mowili czo flina do vft przyniefie. *GlabGad* C2 (28); *March*² A4 (2); *MiechGlab* 53 (39); a przigonyl by slyad do wíchy kthorey, a lvdzie oney wíchy nyemoglyby vkazacz íladv daley *LibLeg* 6/156v (80); *WróbŻołt* O5 (8); *WróbŻołtGlab* A4; *RejPs* 123 (41); gdi glyeithu od Rozbyczyyego bili doftali theda ym bormyftrz zlyanczberku lode mowyll aby na polfkym Glyeyczye ízyą nyewazil do polfky vkazowacz *LibMal* 1547/135 (114); A ow co wlezie do foli Y tegoć głowá nieboli *RejRozpr* D (4); *ComCrac* 13 (3); *LudWieś* A2 (2); *SeklWyzn* 4v (5); *ConPiotr* 32v; *RejJóz* H6v (10); *SeklKat* B4 (19); *RejKup* x5 (11); Alexándter tedy opuściwfzy Thyr wtárgnáf do Iozaphath *HistAl* B8v (90); *KromRozm I* P3 (12); *MurzHist* S3 (16); *MurzNT* *Luc* 4/9 (32); *KromRozm II* xv (17); zebráfło íye było do Nicei trzy ítá y ósmnafcye bifkupow. *KromRozm III* C4 (9); Sejm walny koronny do Warszawy zložon jest przez Krola Jego Miłofć na niedzielę pirwszą adwentowáf *Diar* 19 (5); *DiarDop* 115 (2); *BielKom* F (4); Yeffcze nád to tenze Kato nigdy do łáfznye s fynem nye chodzil *GliczKsiqz* E (36); A íkryłef nas do írogyey ímyerći cyenyáf wyeczneygo. *LubPs* M2 (49); *GroicPorz* í2 (15); kto tobie obráfzy albo báfwany do kościołáf ítháfwiáf/ y przed nimi klękáf rofkazáf? *KrowObr* 118 (79); *RejWiz* 157 (47); Abowiem y on do Afyryyey doniefion íeft [in *Assur delatus est*] /zá dar Krolowi Obrońcy *Leop Os* 10/6 (366); *OrzList* f; Gdyby kmieć do miáfłtáf z roley od kogo vćiekl *UstPraw* F2v (27); *KochZuz* A4 (2); Apilno o gáfłáfki profzef z drzewkáf tego/ Jzebych ich náfzczepil do íáfdu íwoiego. *RejFig* Eev (15); Zony ich ípołu z dzyecmi/ do ciemnice ímał *RejZwierz* 11 (15); *BibRadz* *Prov* 26/15 (364); *BibRadzBaz* *ktv*; domy ítawíaf a do nich fie prowadzic *Goski* *3 (4); *OrzRozm* D2v (10); Látáf 1452, Wielkofć Táfárov do Podola przyfzli/ gdzye wiele ízkody poczynili *BielKron* 391; nalazł tez táf wode báfzo dobráf y flotkáf ku picíu/ ktorey do okrętow nábrali. *BielKron* 441 (1512); *GrzegRóżn* G (2); *KochSat* Bv (2); *KwiatKsiqz* K3v; Stabulo, Stoyef, poftánowíam fie ná goścíńcu/ wiezdfzef do goścíńcáf. *Mącz* 411c; In Caesaris castra devenire, Do obozu Cefáfarskiego doycć. *Mącz* 482b (95); *OrzQuin* E3v (12); Byś miáf lífty Papielkie y íego Sygnety/ Nie przybędfzie ízeláfz do twey czczyy káfety. *Prot* Bv; *SarnUzn* F6 (6); przyłoz mu ná to

ciepłych páczeši/ gdy do pościeli lęże/ thámże go ciepło przyodźiey *SienLek* 142; Z niemocnemi końmi nie ieżdź głęboko do wody *SienLek* 187v (20); *LeovPrzep* Gv (3); Zowie ie złodzieymi/ zdraycámi/ ktorzy dziurámi á niepoczćiwie lázą do kościołow Páńfkich. *RejAp* [13]v; Oto mařz ray Páná twego/ ktory był y łotrowi ná krzyżu obiecał/ przeřtápienie s thego nędznego żywotá do żywotá wiecznego/ gdzie iuż tám [...] káždy ma być iáko Anyoł Boży *RejAp* 20v (72); *GórnDworz* D6v (34); Włókę w Mázowřzu Chełmienńką Włóką zowá/ dla tego że tá miárá z Prus do Mázowřza z Chełmná przyřłá *GrzepGeom* L (4); *HistRzym* 17v (137); *RejPos* 275v (426); *RejPosWiecz*³ 99; *BiałKat* 313v (17); Iáko wiele do dziálá/ řypác prochu maćie *BielSat* Nv (13); Nie vmárli chwalić cię będą Pánie/ áni ci wřzyřcy kthorzy wřtępuią do milczenia [*Non mortui laudabunt dominum nec omnes descendentes in sepulchrum PolAnt Ps* 113/17] *Grzegřm* 2 (17); *HistLan* Fv (10); *KuczbKat* 435 (20); y wřdy [*dzieciątko*] z onemi řpóřnemi chłopięthy řzkolnemi pořpołu rość nie będzie/ y ich obyczáiw łobyie do młodey głowy nie nábijie. *RejZwierc* 7v; A řnadź czářem y krokiem nie wřthápił nieprzyaciel do gránic nářzych/ á ludzie bárzo zářtwożeni bywáli, *RejZwierc* 185v (135); [*Scipio*] przeřráwił řie przes morze do Afryki/ woiował teř iego Kroleřstwo y Cártago obległ *BielSpr* 38v (18); *KochMon* 26 (5); *WujJud* 189 (42); ciáła řwięte do źiemię pochowane były po řmierći. *WujJudConf* 61 (9); *KochList* [2]; *RejPosRozpr* b3v (2); *RejPosWstaw* 42v (7); tedy cię pořtáwię do rořpádliny řkáły/ y nákrýię ręká moią nád tobá [*ponam te in foramine et operiam vola mea te PolAnt*] *BudBib Ex* 33/22; A iefli nie bliřko do brátá twe⁸⁰/ álbo go nieznařz/ tedj záchowařz ono do domu twego/ y będzie v ciebie/ ář řzukác będzie brát twoy onego/ y oddařz mu ie. *BudBib Deut* 22/2 (301); *HistHel* D2v (9); *MycPrz* I C3v (3); Nápuřćze do ónéy Sadržawki Wody *Strum* P; Inřze Ryby řadzałem řam dořyc do Stáwu/ Cérty/ Łořořie/ Přřrági/ etcet. *Strum* Q2 (35); Przed tym do Babiłonu řupy teřz znařzano *WierKróc* A2 (2); *BiałKaz* B (7); *BudNT Luc* 8/34 (77); Wřławiam meřne Rycerřstwo řławney Sármáciey Iák Krolá z wołá Bożą dla Cnoty obráli/ Y iák go do Kráková řwietno przyřmowali. *StryjWjaz* A3 (11); Bo wřzyřcyod Bogá náuczeni będą; ktory zakon řwoy ná řercách ich piřác ma/ y do ich wnětržnořci gi podác. *CzechRozm* 110v; A iř mowiá žeby rzecz iuż będącá/ to iefł onego řyná BOřego przedwiecznego/ począc to iefł do żywotá przyřác miáłá *CzechRozm* 157 (162); *PapřPan* L4 (17); PYAST, z Krulřzvice Kołodźiey/ lecz iřcie Krol práwy Do Gniezná Stolec przeniořł *KlonKr* A2v (8); zwámi pořpołu wniřć mogł do źiemie obiecáney/ do niebieřkiego kroleřtwá y do chwały wieczney. *KarnNap* A2v (6); A przetoř trzebá ie wodźić do Zborow řwiętych ná kazánia [*Itaque ad aedes et conciones sacras adducendi sunt*] *ModřBaz* 11v (63); krew báránka niewinnego do przyřytku wiecznego wnieřona iefł. *SkarJedn* 237 (38); *KochOdpr* A3v (3); *Oczko* 26 (9); *Calag* 295b (3); *KochPs* 81 (9); Niech nam y ty pořty/ y modlitwy/ y to wćzęřciánie do kořciołá/ tey miřey wdowy/ ku zbudowánui będzie *Skarřyw* 115; y řkłonił řię w chorobie do kłářtoru Cyřterćienřow Fofřanouá nářwánego *Skarřyw* 202 (338); *ZapKořcier* 1579/23v (10); *KochTr* 23 (3); *MWilKHist* F2 (18); Ale Bolesław Krol wywiedziawřzy řie o nim przez řpiegi/ vřprzedźił go do Ruři/ y połóżył řie w Ruřkich dzieřzawach nád Bugiem Rzeká *StryjKron* 175; y poimáli go chytrze z dwiemá Synámi iego/ y ořřádzili do więźzenia w Kijowie. *StryjKron* 180; Tak wřzyřtcy wćiągnáwřzy do źiemie Chełmkiey/ wřzyřtki włóřci co řie náwinęło wřzędzie poburzyli/ y wypalili *StryjKron* 380 (210); Przyřtoili to X.K. tym komu vřgáć/ iř do Polřki iefł przyřchodniem *CzechEp* 61 (65); *KochJez* B3v; *NiemObr*

178 (27); Gofćiu/ łluchay méy rády/ łtąp máło do dworu/ Pewnieyřza tu źwierzyná/ gdzie pełné piwnice *KochFr* 77 (11); *KochDz* 109 (2); *KochPhaen* 7; Zátym Krol czarny/ przez ieden huf cáły/ Do kuchniey łkoczył/ zá ofáttnie wáły. *KochSz* B (2); *KochWz* 139; *KochMRot* C2 (2); Abowiem iuz y do Indyey/ ktorą teraz nowym řwiátem zowá záplýněli/ gdzie wiáry chrzeřćijánłkiey vczá *ReszHoz* 138 (18); iedni pieniędzmi/ drudzy łtráwá zákládáli/ drudzy do łwych domow ná pořciel bráli/ vcźćili/ vraczyli/ vřzánowáli *ReszList* 167 (27); *ReszPrz* 90 (13); wydárwřzy łię im z ręku/ brał ná ołtarzu pieniądze á kładł do łowitey łukniey *WerGoř* 227; bo kiedy leiefř w gárdło/ iákobyř teř łá do wychodu. *WerGoř* 227 (17); řadnemu z nas nie iefř tá rzecz táiemna/ dla czeřołmy łię tu zefřli ná ten cřás do tego zacnego domu *WerKaz* 279; *WisznTr* 10 (6); *BielSen* 19 (4); *BielSjem* 33 (4); Ciáło iednák do Polłki morzem przypláwiono *KochPam* 88 (2); *KochPieř* 7; *KochSob* 70; *KochTarn* 79 (2); Do Szynkownégo domku czeřtochmy chadzáli *PudłFr* 8 (8); co pomoře twoy mářny cřás/ do źemie záię poydźiefř *ArtKanc* S4 (39); *BielRozm* 9 (6); *GórnRozm* B2v (20); Y przywiođeř go w zdrowiu do Korony łwoiey *KmitaPsal* A4 (2); *KochProp* 10 (3); *KochWr* 38 (2); *KochWrJan* 18; łpolłki do Klunaku załlan *PapřUp* B2 (8); *ZawJeřt* 32 (3); prořieli aby Pogrzeb był naznaczon do Crakowa *ActReg* 76 (37); *Calep* 757b (16); Rzepę do dołow chowáiąc/ korcem wřzędzy mierzyć. *GostGosp* 68 (27); *GostGospSieb* +2 (3); *GrochKal* 9 (2); *Phil* O3 (15); *GórnTroas* 67 (5); *KochCz* B2; Táć/ błędy nam łzkodliwe/ Niech niřczyř Bog lutořći/ A potym wwieđzie do wieczney rádořći. *GrabowSet* T4 (11); po kilku lat ieden z znáiomych tráfiwřzy łie do Rzymu pytał [*Tatarzyna*] /iáko łie ma *KochAp* 9 (4); Ale rzadki/ coby teř powieřć Homerowę/ Przypuřćiwřzy do vřzu/ wlepił łobie w głowę. *KochFrag* 15 (4); *OrzJan* 61 (15); *OstrEpit* A2v; *WyprPl* A3v; *LatHar* 237 (100); *KołakSzczęřł* A4; *RybGęřli* A2 (2); Bo iefřcze Ian nie był dány do więźienia [*Nondum enim missus fuerat Ioannes in carcerem*]. *WujNT Ioann* 3/24 (510); *WysKaz* 10 (21); *JanNKar* D3 (2); *JanNKarGórn* G4; iř páná Podłkárbiégo z Deputaty/ ma do zamku záwřždy pułczáć *SarnStat* 365; A ktoby bęđac *conuictus*, do wieře cřáfu náznáczonégo nie řiadł/ ábo potym z niey wyřzedł nie wysieđziawřzy/ ma byđź *infamis ipfo facto* *SarnStat* 612 (238); *SiebRozmyřł* E3 (9); *KmitaSpit* C4 (8); Ieden Anioł wolá tylko przepychu łwego przećiw Bogu zgrzeřzywřzy/ z niebá do piekłá ná wieczne á nigdy nieprzeiednáne przekłętwo przepadł *PowodPr* 11 (21); Lecz gdy to řieię/ do łerc ludzkich/ gdy łię to wykonywa y nábywa [...] wielkie y pożyteczne drzewo rořćie *SkarKaz* 83a (66); *VotSzl* A4 (3); *CiekPotř* 71 (10); *CzahTr* K3v (5); *GosłCast* 74 (11); *PaxLiz* A3 (10); Oreřa do kořćiołá Cefarř nie brał *SkarKazSej* 680b *marg* (10); Spuřzczánie łtáćkow Wiłłá/ y inřzymi rzekámi do niey przypadáiącymi *KlonFlis ktv* (16); *SkorWinsz* A2; *SapEpit* B3 (2); Gdy komu záiał byđło do onego gmáchu/ Nie řmiał řaden iřć zá nim od wielkiego łtráchu. *KlonWor* 21 (26); *PudłDydo* A2 (5); Wřzáć přczołki do iednego vlá zgromádzáię Wřzyćkie letne łwe prace/ łkád żywnořć miewáię. *ZbyłPrzyg* B4v (4); *SzarzRyt* A4.

W charakterystycznych połączeniach: *brać* (15), *chodzić* (*chadzać*) (113), *chować* (13), *da(wa)ć* (162), *dojechać* (5), *dojść* (*dochodzić*) (28), *domieřćić* (3), *donieřć* (*donosić*) (18), *doprowadzić* (60), *dopusćić* (*dopuszczać*) (16), *dostać* (*się*) (26), *dowieřć* (8), *dowieźć* (*dowozić*) (2), *gromadzić* (3), *jeździć* (43), *kłáść* (51), *kopać* (4), *kryć* (*się*) (8), *kupić* (*się*) (3), *łać* (7), *łec* (2), *mieřć* (*miotać*) (16), *nabrać* (5), *nagłádać* (4), *najechać* (16), *najeđźdźać* (*najeđździć*) (7), *najrzeć* (2), *najřć* (9), *nakłáść* (*nakładać*) (12), *nalać* (*nalewać*) (8), *nanosić* (2), *napadać* (2), *naprowadzić* (2), *napuřćić* (*napuszcząć*) (7),

nastawiać (2), nawiedzić (9), nosić (naszać) (17), oddać (oddawać) (13), odłożyć (odkładać) (2), odnieść (odnosić) (14), odprowadzać (odprowadzić) (5), odwieźć (7), ofiarować (4), osadzić (3), patrzeć (3), pobrać (4), pochować (13), podać (podawać) (38), pogrążyć (3), pojąć (pojmac) (12), położyć (6), posadzić (18), postawić (3), posyłać (5), pouciekać (3), prowadzić (prowadzać) (się) (23), przechodzić (się) (16), przejrzyć (3), przejechać (przejeżdżać) (8), przenieść (się) (124), przenikać (przeniknąć) (9), przenosić (przenaszać) (6), przepaść (4), przeprowić (się) (2), przeprowadzić (przeprowadzać) (się) (14), przepuścić (przepuszczać) (2), przestąpić (przestępować) (22), prześladować (2), przewieźć (się) (8), przybiec (4), przybiegać (2), przybieżeć (12), przybyć (10), przychodzić (przychadzać) (65), przyciągnąć (88), przygnąć (10), przyjąć (przyjmować) (91), przyjechać (472), przyjeżdżać (13), przyjść (1008), przylatywać (przylecieć) (5), przynieść (przynosić) (176), przypaść (przypadać) (8), przypędzić (10), przyplawić (się) (8), przyplłynąć (przyplływać) (62), przyprawić (3), przyprowadzić (31), przypuścić (przypuszczać) (38), przys(y)łać (5), przywabić (3), przywieść (przywodzić) (211), przywieźć (przywozić) (się) (78), przywrocić (się) (20), puścić (puszczać) (42), rzucać (rzucić) (się) (5), sadzać (sadzić) (15), schodzić (schadzać) (się) (40), schować (24), schronić (się) (3), skazać (10), składać (6), skoczyć (skakać) (7), skryć (się) (5), spaść (3), spłynąć (spływać) (3), sprowadzić (3), spuścić (spuszczać) (8), stawiać (8), stawić (się) (6), stracić (11), sypać (się) (6), ściągnąć (się) (13), ściekać (się) (4), trafić (się) (18), ubiec (ubiegać, ubieżeć) (się) (5), uciec (uciekać) (się) (258), ujechać (5), ujść (16), ukazać (ukazować) (się) (8), układać (2), upaść (10), uprzedzić (uprzedzać) (28), ustąpić (ustępować) (12), wbić (2), wbiec (wbieżać, wbieżeć) (6), wchadzać (wchodzić) (104), wciągać (wciągnąć) (38), wdrzeć (się) (wdzierać) (się) (9), w(e)gnąć (wganiać) (11), wejrzeć (3), wejść (wnić) (829), werwać (się) (13), wetknąć (wetkać) (8), weźrzeć (8), wjechać (48), wjeżdżać (wjeżdżić) (13), wkraść (wkradać) (się) (4), wlać (wlewać) (15), wlatać (3), wleźć (włazić) (23), włamać (włomić) (się) (3), włożyć (41), wnieść (wnosić, wnaszać) (66), wodzić (3), wozić (46), wpadać (wpaść) (35), wpędzić (4), wprawić (wprawować) (11), wprowadzić (się) (64), wpuszczać (wpuścić) (42), wrzucać (wrzucić) (się) (133), wsadzić (159), wsiadać (wsieść) (7), wskakać (wskoczyć) (4), wstawić (7), wstąpić (wstąpić, wstępować) (223), wsypać (3), wtargnąć (99), wtrącić (wtrącać) (11), wwiesić (wwodzić) (69), wyciągnąć (3), wydać (2), wygnąć (9), wyjść (wynieść) (8), wynieść (4), wyprowadzić (się) (7), wyrzucić (8), wywieść (8), wywieźć (8), wziąć (150), zablądzić (6), zachować (3), zachwycić (13), zagnać (14), zajechać (15), zajrzeć (2), zająć (43), zanieść (33), zapędzić (2), zaprowadzić (16), zawitać (2), zawieść (32), zawieźć (15), zbiec (7), zbiegać (zbieżeć) (się) (14), zbierać (zebrać) (się) (25), zegnać (2), zejść (się) (28), zepchnąć (3), zgromadzać (zgromadzić) (30), zjechać (się) (106), zjeżdżać (się) (7), zlać (zlewać) (7), złożyć (11), zmieszać (4), znosić (znaszać) (19), zrzucić (4), zstąpić (zstępować) (145), zuciekać (4), zwieść (zwodzić) (2), zwieźć (się) (5) [czasownik + do].

Połączenia: »aż do« (92): ZDrowym mie vczynń Boże bo w biegly wody aż do dułze moiey. *TarDuch* A5v; *GlabGad* C8v; *MiechGlab* 27 (2); *WróbŻołt* 106/26 (3); *RejPs* 68v (3); chcę go theż aż do Cefarskich zamkow we zdrowiu przywrocić. *HistAl* L8v; *MurzHist* Lv; *Leop Apoc* 18/5 (8); *BibRadz* 2.Cor 12/2 (4); *BielKron* 427v (12); *GrzegRóżn* K2; *SienLek* 109 (2); *RejAp* AA3 (3); *RejPos* 35 (8); *BudBib Iudic* 15/14 (9); *BudNT Act* 26/11 (2); *CzechRozm* 44v; *SkarJedn* 303 (2); *SkarŻyw* 89 (4); *StryjKron* 395 (2); *CzechEp* 134 (2); *NiemObr* 155; *KochFr* 127; A ci ná fzyię fpádli aż do kráiów

dolnych. Tãmże ie roftrãsnioné góry przywãliły *KochMuza* 27; *KochSz* B3; *ReszList* 174; *BielSjem* 38; Tegożci Mędrcy fzukáli/ Po nim fię pytáli/ Aż do Jeruzalem przyfzli/ Azaliby go tãmo nãleżli. *ArtKanc* C13; *PaprUp* C2 (3); *LatHar* 240; *WujNT* 60 (8); *JanNKarGórn* G4v.

»do ... do« (13); *ZapWar* 1503 nr 1927 (3); Kiedy by kto biãłą głowę zgwãlił w lefie/ albo w polu/ albo indzie/ tãka biãła głowã niź trzy dni wynidã ma przyfc do wsi do bliźzey *UstPraw* B2; *RejFig* Bb2v; *RejAp* 45 (2); nigdy onã o tym nie myfliã/ á nigdy tho było nie przypãdło do fercã do iey. *RejPos* 272; *HistLan* C3; *PudlFr* 78; Wfãdz go śmieie do Workã do Judãfzowego: Niech wpãdnie iãk do Xieñcã do Jonałfzowego. *KlonWor* 31 (3).

c. *Wskazuje osobę lub istotę żywą, do której się ktoś lub coś kieruje (ewentualnie pomieszczenie, teren, na którym się znajduje); ad Mącz, Cn (6864)* : Nicolaus sskwarczan zeznal ys widzial wielie ludzi kylasz kony kthorzi vyechali oth pana Marczina y wiechali do pana Rynyewskiego *ZapWar* 1558 nr 2686 (15); *MetrKor* 46/117v (18); *March*¹ *Wiet* Av; *BierEz* L4 (32); *OpecŻyw* 45v (7); *ForCnR* E3v (4); *PatKaz II* 63 (4); *PatKaz III* 133v (4); y odpuczył ye [posły] do nałf kxyancz moſkyewſky przełf zyemye wałchey Krolyewſkyey mcz *LibLeg* 11/154v (244); *HistJóz* E2v (40); *TarDuch* C2 (4); *FalZioł* IV 32d (16); Zona thedi yego napyerwey fãż do Cleophãffa Rzeznyka walifchewſkiego zrzãdzila a on zanyã wedwye nyedzieli. *LibMal* 1543/76v (87); fkczywſzy z konia ſam ieden do biſkupa przyftãpił *BielŻyw* 156 (23); *GlabGad* L4v; *March*² D3 (2); Gdyż do Połowczow przybrali fie Tatarzy *MiechGlab* 2; AŁanowie wygnani z ziemie ſwey do Wandalow fie fklonili. *MiechGlab* 46 (23); *KlerWes* A2; *WróbŻołt* 64/3 (4); *WróbŻołtGlab* A5; *RejPs* 68v (6); *ComCrac* 14v (3); Na koniecz cie vduli [wino] Dułfa z ciebie weydz mułi Do Abrama. *LudWieſ* B5v (7); *SeklWyzn* g3v (2); A ſkoro czo pewnego o ych do nał wthargnieniu pobaczemy *ConPiotr* 31v (3); Ale podzwa do niego ftã dobrã nowinã *RejJóz* K6v (29); *SeklKat* N2v (12); *RejKup* x8v (18); *RejKupSekl* a2v; kaźal nãtychmiałf wezwãć do fiebie wielczkã *HistAl* M8 (82); *HistAl Ung* A2 (2); *KromRozm I* P3 (6); *MurzHist* B2v (12); *MurzNT* 108v (41); *KromRozm II* b4v (5); *KromRozm III* B5 (5); Turcy jako doma mieszkajã i przez gory ſię do nas ukazujã *Diar* 63 (19); *DiarDop* 108 (2); *BielKom* A4 (12); *GliczKsiãż* D5 (27); A wnidźcie doiego oblicznoſci [introite in conspectu eius *Vulg Ps* 99/2]/ Ochotnie mu czyniãc czeſć w radoſci. *LubPs* X2 (30); *GroicPorz* q2 (20); *GroicPorzRej* C3v; *KrowObr* 83v(57); *RejWiz* 43 (72); Y wychodziłã do niego [Jana] włfyłtkã Zydowſka krãinã/ y włzyfci Ierozolimiãnie [Et egrediebatur ad eum omnis Iudaeae regio et Ierosolymitae universi] *Leop Mar* 1/5; A zãłz od was flowo Boże wyłflo? albo tylko do was łãmych przyłflo? [An a vobis verbum Dei processit, aut in vos solos pervenit] *Leop* 1.Cor 14/36 (334); *OrzList* d3 (6); Sędzia Grodzki niema być rułfon do Stãrołty/ ãle na Siem o rzecz wrzędowã prołfo do Krolã. *UstPraw* C2v (11); *KochZuz* A3v (2); *LeszczRzecz* A5v; *RejFig* Cc (42); MYłz dworfka wieſney Myłzy/ proſiãłã do fiebie *RejZwierz* 120v (41); *BibRadz* Is 6 arg (360); *Goski* A16 (2); *OrzRozm* O4 (17); Gdy fie trãfi cudzozyemiec do was chocia nie z wãłzego rodu/ przyimicie á miłuycie go [*Vulg Ex* 23/9] *BielKron* 44 (1177); *GrzegRóżn* N2 (8); *KochSat* [C3] (4); *KochZg* A2; *KwiatKsiãż* H2v (4); Sacramentum etiam, Pewna ſummã pieniędzy/ ktorã obiedwie ftronie do fędziego albo biskupã kłãdli/ á ktorã ftronã wygrãłã/ tã zãſ ku ſwey ſummie przichodziłã *Mącz* 363b; Revise ad me, Nayzrii kiedy do mnie/ zãłtañ mię domã. *Mącz* 495c (74); *OrzQuin* C3 (18); *Prot* D2v (2); *SarnUzn* B5v (2); *SienLek* 23v (5); tedy ludzie poznawãiã że fie

do nich lato przybliża. *LeovPrzep* G3v; wstąpili do niego do niebá. *RejAp* 94v (66); *GórnDworz* T3 (54); *GrzepGeom* L2 (5); Tedy on rycerz gdyż był pułzczon do lwá: bárzo lie bał czekáiąę godziny *HistRzym* [118] (12); A cobyście mieli opátrzyć á vtorowác im wiernemi náukámi á íprawámi íwemi tę nędzną á błędną drogę ich/ którą lie oni niebożátká cífná á biorá do tego Páná íwego *RejPos* 184 (529); *RejPosWiecz*² 92v (2); Syná íwego dla nas do pánný w żywot poftáł. *BiałKat* 223v (14); WSzákże lie ielcže vdam do íwych miłych corek *BielSat* H2 (16); *GrzegŚm* 23 (9); Ráno potym názáiutrz íkoro páni wstáá/ Sáma do páná oycá nátychmiałt bieżáá *HistLan* C3 (7); *KuczbKat* 120 (8); A gdy vmárl/ tedy lie zelzli do niego pánowie *RejZwierc* 154 (133); *BielSpr* 67v (53); *KochMon* 27 (5); *WujJud ktv* (15); *WujJudConf* 199v (11); *RejPosRozpr* b3v (5); *RejPosWstaw* 21 (4); Y będzie wdzień offiáry Iehowy/ że náwiedzę do ksiáżąt/ y do íynow krolewíkich/ y do wízech ktorzyfię obloczá w odzienie cudzoziemfkie. *BudBib Soph* 1/8 (280); *HistHel* B4v (7); *MycPrz* B4v (4); *Strum* Iv (4); *WierKróc* B2v (3); *BiałKaz* B (7); *BudNT Mar* 2/13 (48); Przez Elb y Wifurg rzeki do Sálow wiecháli *StryjWjaz* B (6); *CzechRozm* 260v (123); *PaprPan* S3 (16); *ZapMaz II G* 61/1575 (5); *KarnNap* E4; *ModrzBaz* 14 (56); *SkarJedn* 195 (42); *KochOdpr* B3 (3); *Oczko* A4v (3); *KochPs* 95 (7); Do zákonnikow dány náwychowánie. *SkarŻyw* 200 marg; iáko go [św. Wojciecha] próžno do tych ludzi vporných y nieukaránych trudzili *SkarŻyw* 355 (529); *ZapKościer* 1579/1 (24); *KochTr* 20; Boday był do nas niepoftáł Ten Kryftus co dżiś zmartwychwftáł. *MWilKHist* E4 (37); [Jhor wielki kniaz] wypráwił lie na Drewlany w máłym poczcie ludzi/ chcąc do nich znouu pobory wybierác. *StryjKron* 122 (126); *CzechEp* 73 (64); *CzechEpPORz* **3v; *KochJez* B3 (4); *NiemObr* 148 (28); SErce mi zbiegło/ á niewiem ináczéy/ Iedno do Hányy: tám bywa naráczéy. *KochFr* 5 (11); *KlonŻal* A4 (4); *KochSz* A3 (3); przyzedł w dom do Theophaná *KochWz* 137 (6); *KochMRot* C (2); *ReszHoz* 117 (6); *ReszList* 173 (6); áli fię Dyabel do mnie wemknie *ReszPrz* 51 (6); *WerGośc* 205 (8); Iuż fię tu do nich wíższy kupiá: iuż tu z nimi íobie nadobne rozmowki máiá *WerKaz* 305 (3); IDźcie Kiałzki do ludzi krom žádney ozdoby *WisznTr* 5 (3); *BielSen* 12 (3); *BielSjem* 20 (10); *KochPam* 80; Iedny zá Dunay Turkóm záprzedano/ Drugié do Hordy dálekiéy zágnano *KochPieś* 37 (3); *KochSob* 63; *PudłFr* 68 (14); wchodzilz w ferce do człowieká grzełznego. *ArtKanc* E6v (30); *BielRozm* 15 (14); *GórnRozm* 13 (19); *KmitaPsal* A4v; lie gwałte^m wdóm do iednéy bialey głowy dobywał *KochWr* 38 (2); ielcže to íełt powinnoć náfza abími wíziłci ziezdzali lie do grumadi á zopopulnie radzili o íprawach RP *PaprUp* K2 (23); *ZawJeft* 6 (9); *ActReg* 49 (92); *Calep* 439a (3); *GostGosp* 22 (12); *GrochKal* 25 (3); *Phil* N3 (22); *GórnTroas* 60 (5); *GrabowSet* P3 (14); *KochAp* 5 (2); *KochFrag* 54 (3); *KochFragJan* 4; *OrzJan* 89 (5); *OstrEpit* A2; *WyprPl* B3; *LatHar* 217 (95); *KołakCath* B2v (3); *KołakSzczęśl* A2 (7); *RybGęśli* B4v; Y prośił Philippá/ áby wstápiwíży wśiadł do niego [Rogavitque Philippum ut ascenderet et sederet secum]. *WujNT Act* 8/31 (454); *WysKaz*)? (2v (4); *JanNKar* Dv (3); przez Podkomorzégo [...] máiá bydż poymáni/ y do nas ku karániu poftáwieni [per succamerarium ... capti, nobis ad poenam praesentabuntur. *JanStat* 709] *SarnStat* 447 (114); *SiebRozmyśl* C2 (27); *WitosłLut* A2 (3); *GrabPospR* M3v (2); *KlonKr* Fv; *KlonKrGum* Av; *KmitaSpit* A4 (21); Lękayćielz lie [...] áby Bog krolełtwá tego nie przenioł do pogáńłtwá *PowodPr* 66 (12); Gdy vyrzyłz mądrego/ wftaway ráno do niego *SkarKaz* 42b; Ile ízkody on wilk/ ktorego do trzody wpułzczáią czyni *SkarKaz* 610a (104); *VotSzl* B3v (2); Poydę do mego karce prośić go o ráde *CiekPotr* 46 (25); *CzahTr* A2v (9); *GosłCast* 74 (13); *PaxLiz*

E3v (8); *SkarKazSej* 660b (17); *KlonFlis* Dv (2); Czytay íprawy dowiefz fię puść wízy do ludzi/ Poznalz *SapEpit* Bv (2); A iefli fię zgromádzá wízyficy do Koczotá: Już fię tám porozumie z niecnotá niecnotá. *KlonWor* 35; Nie kuy nowych pieniędzy/ przeŝtrzegam cię rymem: By cię zás nie poŝlano do Plutoná z dymem. *KlonWor* 67 (17); *PudłDydo* A2 (3); *RybWit* C2; Niechciáá fię przechadzác y do űwey rodziny/ Nie prágnęá bieŝiády/ y žadney goŝciny. *ZbylPrzyg* B2v (2).

Połączenia: »až(e) do« (33): *OpecŻyw* 45v; Także potłumiwízy wiele narodow krainy połnoczney: przyŝli aże do Połowczow *MiechGlab* 2; *LibLeg* 11/188; *Leop* *B2 (3); *BibRadz Ion* 3/5 (5); [*Ladziŝlaw*] Kumy poražíł kthorzy wćiekli áż do Tátár *BielKron* 302v (2); Ad legionem devenit, Aż do zaŝtępu doŝedł. *Mącz* 482b; *RejAp* 99; *GórnDworz* P7; *RejPos* 135v (2); *RejŻwierc* 43; *BudBib Mich* 7/12 (2); á oto z obłoki niebiefkimi iáko űyn człowieczy przychodził/ y przyŝedł áż do Stárádawnego [*usque ad antiquum dierum pervenit Vulg Dan* 7/13] *CzechRozm* 124; *SkarJedn* 103; *SkarŻyw* 171 (2); *CzechEp* 299; *NiemObr* 42; *WujNT Luc* 4/42 (6).

»do ... do« (19): *ZapWar* 1509 nr 2087; *MetrKor* 61/224; Naprzod do Alexándrá wnet űzedł do wielkiego *RejŻwierc* 7v; *BibRadz* 1.Esdr 8/6 (12); iákież to iefł wdzycęczne poŝelŝtwo twoie do nas do wízytkich *RejPos* 272 (2); *HistHel* D3; *KlonWor* 42.

d. *W űzczególnych użyciach* (918) :

α. *O instytucjach; ad, in Vulg, Modrz, JanStat* (686) : gdy ya jako poszwany przyszedł (od) do rokov y naszedłmye y sbył mye myeczem thamsze na myeyszv *ZapWar* 1532 nr 2414 (20); *OpecŻyw* 83; *ForCnR* D4v; *HistJóz* E2v; *BartBydg* 11b; *TarDuch* C3; *LibLeg* 10/69 (8); *ComCrac* 19v (13); *RejRozpr* Cv (2); Hannuŝch fechter czyeŝzlya na yawnym y zwyezym cudzoloŝthwe pogimany y przeŝł Walthina Rell kufznyerza zbrunowa do vržądu dany dobrowolnye zeznal *LibMal* 1551/161 (17); *RejKup* e5 (3); *HistAl* I6; *MurzNT Math* 10/17 (2); W poniedziałek panowie, ktorzy jeno byli, biskupi, wojewodowie, kasztelani zesłli űię ku Krolowi do Rady. *Diar* 19 (6); gdy űie kto práwować ma [...] álbo też y z dłuźnykem do űádow pocyęgác űie musi *GliczKŝiáż* N3v; Potym Przyŝyęźnicy űpifány przez Piárzá wízytek poŝtępek oney íprawy/ odeŝlá wczás do wíyŝzego Práwá przez poŝlá űwego. *GroicPorz* bb3v (49); *RejWiz* 123v (3); Y poiáwűy go [*Pawła*]/ wiedli go do űwego kollegiom/ mowiac [*Et apprehensum eum ad Areopagum duxerunt*] *Leop Act* 17/19 (3); tedy powod ma pieniádze połóżyć do Káncelláryey/ á űąd ma iemu imienie przykázáć *UstPraw* B2v (42); *KochZuz* A4v; *RejFig* Aa2v; *BibRadz Act* 23/27 [28] (12); *OrzRozm* A4 (3); *BielKron* 25 (16); Promittere vadimonium, Priyác na űie základ ku űtáwieniu űie ná pewny rok do práwá. *Mącz* 476a (18); *OrzQuin* Aa2v (2); *GórnDworz* Q5 (3); *RejPos* 243v (6); *BielSat* E (2); Y űkrzynię pieczęciámi zápieczętowano [...] A do űkárbu mieyŝkiego záraz iá űchowano *HistLan* E3 (2); *RejŻwierc* 70v (2); A zaŝł wízytkich Heretykow do Concilium wielekroć nie wzywano? *WujJud* 158v (3); *BudNT l.Mach* 14/49 (4); *BudNT Luc* 22/66 (6); Názáiutrz Krol do kołá wűzedł Senatorŝkiego *StryjWjaz* Cv; *CzechRozm* 229 (8); gdyby y ci coby przynoŝili pieniádze do űkárbu/ y ci ktorzi ie bráli/ zobopolnie űobie kwity pod pieczęciámi dawáli [*si et qui summas afferrent ad Montem Pietatis, et qui acciperent fide et tabulis signatis agerent omnia*] *ModrzBaz* 124v (18); *SkarŻyw* 385 (8); Stanyela vczywa Zophya patenyna Svmŝzada naŝzyá: do prawa Koŝcerŝkyego *ZapKoŝcier* 1588/ 80 (29); *CzechEp* 29 (4); *KochFr* 4; *WerGoŝc* 224 (2); *BielŜjem* 4; *KochPieŝ* 2; YVž záŝię Rzemieŝnicy máiá też űwe íprawy/ Gdy űie zeydá do Cechu űtrzegá

íwey vltáwy. *BielRozm* 16 (4); *GórnRozm* H3v (25); *PapUp* F2 (2); oniektore rzeczy odesłano do Trybunału *ActReg* 72 (7); *Calep* 255a; *Phil* F2; *WujNT Luc* 12/58 (17); Kto lífty hámuiaćé do fądu wnośi, á Sędzia Ziemiłki álbo Grodzki ie prziiymie, winą cztérnaśćie grzywien niech będzie karan *SarnStat* 775; A Stároftóm y Dzierżawcóm o krzywdy y fzkody [...] będzie wolno pozywác káždégo do ziemftwá *SarnStat* 847; á żaden obywatél Woiewódtwá Wołynłkiégo do inłzych Woiewódtw y Powiátów wyzywan bydź nie ma. *SarnStat* 1183 (268); *ZapMaz IIG* 97/90v; *GrabPospR* K2v (3); *SkarKaz* 44b (15); *CiekPotr* 62 (2); *SkarKazSej* 679a; *KlonFlis* Ev (3); *KlonWor* 39 (2); *ZbylPrzyg* B.

W charakterystycznych połączeniach: *apelowác* (7), *biegác* (2), *bywác* (2), *chadzac*, *chodźić* (10) *ciagnąc* (5), *dać* (*dawac*) (29), *dojść*, *donosić*, *iść* (21), *jechać* (3), *kłaść* (6), *kwapić się* (2), *odesłać* (*odsyłać*) (51), *odnieść* (*odnosić*) (5), *odpowiadać* (2), *pociągac* (16), *pojmac*, *połóżyć* (2), *pos(y)łać* (13), *poz(y)wac* (130), *przenaszac* (*przenieść*) (4), *przychodzić* (65), *przyciągac*, *przynieść* (5), *przypadzac*, *przypożwac* (6), *przysięgac*, *przysłać* (3), *przystąpić* (*przystępowac*) (4), *przyzwac* (2), *schodzić* (3), *schowac* (3), *spozwac*, *stanąc* (23), *stawac* (7), *stawić się* (7), *ściągac się*, *wezwac* (10), *wlec* (2), *włóżyć* (9), *wnieść* (*wnosić*) (12), (*w*)*wodzić* (5), *wracać się* (9), *wrzucić*, *wwieść* (3), *wyjąć się* (3), *wywieść* (3), *wziąć* (5), (*za*)*wołać* (7), *zejść się* (11), *zjechać się* (4), *znieść*, *zwać* [czasownik + do].

β. O tekście; *ad Vulg*; *in Modrz* (196) : *ZapWar* 1546 nr 2636 (5); *MurzHist* Iv; *Leop* B2; ofoobnochmy ie [*apokryfa*] do inłzych kłiąg włóżyli *BibRadz* I*5v (2); *BielKron* 160v (2); *RejAp* BB7v; *GórnDworz* P3; *RejPos* 301; *GrzegŚm* 52; to com mógł tom znośił/ iáko nieuczony/ do pińania íwego *RejZwierc* 210; *WujJud* 153v; *in terram*/ może lię przełóżyć/ álbo ná ziemię/ albo wziemię. Lecź gdyby byli weyzzrzieli do Grecłkiégo/ ínadnieby byli obaczyli/ iź nielza przełóżyć wziemię/ ale tylko ná ziemię *BudBib* c2v (7); wielkie podobieńftwo/ ze to wprzod ná kraiu mędrék iákis był nápińał/ á głupi pińarz do tekftu wprowadził. *BudNT przedm* b6v; znácznieyftza iefł rzecz w onem ięzyku. wktorem ią napíńano/ niź w onem do ktorego ią przelano. *BudNT przedm* c3v (21); *ModrzBaz* 2 (2); *SkarJedn* 272 (2); *ZapKóścier* 1586/64v (3); iáko teź do tego mńzału bárzo wiele y tego y owego nátkano *CzechEp* 241 (8); *NiemObr* 147; *KochFr* 24 (3); *PudłFr* 68; *ActReg* 61 (2); *Calep* 222b (6); *Phil* L3 (2); *WujNT przedm* 8 marg (2); A zapífy to Grodzkié máią łobie do Akt Ziemiłkich przenosić y przewodźić *SarnStat* 1157 (43); *GrabPospR* M2v; *PowodPr* 65; *SkarKaz* 577b; A wśzytkie ták perceptorum iáko y expenforum rekognicye y kwity/ niechayby do kśiąg fłárbowych zaráz áktykowáli/ y porządnie rozno rozne wpińowáli. *VotSzl* E; THESAVERON ięzykiem íwym. Tę do ftárorzymłkiey Mowy Plautus przeniosłzy, TRINVMMVM miánował. *CiekPotr* 3; Mnich do Protokołu Każe łobie zápińac *KlonWor* 70 (2).

W charakterystycznych połączeniach: *aktykowac* (2), *czytac* (4), *dać*, *figurowac*, *leźć*, *nakłaść* (2), *namieszac*, *napisac* (2), *natkac* (2), *odłóżyć*, *opisywac* (2), *pisac* (4), *podac*, *popatrzeć* (2), *przeczytac* (3), *przelać*, *przenieść* (10), *przenosić*, *przyjac*, *przyjść* (2), *przyłóżyć*, *przysadzac*, *przywodzić* (4), *słuchać* (2), *szukać*, *śpiewac*, *ukazac*, *wejrzeć* (8), *wejść*, *wieść*, *wkraść się*, *wleźć*, *włóżyć* (6), *wnieść*, *wpisac* (*wpisowac*) (12), *wprowadzić*, *wtrącić*, *wwieść* (2), *wykładać*, *wypisac*, *wziąć*, *zapisac* (4), *zapisowac*, *zgrupowac*, *złóżyć*, *znieść* (3) [czasownik + do].

Połączenie: »aż do« (69): *OpecŻyw* 102v (2); *MurzNT* 18v; *KrowObr* 196v (2); *Leop Act* 22/22; Co zá czáfy były za pánowania tych Krolow y co lię w nich dźiało/ o tym nápińano w.2. Kłię. Krole. 14.

káp. aż do 21. *BibRadz* I 353v *marg* (2); *BielKron* 329v (2); *Mącz* 188b; *SienLek* T2 (4); *HistRzym* 74; *BudBib* I 437a *marg*; *CzechRozm* 126 (5); Przeto gdy będziefz czytał v Miechowiufa to miefće [...] aż do drugiey kárty *StryjKron* 380 (2); *CzechEp* 365 (6); *LatHar* 516 (17); Lekcyá ná Boże Ciáło aż do wierfzá 30. *WujNT* 1.*Cor* 11/23 (21); *JanNKar* F4v.

γ. *O usytuowaniu przestrzennym [czym do czego, kogo]* (37) : A Iafkolę to ktore kamień ma: potim poznać iefłti fie do dziuri w gniazdzie gębą obracza *FalZioł* IV 24d (4); *LibMal* 1544/85v; *KrowObr* 113 [2 r.]; Chárites/ nágo chodziły fpołu wfzytki trzy/ dwie oczymá do ludzi/ á trzecia ftyłu twarz miáfá/ grzbiety do fiebie. *BielKron* 22 (7); Aversis a Sole cornibus Lunam semper si crescat ortus spectare, Xiężyc záfwdy tyłem rozkámí ftoyi do słońcá przed pełniá. *Mącz* 487a; niech fiedzie grzbiethem chory do cięplęgo piecá *SienLek* 141v (2); *RejPos* 32v (11); *RejZwierc* 261 (3); *BielSpr* 22v (2); Y ná tho pámiętay/ ábyś obracał złób cienkim kóńcem do Stáwu/ á pod Staw miáfzfzym. *Strum* [H]; *SkarJedn* 92; *SkarŻyw* 601; *KochPhaen* 2.

δ. *Z elipsą nadrzędnego czasownika* (390) : *ForCnR* B2v; Potim do miafta pytał fie *BielŻyw* 24; *MiechGlab* **4; *WróbŻołt* qq2; Alecz fínadz y ftego gromu Przedfię ná chromem do domu *RejRozpr* K (2); *RejFóz* C (3); *SeklKat* A4; Co fkok to rychley do Piekłá *RejKup* x4 (11); *LubPs* H; *KrowObr* 11v; *RejWiz* 89v (14); *Leop Apoc* 13/10 (7); *RejFig* Bb2v (3); *RejZwierc* 107 (5); *BibRadz* I 13 *marg* (6); Krol Władziłfaw poruczył fie Pánu Bogu/ wfiadł ná koń cífáwy/ Piáarzom á kliézey kazał do obozu *BielKron* 283v (43); *Patria multabor*, Nie będe fmiáf do oycizny. *Mącz* 236a (8); *OrzQuin* A4v (2); *Prot* Ev (2); *SienLek* 157 (3); Dziurá trudno do niebá *RejAp* Dd3v (6); *GórnDworz* Y; *HistRzym* 91v; *RejPos* 234 (32); *BiałKat* 93v; *BielSat* [I4]v (2); *HistLan* Bv (2); *RejZwierc* 26v (9); *KochMon* 23; *WujJud* 202; *BudBib Ps* 113/17 (22); *BiałKaz* C2v; *BudNT Math* 21/23 *marg*; *CzechRozm* 246v; Bo tu drugi rad nie rad choćby czáfem niechciał/ Muśi z nálfzym Marćinem náwet by do práwá *Paprpán* Tv (3); *KochPs* 202 (2); *SkarŻyw* 528 (13); *KochTr* 23; *MWilkHist* F3 (3); *StryjKron* 612 (30); *CzechEp* 205 (5); *NiemObr* 87 (2); Ale mu z mężem do łaźniéy kazałá *KochFr* 23 (2); *KochMuza* 26; *WerGośc* 227 (3); *WisznTr* 18 (2); *KochPam* 84; Przy nádziei oracz fciłfy/ Ze będzie miáf z czym do Wiłfy. *KochPieś* 34 (3); *PudłFr* 30 (2); *ArtKanc* A12; *GórnRozm* E3; *ActReg* 162 (3); *GostGosp* 132 (4); *GórnTroas* 75; *GrabowSet* E4v (3); *KochAp* 13 (2); *LatHar* 393 (3); *KołakSzczęśl* Cv (2); *WujNT* 332 (18); *WysKaz* 20 (6); *SarnStat* 982 (16); *KmitaSpit* C3v (5); *VotSzl* D2v; *SkarKaz* 80b (13); *CiekPotr* 81 (2); *CzahTr* D4 (3); *GostCast* 4 (3); *SkarKazSej* 678b; *KlonFlis* H3v (9); A z dłuźnikiem do wieże *KlonWor* 73 (20).

Połączenie: »do ... do« (1): Tofch vczynyczye [poślecie komisarze] yefly yfzbi vmarl pan Voyewoda do Rad do yego kthorzi thefch nam y Koronye náfchzey przifzyegam ych przimyerze chowacz fífam obwyazany *LibLeg* 11/162.

B. *W określaniu stosunków czasowych* (3663) :

a. *Wskazuje kres, granicę trwania, ewentualny termin; tak długo, dotąd; ad, in Mącz., Cn; ante, donec, prope, usque ad Cn* (3118) : *ZapMaz II Ł* 1/89v (2); *ZapWar* 1507 nr 1982 (8); Ezop rzekł/ rácz poczekáć/ Do iutrá temu pokoy dáć *BierEz* G2v (3); *OpecŻyw* 30 (9); *MetrKor* 40/824; *PatKaz II* 63; *PatKaz III* 142; *FalZioł* V 43 (6); *BielŻyw* 133 (6); pomfće zachowawa do czáfu fwego. *GlabGad* N5 (4); *MiechGlab* 35; A poł Zegarze od pirwfzey godziny do 12. tyle razow bije. *KłosAlg* D2v

(2); *LibLeg* 7/36 (8); *March*³ Xv; *WróbŻoIt* 67/17 (3); *RejPs* 209v (7); *ComCrac* 15v (2); *RejRozpr* Gv; *ConPiotr* 34v; Nazaiutrz nowe⁸⁰ lata od rana był mroz y iaľno do poł dnia á od poł dnia mgła dzierzła do wieczora. *LudWieś* B2v (23); *SeklWyzn* g4v (2); *RejJóz* B7 (4); *SeklKat* Zv (3); *RejKup* e3v (3); *MurzHist* II; *MurzNT Ioann* 12/1 (2); *KromRozm II* o (2); *KromRozm III* D8v (6); *Diar* 51 (15); *DiarDop* 102; *BielKom* G5v (3); bo nye do łamey łmyerći ma łtudowác albo burłowác *GliczKsiąż* O (6); *LubPs* I (17); *GroicPorz* 12 (12); *SeklPieś* 20v; *KrowObr* 149 (6); *RejWiz* 178 (14); *UstPraw* B2v (12); *RejFig* Aa7 (3); Chceľzi pográc/ połpiewác/ do piątey poľiedzyeć *RejZwierz* 52v (4); *BibRadz Sap* 16/6 (15); *OrzRozm* D2v (4); połłał zalię Cefarz/ aby to odłozyli do przyłżłego Seymu *BielKron* 218v (151); Eximitur dies Nie daleko do wyczorá. *Mqcz* 102d (13); *OrzQuin* B3 (6); *Prot* B4v; *SarnUzn* D7; *SienLek* 10v (15); *LeovPrzep* F4v (5); *RejAp* 33v (6); *GórnDworz* O (12); *HistRzym* 33 (3); *RejPos* 316 (25); *RejPosWiecz*² 93; *BialKat* 306 (3); *BielSat* C4v (4); *Leop* *Lev* 19/13 (6); *GrzegŚm* 35; *HistLan* D3v (2); Rozmáitych ánzlakow dziwnie vzywáię/ Lecz pewnie do trzećich kur nigdy nie pijáię. *RejZwierc* 242 (25); *BielSpr* 14v; *WujJud* 260v (7); *RejPosWstaw* [41⁴] (2); *BudBib Soph* 2/7 (8); *MycPrz* I Bv; *Strum* L (2); *BialKaz* I3v (3); *BudNT* Hh4; *StryjWjaz* A4v; *CzechRozm* 145v (25); *PaprPan* Dd2; *ModrzBaz* 49v (6); *SkarJedn* 343 (11); *KochOdpr* B4 (2); *Oczko* 29; Skoro zás iaľna zorza zákwitnie ná niebie/ [...] ludzie nałtępuia Ná roboty/gdzie także do mroku prácuię. *KochPs* 156 (7); *SkarŻyw* 355 (29); *MWilkHist* Fv (3); *ZapKościar* 1588/77v (23); ząpomniawłzy teź wolności/ ktorey do onego czálľu przy Krolełtwie Polłkim vzywáli/ gruntownie łię przekinęli do Janá Krolá Czeľkiego *StryjKron* 407 (8); *CzechEp* 66 (27); *KochJez* A4; *NiemObr* 165 (7); *KochEpit* A4v; Ia przedsię ziębnę łámotrzeć do zarze. *KochFr* 27 (6); *KlonŻal* D2v (2); *KochDz* 106; *KochSz* B2 (3); *KochMRot* A4v (3); *ReszHoz* 119; *ReszList* 149; *WerGośc* 255 (2); ten krzyź/ ácz ielt frogi y przykry/ á włzákze nie wiecznie trwáięcy/ tylko do końcá tego żywotá docześnego/ á nie duľze. *WerKaz* 291; *WisznTr* 32; *BielSen* 8; *KochPieś* 25 (2); A teraz ten wieczór łławny/ [świętojański] Święcmy iáko zwyczaj dawny: Nięcąc ognie do świtánia *KochSob* 57; *PudłFr* 73; *ArtKanc* Q10 (13); *BielRozm* 23 (4); *GórnRozm* M3 (10); *ZawJeft* 31; zdami się zesię dosyc stało wszytkiemu oczymby duľgo pisać, wolę to zachowac do sposobne⁸⁰ wm virzenia. *ActReg* 169 (28); *Calep* 900a (4); Abowiem do ś. Bartłomieia ma włzyłtko z polá łprzątnác/ y począc śiac/ y ma zásiac do ś. Michála *GostGosp* 64 (8); *KochCzJan* A3; *GrabowSet* G4v (3); *KochAp* 13 (2); *KochFrag* 30 (2); *WyprPl* C3; *LatHar* 330 (22); *RybGęśli* D3; *WujNT* 4/3 (13); Abowiem w takowym przypadku/ raz dobrodzieyłtwá dyláciiey do przyłżlych roków vzyć ma [ad futuros terminos beneficio dilationis uti debet *JanStat* 440] *SarnStat* 698; A ielłiby piérwłżęgo dnia Roków do południa [primo die terminorum, ad horam meridiei *JanStat* 489] włzyłcy práwuięcy łie nie mogli bydź odpráwieni *SarnStat* 785 (111); kazał czekać do drugię Niedzięle *SiebRozmyśl* K2v (2); *PowodPr* 3 (3); *SkarKaz* 159a (6); *VotSzl* C2v (3); *CiekPotr* 18; *CzahTr* A4 (5); Day kądziel/ będą [!] przędłá: lepię do północy *GostCast* 25; *PaxLiz* A2v (2); Cygáni on lud bárzo gładki/ [...] Podpołudniowe gromili narody/ Do czálłow Gimilerzá Krolá ołtátniego *KlonWor* 7 (5); *ZbyłPrzyg* A3v; *SzarzRyt* A4v.

W charakterystycznych połączeniach: budowác (3), bursowác, czynić (29), (do-, za-)chowa(wa)ć (zachowywác) (97), (do-, po-)czekać (21), (do)leżeć (7), donosić (2), (do-, po-)trwác (127), legać (4), mieć (54), miłowác (2), modlić się (2), mścić się (6), namyśleć się, (od)chodzić (9), odkładać (4),

odłożyć (8), odpoczywać (2), opuszczać (opuścić) (13), ostawiać (2), patrzeć (2), (po)czekać (19), (po-, u-)czynić (24), pokutować, (po)mieszkać (33), (po)siedzieć (13), poznać, pożywić, pracować, przebywać (4), przenieść, przestawać (3), puścić, robić (3), rość (14), (s)chować (30), słuchać, służyć (7), spać (11), sprawować (19), sprzątać, strzec (8), strzymać, studować, trzymać (26), (u)sta(wa)ć (stanąć) (się) (37), uży(wa)ć (22), widzieć (3), wypełnić (2), (wy)śpiewa(wa)ć (3), wytrwać (11), zagoić się, zakryć, (za)prowadzić (4), zawiesić (5), zmienić, (z)niszczyć (2), zosta(wa)ć, (zostawić) (22), znosić, złożyć, żałować, żyć (15) [czasownik + do]; do czasu dzisiejszego (10), naszych czasów (6), czasu naznaczonego, niniejszego (3), onego (11), podobnego, słusznego (5), swego (7), dnia sądnego (13), jesieni, (samego) końca (96), końca świata (13), miłościwego lata, mroku (2), nocy (17), pełni (4), poł(u)dnia (17), północy (9), roków (14), sejmu (23), skonania (11), skonania (skończenia) świata (122), skończenia (swego) (6), świątek (7), świtania (2), (samego) wieczora (61), Wielkanocy (6), wiosny (2), zachodu (słońca) (16), zaranku (11), zmierzchu (2), żniwa (16).

Połączenia: »aliż do« (1): Synáčzkowie moij mili/ ielłcze przez maly czas będę s wami/ tzułs aliż do godziny łmierci moie *OpecŻyw* 95.

»aż(e) do« (1372): *LibLeg* 3/33v (2); *PowUrb* +4 (2); *Poczekay* mię aż do śrzody/ Bądąc v nas wálne gody *BierEz* K3 (4); *OpecŻyw* 86 (18); *OpecŻywPrzedm* C4v; *PatKaz* II 78v; *PatKaz* III 151 (4); *MetrKor* 40/812 (2); *ZapWar* 1528 nr 2456 (5); *HistJóz* E3v; *TarDuch* D8v; *FalZioł* V 90v (10); *BielŻyw* 152 (8); *GlabGad* C3 (2); *MiechGlab* 16 (5); *WróbŻołt* Y4v (7); *RejPs* 107 (17); *LibMal* 1543/72 (11); *RejRozpr* H2v (2); *ComCrac* 17v (2); *LudWieś* B3 (4); *SeklWyzn* e3 (3); *RejJóz* F5 (3); *SeklKat* R3v (5); Bołom chodzyl wkazdy pyątek Od miełopułt aż do fwiątek. *RejKup* g5; *HistAl* K5v (9); *KromRozm* I F (2); *MurzHist* Lv; *MurzNT* *Matth* 13/30 (5); *KromRozm* II t4 (5); *KromRozm* III H6v (7); *Diar* 78 (9); *DiarDop* 118; *BielKom* F7v; *GliczKsiąż* O3 (11); *LubPs* ddv (4); *GroicPorz* kv (11); *KrowObr* 215 (23); *RejWiz* 115v (7); *Leop* 3.Esdr 9/41 (52); niech kękol będzie ze pńzenicą aż do żniwá [Vulg: *Matth* 13/30] *OrzList* f2; *UstPraw* Dv (4); *RejFig* Dd8v; *RejZwierz* 108 (2); *BibRadz* Ex 18/13 (92); *Goski* *; Y był ten obyczay trzyman aż do Grzegorzá wtorego. *BielKron* 155; część tych kráin w mocy nálzey byłá aż do látá 1450 *BielKron* 231 v (174); *Oppugnatio usque ad mediam noctem perducta est*, Szturm aż do puł nocy trwał *Męcz* 96d (33); *OrzQuin* V4v (3); *Prot* D; *SarnUzn* B3v (4); *SienLek* 170v (10); *LeovPrzep* H2 (9); *RejAp* 41 (44); *GórnDworz* M2v (2); *GrzepGeom* O3v (2); *HistRzym* 108v (7); *RejPos* 259v (99); *BiałKat* 123v (7); *GrzegŚm* 36 (4); *HistLan* D3; *KuczbKat* 20 (2); *RejZwierz* 133 (33); *BielSpr* 76 (2); *WujJud* 27 (15); *WujJudConf* 71v (11); *RejPosRozpr* cv (3); *RejPosWstaw* [143³]v; *BudBib* *Judic* 16/3 (48); *MycPrz* I C4; *BiałKaz* H3 (2); *BudNT* Kk5v (10); *CzechRozm* 185 (28); *PaprPan* T; *KarnNap* F2v (4); Archidyakonow vrząd známienity ielł/ y aż do nálznych czáfów [ad nostra usque tempora] ielł w żywaniu. *ModrzBaz* 132 (10); *ModrzBazBud* ¶5; *SkarJedn* 152 (32); *KochPs* 128 (2); *SkarŻyw* 409 (52); the pyenądze tak dlugo wprawye lełzaly: aż do dnja sobotnyego *ZapKościér* 1583/39 (10); *MWilkHist* Bv; od dwudzieltego dnia Czerwcá poczawłzy/ aż do pułłierpniá Mieliącá/ defłcz gwałtowny/ w nocy y we dnie bez przełtanku łzedł *StryjKron* 345 (19); *CzechEp* 583 (20); *NiemObr* 71 (8); *ReszList* 189; *ReszPrz* 6 (6); *WerGość* 212 (2); *WerKaz* 280 (4); *KochPieś* 15; *ArtKanc* A13v (9); ia asz do iego rezolucyei zaniechám Titulu *ActReg* 51 (9); á przewodnik ma czekáć odpífu/ aż do łłufłznego czáfu. *GostGosp* 14 (4); *OrzJan* 87

(2); KochFrag 44; LatHar [+ 11]v (26); KołakCath B; KołakSzczęśl B4; WujNT 710 (119); WysKaz 6 (3); SarnStat 631 (66); SiebRozmyśl K; KlonKr B3; KmitaSpit C2v; SkarKaz 418b (9); CiekPotr 89; CzahTr C2v (3); Pokármem íwym krzepiła/ látá mé nietrwálé/ Od ciebie wychowané/ aż do kwiátu tego Dni moich GosłCast 51 (2); PaxLiz Ev; SkarKazSej 691a (7); KlonWor 77.

»aże do ... do« (1): Káz wálzmość ítrzedz grobu iego Aże do dnia do trzeciego. MWilkHist B2v.

Wyrażenia przyimkowe: »do tej chwili« = *do chwili obecnej* (2): do tey chwili Obchodzył fię łemna myle. A ínac wśzytko iakom chczyła Prawiem po íwey woly miała. RejKup d5v; HistRzym 27.

»(aż) do czasu« = *nie na zawsze, na razie, chwilowo, tymczasem; ad tempus* Mącz, Cn, Vulg, Modrz; *temporarily Calep; pro tempore* Cn (275); RejPs 205v (5); LibLeg 10/151v; ComCrac 21v; RejJóz C (3); RejKup D; tho co mamy/ nie íełth náłże włafne/ ále nam do czáfu pożyczáne HistAl C5; MurzNT Luc 4/3; KromRozm II v2 (2); Diar 68 [2 r.]; BielKom D5; GliczKsiąż O2v [2 r.]; źli á niewierni choć thu do czáfu kwitną/ ále íako prętko á márníe giną. LubPs Vv (8); KrowObr Av; RejWiz 64v (9); Y dokonawízy wśzyłtkiego kulfienia diabeł/ odtąpił od niego aż do czáfu [*diabolus recessit ab illo usque ad tempus*] Leop Luc 4/13; UstPraw H2; RejFig Dd6; RejZwierz 26v (2); BibRadz Hebr 2/9 (13); przeto był z dośtoieńtwa bíkupiiego łozon do czáfu BielKron 155v (25); Mącz 206b (2); Prot D4v; SarnUzn F5; SienLek 60v; RejAp 24 (16); A chocia y fię do czáfu síthanie wedle woley łwiátá te⁸⁰/ nigdy to dłuogo ítać áni trwác nie może RejPos 280v (383); GrzegŚm 15 (3); HistLan B4; RejZwierc 171 (27); BielSpr 44v; WujJud 20v [2 r.] (5); WujJudConf 137v [2 r.]; RejPosRozpr c3; RejPosWstaw [41⁴]v; BudBib Tob 14/6 (3); CzechRozm 50 (6); A w kárczmách niechby tylko gościom á przychodniom wolno było do czáfu zmíełzkác [*liceat vivere et ad tempus habitare*]. ModrzBaz 36v (5); SkarJedn 27 (3); SkarŻyw 15 (4); CzechEp 62 (5); NiemObr 111; BielSen 14; KochSob 60; ActReg 98 (2); Calep 223b (3); GostGosp 36; GrabowSet Dv; OrzJan 132 (5); LatHar 201; KołakCath C3; pánną byłá nie do czáfu tylko/ ále wiecznie pánną WujNT 195 (30); WysKaz 28; SarnStat 1179 (8); WitosłLut A2; GrabPospR N2; PowodPr 15 marg (5); SkarKaz 7b; CzahTr Iv; zgodzić fię z nim w czym do czáfu mogę/ ále go zupełnie miłowác nie mogę. SkarKazSej 684b (2).

»(aż) do tego czasu (a. do tych czasow), dotychczas« = *do chwili obecnej; usque adhuc* PolAnt, Mącz, Vulg; *hactenus* Mącz, Modrz, JanStat; *usque nunc* Vulg, PolAnt; *usque ad diem hanc, usque hodie* PolAnt; *ad hoc aevi, ad id tempus, etiam nunc, tantisper, usque, usque ad hanc memoriam* Mącz; *adhuc, ad hunc diem, ad hoc tempus* Modrz; *hac tempestate, hucusque, usque in praesens* JanStat [w tym: *do tego czasu* (470), *do czasu tego* (9)] (478 : 1): BierEz F3v; OpecŻyw 2 (3); ZapWar 1525 nr 2345 (13); BielŻyw 128; KlerWes A; LibLeg 10/68 (17); RejPs 121; ComCrac 14 (2); SeklWyzn e4v (3); RejJóz N2; LibMal 1549/149v (4); dlathego íełlic fię podoba/ wybierz łobie młode/ a od rycerłtwa/ ktorełmy do tego czáfu íprawowali/ niechay będziem wolni. HistAl B5 (2); KromRozm I L4 (3); MurzHist M4 (2); KromRozm III Q3; Diar 47 (7); DiarDop 113 (5); BielKom E3v (2); LubPs ee3v; GroicPorz B3v (3); KrowObr 19 (3); RejWiz A3v (5); Leop Iudic 19/30 (2); UstPraw K3; RejFig Dd3; RejZwierz 54v; BibRadz I *4v (15); á włzákofz záfię w Tureckie ręce przyłzedł aż do tego czáfu. BielKron 275 (65); Abest mihi animus etiam nunc, I do tego czáfu fię nie mogę zdobyć ná dobrą myśl. Mącz 429b (13); OrzQuin N3v (6); SarnUzn G5 marg; RejAp 59v (5); tho wśzytko com do tych czáłow mowił brzydkie ku łłuchániu tym pánom było GórnDworz H3v (10); HistRzym 25v (2);

nigdy więtlzkiego gwałtu nie ćirpiáło krolełstwo niebiełkie/ iáko od zyáwienia Janowego áż do thego czáfu. *RejPos* 288 (13); *BiałKat* 111; *KuczbKat* a2; *RejZwierc* 11v (2); *BielSpr* 57 (5); *WujJud* 15v (8); *WujJudConf* 8; *BudBib* 2.Par 10/19 (7); *MycPrz* II C3v; *Strum* L; *BiałKaz* H3v (2); *CzechRozm* 74 (2); Welogius waleczny ktorego zwalczyli/ Kiedyby przy nim náłzy s łwemi poczty byli/ Pánowałby w Azyey áż do czáfu tego *PaprPan* T; *KarnNap* A2v; Concilium ábo zgromádenie wiela poltronnych narodow dla vgody wiáry vczynione/ do żadnego łkutu áż do tego czáfu nieprzyłzy [ad nullum hactenus exitum perducti sint] *ModrzBaz* 17 (7); *ModrzBazBud* ¶ 6v [2 r.]; *SkarJedn* 246 (20); *KochOdpr* Cv; A náziutrz/ dwiełcie korcy máki przed drzwiami zložoney nálezi. kto iá przywiolł/ ielzche do tego czáfu nikt niewie. *SkarŻyw* 252 (18); *ZapKościel* 1582/32v (4); *StryjKron* 115 (8); *CzechEp* 98 (7); *NiemObr* 57 (13); *ReszPrz* 111 (8); *WerGołc* 269; *PudłFr* 43; *Calep* 554a; *ActReg* 162 (14); *KochCz* A4v; *KochFrag* 44; *OrzJan* 87 (2); *LatHar* +3v (10); *WujNT* 102 (4); *WysKaz* 16; *SarnStat* 1195 (84); *SiebRozmył* K (2); *KmitaSpit* C2v; *SkarKaz* 275b (5); *VotSzl* Bv; *CzahTr* A4 (3); *SkarKazSej* 681b (7).

»od czasu do czasu« = *niekiedy; a tempore usque ad tempus PolAnt* (4); *BielKron* 96; Y wody w miarę nápijác fię będziefz/ łzostá część Hinu/ od czáfu do czáfu/ pić będziefz. *BudBib* Ez 4/11 (2); *ActReg* 21.

»(až(e)) do dnia« = *do łwitu, do białego rana; ad lucem Mącz, Cn; antelucano tempore, ante primitias lucis, in lucem, prope confinia lucis, primo diluculo, sublucanis temporibus Cn [w tym: do samego dnia (2)] (17)*; A zatym przez onę włlytkę notz/ wydál fie na modlitwę áže do dnia/ wzywaiątz boga oytza *OpecŻyw* 86; *LibLeg* 10/147; *RejRozpr* C (2); *LibMal* 1554/185; *RejWiz* 62 (3); podz wzywaymy miłości y tudziefz kochaymy fie w lubieznym obłápiániu/ až do dnia [donec illucescat dies]. *Leop Prov* 7/18 (2); *RejFig* Bb5; *BielKron* 53v; *Mącz* 496a; *RejZwierc* 237 (2); *BielSpr* 38v; *BudBib* *Judic* 19/26.

»do dnia« = *o łwicie* (2); *GórnDworz* H3; Kmiećie žimie ná robotę do dnia wychodźić máią *GostGosp* 44.

»(až) do dnia tego« = *do dnia dzisiejszego, do chwili obecnej; ad eam diem Mącz; ad diem hanc, usque in hodiernum diem, in praesentem diem Vulg [w tym: do dnia tego (29), do tego dnia (9)] (38)*; *OpecŻyw* 118v; *Leop* Ez 2/3 (3); *BibRadz* Ex 10/6 (9); Záprawdę od poczátku łwiátá do dnia tego Nie była táka łprofná niezbožność żadne⁸⁰ Ják Sábelliułzowá náuká o Bodze *GrzegRóżn* N2; Stetit ad eam diem civita illi Lycurgi legibus, Trwáło á opieráło fie áż do tego dnia zá práwy Lycurgowemi. *Mącz* 417b; *BudBib* 4.Reg 16/6 (17); ielzčem fię przedłię dowiedźić do dnia tego nie mógl. *CzechEp* 192; *WujNT* *Matth* 28/15 (5).

»(až) do dzisiejszego dnia, do dzisiadnia, do dzisiednia, do dzisia« = *do chwili obecnej; (usque) in hanc diem, in hodiernum diem, in praesentem diem Vulg [w tym: do dzisiejszego dnia (20), do dnia dzisiejszego (17)] (37 : 4 : 2 : 1)*; *OpecŻyw* [192]v; *OpecŻywList* C2v; *HistJóz* E3v; Takiež y miałtom imiona polłkie albo windelłkie, Lubek, Rołtok, do dzifidyłzego [!] dnia trwaią *MiechGlab* 46; *LibLeg* 6/119; *MurzNT* *Matth* 28/15; *KromRozm* II g2v (5); *LubPs* hh5v; *KrowObr* 72 (2); *Leop* 5/5 (8); Od tegož czáfu áż do dzifia/ piątá część plácą Krolowi w Egipcie zboža ná káždy rok. *BielKron* 18 (2); *HistRzym* 21 v; *RejPos* 149v; *BiałKat* 138v; *BudBib* 3.Esdr 8/75 [78]; *BudNT* *Rom* 11/8; *CzechRozm*

103v; *CzechEp* 13; *NiemObr* 83; Troiá do dziśiedniá/ Inadzby iefzcze ftaká/ By była ftárego Priama fłucháká. *WisznTr* 35; *LatHar* 136 (2); *WujNT* 2.Cor 3/15 (7); *CiekPotr* 89; *GosłCast* 55.

»do tej doby (a. tych dob)« = *do chwili obecnej, do dzisiaj* (10): Polutuy ftworzyciela tweégo/ do téy doby od wieczora poczawłly fie modłacégo. *OpecŻyw* 54; y załz on nie vmyłł aby nam był łaskawłzy niż był do tych dob *WróbŻołt* aa3v; *BibRadz* I *2; *BielKron* 200v; To widzę/ Ze tey krzywdy v Graekow nikt fie do tey doby Niedomagał *KochOdpr* C (4); *KochCz* A4; *KochFrag* 48.

a. *Przy określaniu granicy czyjegoś wieku; ad Mącz, Vulg, JanStat* (117) : *OpecŻyw* 31; *HistJóz* E2v; KVóń ieft zwierzę połpolite po wżem świecie znaiome, Ale w tatarfkiey ziemi na moc namocnieyłze/ Trwa do xxxv. lat á kobyła do xl. *FalZioł* IV 10a (13); kthore załię [dziecko] do siedmi lat nie wie wiele pienedzy w grołz/ á liczby poiąc nie może [...] znamię to ieft pewne rozumu tpego *KłosAlg* A4v; Bo nie długo twoich łkokow/ Ledwo do dwudzyestu rokow *BielKom* E3v; *Leop Gen* 47/9; *BielKron* 144v (5); *Mącz* 439d; w człowieczym cíele/ krew łye mnoży do Czternaście lat: Iálna żołć/ aż do Dwudziełtu y dwu: Czarna żołć/ do Czterdziełci y dwu *SienLek* 29 (5); A tak gdy iuż pan młody przydzie do lat łwych dołkonálłzych/ tho ieft/ do lat wieku łrzedniego/ nielza iedno iż fie iuż mułi ftárác kedy dáley łwe kołá toczyć ma *RejZwierc* 30v (17); łkoro odrołł zniemowiętek do dziećinych lat dano mu preceptora *BiałKaz* I3 (2); *KochPs* 104; *SkarŻyw* 349 (4); *NiemObr* 148; *WisznTr* 34; *GrochKal* 16 (2); *Phil* M2; *LatHar* 567; *PowodPr* 85; *CiekPotr* 20; *SkarKazSej* 677a; [dziatki] Ktore iefzcze do bącznych nie przychodzą latek. *KlonWor* 29.

W charakterystycznych połączeniach: chować (3), *dojść* (5), *odrość, pociągnąć, przebywać, przyjść* (28), *trwać* (4), *wychować, żyć* (11) [czasownik + do].

Połączenie: »aż(e)do« (33): *Murm* 45; Ziw był ten philozow [Periander] w korincie aż do ołmidziełat lat wieku łwego. *BielŻyw* 21; *HistAl* H3; *GliczKsiąż* Q2v; *BielKron* 4 (3); ná lata mamy mieć wzgląd zeby aż do piętnasćie lat w mnieyłze prace dziatki były wdawany *KwiatKsiąż* N4v; Ad centesimum annum vitam perduxit, Ałz do ftá lat żywotá łwego pocyągnął. *Mącz* 96d (4); *SienLek* 92v (5); *GórnDworz* Hh4v; *HistRzym* 4v; *RejPos* 28v (2); [syna] przy łobie chował aż do niemáltych lat *RejZwierc* 274 (5); *KochPs* 137 (2); Alem aż do látá wieku moiego łzefálnego/ miedzy wielą ludzi zacnych młodość pirwłzą wychował *StryjKron* A3v; *WujNT* *Luc* 2/37; *SarnStat* 496; *SkarKaz* 419b (2).

Wyrażenia przyimkowe: bibl. »aż do czasu i do czasow« = *usque ad tempus et tempora* *Vulg* (1): Y v łnfzych zwierząt odięto władzą iych/ lecz długość żywotá dano iym/ aż do czáfu y do czáłow. *BudBib* *Dan* 7/12.

»(aż) do lat« = *do chwili osiągnięcia dojrzałości; ad aetatem, ad annos* *JanStat*; [w tym: z przydawką (9)] (28): *ZapWar* 1529 nr 2373; *ComCrac* 16 [2 r.]; *GliczKsiąż* Q2v; *GroicPorz* eev; Oćiec každy zá żywotá łwego może dziećiom do lat y żenie opiekuná dáć *UstPraw* B3 (2); Tego czáfu Czechowie żadnego krolá nie mieli/ iedno Gubernatorá wybráli Irzyká z Kunłtatu aż do lath dziećięciá. *BielKron* 327v (4); *GórnDworz* L13v (4); *RejPos* 32v; *GórnRozm* L3; Gdy oyćiec zeydżie ołtawiwłzy dziatki iefzcze do lát niedochowáné [ad annos legitimos nondum educatis *JanStat* 579]/ opiekun ich nie może dżiedzictwá przedać *SarnStat* 583 (11).

b. *Wskazuje przeciąg czasu, okres, długość trwania; przez, w ciągu* (545) :

α. *W ciągu całego okresu; na przeciąg, w czasie okresu; ad, in Mącz, Cn; per, pro Cn (466) : OpecŻyw 21v; ciepło na przepuklinę przykładać á przywiązować żeby tak na tym trwało/ á to małż czynić do iedenafcie dni FalZioł I 116d (4); młynarze vmieią z czartowfkiey śprawy sprzedać wiatr y pogodną wozbę zeglującim, do dnia albo do śzełci albo iako będzie vmowa. MiechGlab *5v (2); RejPs 121; ComCrac 17v; SeklKat A3v; a tych wsech ymion Nadarzinskiich owa wsisthkiego czo tu iest w Varschewskim powiacze pan alexy spanem Castallanem maią tesh do tych ze piaczy lath vzywacz y ony napoly trzymacz ZapWar 1548 nr 2668 (3); KromRozm II dv; KromRozm III Ev; Diar 57 (2); iakoż czáfem y do dwudziełtu lat łye powlecze [prawo] niż ku łkończeniu przyydzie. GroicPorz 14; Leop Dan 6/7 (2); UstPraw E3v (3); RejZwierz 78v; do łzełci lat około niey pracy y pilności łwey nie litował BibRadz I *5 (3); Iurisdictioni łwą do czterech lat záfiełł OrzRozm I3v (4); BielKron 105 (49); Indutias in triginta annos impetrarunt, Przymierze do trzydziełci lat ołiegnęli. Mącz 167a (3); Liłcie pięć párcic moczác w winie/ dáć mu pić do trzydziełci dni. SienLek 58 (10); RejAp 22v (3); do wielu lat niewiedziałem co iest foemina GórnDworz I2 (4); HistRzym 17; RejPos 315v (2); KuczbKat 281; MycPrz II C3v; Strum H3 (2); PaprPan Y2; Wiele ich iest co im chlebá ledwie do pułrocza dołtawa: á ołtátek roku w wielkiey nędzy wykonywáią. [Multis vix panis in medium annum sufficit, reliquo anni tempore agunt vitam miserrimam] ModrzBaz 124 (2); złtád ówo bywa/ iż do dni kilku śiadłzy/ świerzł albo kroftj łye wyłypą Oczko 13v; SkarŻyw 226 (2); ZapKóścier 1580/10v (4); CzechEp 232; á nie tylko fię to dzieáło czáfow Apółtołłkich/ ále do kilku łet lat poty^m/wierni Chriłtyánie/ domow ná chwałę Bogu/ ołobliwych nie budowáli NiemObr 23 (3); KochFr 78; GórnRozm A4v; ActReg 23 (7); GostGosp 12 (4); GrabowSet Cv; gdy było zámknione niebo do trzech lat y łzełci miełięcy [clausum est caelum annis tribus et mensibus] WujNT Luc 4/25 (5); SarnStat 704 (36); SiebRozmył F3 (2); KmitaSpit C4v; męzoboycá łpokoynie w domu fiedzieć moze/ do kilánałcie lat SkarKaz 315b (4); VotSzl D4v (2); SkarKazSej 704a.*

W charakterystycznych połączeniach: arendować (2), bić się, błogosławić (2), brać (4), bronić, brzmieć, budować (2), chodzić (3), chować (7), cieszyć się, czekać (6), czynić (15), dać (dawać) (37), darować, dzać się (2), dźierzeć (5), egzekwować, kosztować, krolować (4), limitować, mieć (22), mieszkać (4), mnożyć się, nauczyć się, niszczyć, obierać (2), odnowić, odpuszcząć (3), opiekać, ostać, pić (6), płacić (3), pływać, pobić, postąpić, pożyczyć, pożywać, prosić (9), przechodzić, przedłużyć, przyjmować (2), przyłożyć, rodić (3), rozjść (3), sądzić (9), schnąć, schodzić się (2), siedzieć (3), służyć (4), stać (3), stracić, strzec (3), święcić, trwać (28), trzymać (7), użyzyć, używać (5), wierzyć (3), wychodzić, wychować, wyznawać, wziąć (16), zachować (3), zdobić (2), zginąć, zjeźdzać się, zostawić, zwodzić, żyć (2) [czasownik + do]; do czasu dalszego (2), krotkiego, kilka czasow, pewnego (3), wiecznego (2), zamierzonego; do jednej godziny, półroka (półrocza) (2); czas (4), fryszt (5), glejt (3), moc (4), pokoj (9), przymierze (30) [rzeczownik + do].

Połączenie: »aż do« (42): Wíłelki tedy człowiek krzełciańłki miálby na každy dzień/ od łwięta łłczodrégo dnia/ aż do czterdziełci dniow na každy dzień nawiedzatz/ rozmyłłaiatz łwego odkupiciela OpecŻyw 37; BielŻyw 123; RejPs 54; RejJóz I7 (2); RejKup m4v (2); ZapWar 1548 nr 2668; RejWiz 152v (3); Leop Dan 6/12; UstPraw F (2); Názáiutrz znowu aż do kilká dni okrutnie łie bili BielKron 58v (4); Ostracismus relegationis genus, Obyczaj wywołania z ziemie aż do dziełiący lat Mącz 271b;

á tho ná noc y ná czczo piy/ aż do siedmi dni *SienLek* 83v (3); *LeovPrzep* E4 (2); *RejAp* BB5 (2); *GórnDworz* Z; *BudBib Ex* 15/18 (5); *KochPs* 25 (2); *StryjKron* 687 (2); *NiemObr* 122 (2); blazey fafrek będą pouinien dauacz rinty od kałdei grziwny po pyęcz fęłagow aż do dwv lath *ZapKościar* 1589 /87v (2); *SarnStat* 970 (2).

Wyrażenia przyimkowe: *bibl.* »(aż) do czasu (i do) czasow i do połowice (a. poł) czasu« = *in tempus et tempora et dimidium temporis PolAnt* (3): á będą podáni do ręki iego [święći] aż do czału y do czałow/ y (do) puł czału. *BudBib Dan* 7/25, *Dan* 12/7; *CzechEp* [380]; *NiemObr* 168.

»do (nie) małego czasu« = (nie) *krótko*; *modicum Vulg* [szyk 7 : 3] (10); *LubPs* N2v; *RejAp* 60 (3); iedno do máłego czału [*Vulg: ad tempus Luc* 8/13] wierzą/ á gdy ná nie przypadáya pokufy/ tedy wneth odłtępuia. *RejPos* 62v (2); Bo ácz [śmierć] trochę do máłego czału nád ciálem połrozyć fie może ále dułzá iuz iey ni w czym nie ieft poddaná *RejZwierc* 178; *WujNT Ioann* 12/35 (2); *SarnStat* 88.

»(aż) do [ilu] niedziel [= tygodni]« = *in [...]* *septimanas Cn*; *ad [...]* *septimanas JanStat* (32): *ComCrac* 18; *ZapWar* 1548 nr 2668 (2); *RejKup* ee5; A wyłtyłzawłzy glówná żálobę pozwána łtroná/ iefzcze čás do dwu niedziel otrzymawa ná odpowiedź *GroicPorz* f3v (10); *UstPraw* F [2 r.]; *OrzRozm* L; *BielKron* 417v; Tám ma mieyfce dilatia do dwu Niedziel dla choroby/ gdzie wftáwicznie idá łady *GórnRozm* H4; *ActReg* 171; Gdy kto qwit od łtrony otrzyma [...] ma iuz mieć zátym locum standi v káždého práwa [...] aż do dwunaftu niedziel/ po zwróceniu náłzym do Korony. *SarnStat* 7 (13).

«(aż) do roku, do roka« = *anno vertente ModrzBaz*; *perannum Cn*; *ad unius anni decursum, in anno JanStat* [w tym: (ile) kroć do roku (36), (ile) razy do roku (13), do całego roku (2)] (92 : 1): Iafkołki dwoie do roku iaycza miewiaią *FalZioł* IV 24c (5); Viednałem łługę do roku za 10. zło. y za łuknie *KłosAlg* G; *LudWieś* B; *SeklKat* I4; *RejRozm* 404; *RejKup* D; *GroicPorz* k2 (3); *RejWiz* 56 (3); *UstPraw* B4v (2); *BibRadz Ex* 23/14 (2); *OrzRozm* T3v; nie wolno Ruśi/ ábo ludziom prołtym pić miodu álbo trunkow mocnych/ okrom kilka dni do roku *BielKron* 430 (16); *RejPos* 276v (2); Owa łtárzec podobno dáley niż do roku/ Był chowan to mogę rzec ná dobrym obroku. *HistLan* A4v; *KuczbKat* 185; *RejZwierc* 143 (2); *PaprpPan* B3 (2); *ModrzBaz* 121v; *SkarŻyw* 52 (3); *StryjKron* 161; *ZapKościar* 1582/35v (2); *KochPhaen* 19; Snieg łye niechay zátrzywa w łwym źimnym obłoku/ Ieden tylko táki dzień do całego roku. *PudłFr* 66; *GórnRozm* M; *Calep* 130b (3); *LatHar* 126 marg (3); *WujNT przedm* 37; *SarnStat* 269 (23); *GrabPospR* Mv (2); *SkarKaz* 39a (3); iedną ná dzień kwartá winá do roku łto złoty ch bliłko vtráći. *SkarKazSej* 704b; *KlonWor* 76 (2).

»do roku« = *corocznie* (1): Y obiecał do roku ten dzyeń záváždy łufzyć. *RejFig* Aa5.

»do roku« = *doroczny* (1): [Żydowie] Máia łwe czały zowá Świętá do roku/ co w nie nápoły łzáleia. *BielKron* 464v.

»do sta lat« (7): *Murm* 6; A iż fie zdał długi tzás do łtálat tzekać pieniędzy/ to włzyłtko Klemens łzołty/ złamał y odmienił *KrowObr* 78v; Pod okrutne kámienie olźwowy pal bije/ Powieda iż do łtá lat to w zyemi nie zgniye. *RejWiz* 84 (2); *RejPos* 315v; *RejZwierc* 65v (2).

»(aż) do tygodnia (a. tegodni)« [w tym: (ile) razy do tygodnia (2), (ile) kroć do tygodnia (1)] (8 : 2): *BierEz* Iv; dayże to wypić ciepłó poranu z wodką piołynkowá dwa razy do tego dnia. *FalZioł* III 2c (2); *KłosAlg* E4 [2 r.]; *RejWiz* 41; á tym pomázuy miełtce ktoré łchnie aż do tégodnia: po tégodniu

náwarz łomy owsiánéy w wodzie *SienLek* 172; dwákroć fie półzczę do thegodniá [Vulg: *bis in sabbato Luc* 18/12] *RejPos* 199v; Ten prošíł iedno do tego dniá áby mógl mieć fryłztu/ áby dom łwoy y powinowáte łwe rołspráwił *RejZwierc* 92v; *ZapKościér* 1584/49.

»(aż) (nie) do wieka, wieku, wieków, wieczności« = *wiecznie* [w tym: *do wieka i aż do wieku* (1); *z przydawką* (4)] (17 : 16 : 1 : 1): łtali bychmy fie dołtoyni vzywac wiecznych czałow łtobą ktory zywieł bez konca álz do wieków. *RejPs* 54; *RejJóz* I7 (4); *RejKup* m4v (2); *BielKom* B3; *LubPs* B6 (3); Nie vmrze on Cicero/ nie vmrze Seneká/ Bowiém łławá poczćiwa brzmi záwždy do wieká. *RejWiz* 99v (5); I będę łtrzegł zakonu twego á záwždy do wieku: y ná wiek wiekom [Et *custodiam legem tuam semper, in saeculum et in saeculum saeculi.*] *Leop Ps* 118/44; *RejZwierc* 211 (3); *BudBib Ex* 15/18 (4); *BudNT 2.Cor* 9/9 *marg*; á zásię dobrotliwa ku káždemu y łáfkáwa łkłonność wierna iest y do wieczności. [*fidelis est ad perpetuitatem*] *ModrzBaz* 127; *KochPs* 136 (5); A prawda Páńska będzie trwác do wieku nieskończonego. *ArtKanc* C2 (3); Rzecz pewna żeć y Pan Bog łmętné fercá ćiefzy Y nie do wieku niłzczy chocia kto z nas zgrzełzy *RybGęśli* Bv.

»(aż) do żywota, do żywotow« = (*usque*) *ad vitam, ad vitae suae tempora, ad tempora vitae (nostrae)* *JanStat* [w tym: *z przydawką* (29)] (52 : 9); *BielŻyw* 155; *LibLeg* 7/41 (9); *ComCrac* 13 (2); *GroicPorz* a3; ten z iedná y przynioł przymierze do żywotá obu Krolow Zygmuntow *BielKron* 422v (9); *GórnDworz* G5 (2); *BiałKat* 221; tho włzytko cokolwiek mamy nie náłze iest/ iedno iákoby k wierney ręce nam do żywotá pożyczono. *RejZwierc* 168v; *CzechRozm* 86; *PaprPan* Gg3v; *ZapKościér* 1579/1v (5); *KochPs* 137; Dawał też z łáłki dzieżęc Bráćiey niktore Zamki w Ruśi Witołtowi y Swidrigáylowi do żywotow ich tylko á nie ná wieczność. *StryjKron* 612; *ActReg* 51; *KołakSzczęł* A3v; A ten Státut ninieylzy ma trwác do żywotá náłżego [*durabit ad vitam nostram JanStat* 378]. *SarnStat* 409 (23); *SkarKaz* 607a.

β. *Przed upływem okresu; nie dłużej niż w czasie okresu; ad JanStat*; [w tym: *z orzeczeniem zaprzeczonem* (43), *z przysłówkiem: najdalej* (15)] (79) : *BierEz* Q3; *FalZioł* V 114; włzakoż y tham nie przydzieli k łobie on zachwyczony do cztherzech y do dwudzieftu godzin iuż daley niemałz żadney nadzieie žiwota. *GlabGad* F5 (2); *GroicPorz* r2; A ty dobrá zyemłkie/ ktore teraz miełzczanie trzymáią/ ty do czterech lat máią záprzedác łláchćie/ pod łtráceniem ich do nas. *UstPraw* F4; Kto imienie záłtáwi/ á niewykupi go do 30 lat/ áni go kłięgámi odnowi/ táki ono imienie tráci ná wieczność. *UstPraw* G4v (10); *OrzRozm* I3v; *BielKron* 211v; nátlucz złoty chřzałzczow/ z łáđłem łtárym/ przyłóże ná guz/ á nieodkryway do trzech dni *SienLek* 184 (7); Iest rołkazanie łiftowne Krolá Iego Miłości/ áby żaden mimo Máćieią Wirzbięte tych kłiężek do lat dziełiáci nie drukował/ áni indziey drukowáných w páńłthwie Iego Krolewłkiey M. przedawał. *GórnDworz kt*; *GórnRozm* F3; do dziełiáci lath Krwie Zborowłkich ani narodu ich w Polfcze bic niemialo *PaprUp* F4v; *ActReg* 81; *SarnStat* 410 (9).

W charakterystycznych połączeniach: brać, czynić (5), *dać* (3), *dosyć uczynić* (3), *mieć* (3), *mieszkać, oddać* (3), *odkrywać, odpokutować, odstąpić, poczynać, sprzedać* (4), *przegryźć, przyjechać, przyjść* (4), *puścić, robić, sprawić, ściągąć, umrzeć* (4), *wprowadzić, wydać, wykupić* (3), *wyprowadzić, wyswobodzić* (2), *zaprzedać, zbywać, złożyć* (2) [czasownik + do].

Połączenie: »aż do« (1): Ieſtlić niemocny będzie miał członek tajemny tęgi: tedyć będzie zdrow do ołmi dni, Ale ieſtli flabo: thedy aż do piętnaście dni. *FalZioł* V 114.

Wyrażenia przyimkowe: »do godziny« (1): ánimuſze téż ludzkie do godziny nie trwálé *JanNkar* A3.

»do [ilu] niedziel [= tygodni]« (21): [*Wojciech*] panv starosczye myal vyna zaplaczycz kthoraby byla a grzegorzovy pyathnasczye groszy dacz do szesczy nyedzyel poth zakladem dzyeszyczy kop groszy polgroszkow *ZapWar* 1505 nr 2014 (3); *GroicPorz* r2; Íkázuiem Marćinowi koniá chowác/ nierobiác gim do dwu niedzyel *UstPraw* I2v (3); *SarnStat* 30 (14).

»do roku, roka« (20): *FalZioł* IV 20d (2); *UstPraw* Cv; *RejFig* Dd7 (2); *RejZwierz* 28 (2); kto dom przedał ná wieczność/ mogł do roku záfię (ten kto przedał) wykupić/ ále ieſli roku omieſzkał/ iuż nie mogł *BielKron* 36 (4); *RejZwierz* Podw 183v; *CzechRozm* 141; *ZapKościer* 1591/46; Stárác fie o to będziem/ áby to Woiewództwo Wołyńskie było nadaléy do roku ográniczone *SarnStat* 1183 (6).

»do tygodnia« (1): ieſli we dwu niedzielách nieuczyni dofyć tedy do tegodniá/ potym do trzeciego dniá/ pothym do dwu dniu/ ná oſtátek do flońcá zachodu. *GroicPorz* r2.

C. *W okreſlaniu stopnia, miary i sposobu; nie mniej niſz, nie więcej niſz; tak, że; ad Mącz, Cn; adeo, in, tenus Cn [tu takſze przykłady typu: „suknia do kolan”, które można interpretować jako granice zasięgu przestrzennego] (2277) :* [*Marchołt*] głowę miał wielką/ [...] wſly kołmate á zwieſſone do poł licá *March*¹ A2 [2 r.]; *BierEz* P3; *Murm* 61; z oney wodi vczin wannę w ktorey ma fiedzieć chory do famego pępka. *FalZioł* I 68a (18); *RejPs* 154v; tedj wam dawami mocz poſtępowania do svmmi czterech thiffyeczzi zlotich *LibLeg* 11/82v; *ConPiotr* 31 [2 r.]; A yeſly fzią V M thak barzo chczą ygry thedi ya zwałcha M do ſchełzczy groſchi poygram *LibMal* 1544/102v (3); *RejKup* x5v (2); Boty ípuſcił do koſtek *RejWiz* 56v (4); *Leop Ex* 20/5 (3); *RejZwierz* 71 v; A ieſliſzy nie doſtháło do piáćidziefiát ípráwiedliwych piáći/ izali dla onych piáći zepfuiefz miáſtho wſzytko? *BibRadz Gen* 18/28; *OrzRozm* M3v; przebili fie náſzy do poſrzodku ich *BielKron* 412 (13); *Mącz* 274a (2); *SarnUzn* D8; *SienLek* 113v (17); Dzień y noc iáko fie do połowice záćmiły *RejAp* Dd3v (2); rozebrawſzy fie do koſzule/ gorzey íkoczył/ niſz poki íkakał w kábacie *GórnDworz* C8v; *KuczKat* 85; Tu wízem ípráwiedliwość mierzą/ Drugim ledwe do drzwi wierzą. *RejZwierz* [238] (5); *BudBib* B3v (12); *Strum* O2 (3); tedyć záprawdę dłuſzy vbior/ ábo do kolan fię ſciągájący/ ma być chwálon/ iáko wſtydu á íkromnoſci znak [*omnino vestitus longior, vel ad genua protensus*]. *ModrzBaz* 51; *SkarJedn* 44 (2); *SkarŻyw* 212; Tegoſz látá Miefiácá Máii 21. dnia vpadł ſnieg wielki do goleni *StryjKron* 662; *CzechEp* 227 (2); *KochPhaen* 20; *PudlFr* 29; *Calep* 965a (2); *GostGosp* 78; *Phil* I3 (2); *OstrEpit* A2; Małżeńſtwo z krewnymi do czwartego ítopniá *LatHar* 116 (3); *WysKaz* 41; *SarnStat* 1245 (2); Więźnie ná pográniczne zamki odeſłano/ Ktorych do kilkánáſci tyſięcy imano. *KmitaSpit* C3; *PowodPr* 43 (3); *SkarKaz* 489a; tedyby to bylá rzecz ſłuſzna y zdroźna/ áby porálne tám było obrocone/ á do kilku groſzy podwyſzzone *VotSzl* D2; *CiekPotr* 15; *ZbylPrzyg* A2.

W charakterystycznych połączeniach: do drzwi (3), ki(e)la (kilku) (4), kolan (7), pasa (9), poſrzodku (ſrzodku) (2), połowice (połowy, poł) (50), tego punktu (2), ucha (uszu) (4).

Połączenia: »aż do« (131): *MetrKor* 26/62; *OpecŻywList* C; *HistJóz* E4v; *BartBydg* 158b; *TarDuch* E4; wleyze wody ízelć kwart/ á warz w nowym garnczu aż do trzeciej częłci *FalZioł* V 37 (29); *March*³ T7; *ZapWar* 1548 nr 2668; *HistAl* I2v (3); *KrowObr* 124; *RejWiz* 87v (3); *RejZwierz* 88v; *BibRadz*

Num 4/30 (2); *Goski* *2 (2); *BielKron* 165v (8); *KwiatKsiąż* M2; Parentes, Rodzicy y wżifcy ynſzy przodkowie z prawey liniey pochodzący aż do prądziądów/ nälzy ftärſzy. *Mącz* 278c (20); *SienLek* 3v (12); *RejPos* 83 (5); *BiałKat* 123v; *BielSat* C4 (2); *RejZwierc* 17 (3); *BielSpr* 33v; *RejPosRozpr* cv; *BudBib* 2.Reg 10/4 (7); *BudNT Math* 23/35; *SkarJedn* 33; *Oczko* 27v (2); *SkarŻyw* 102 (2); *CzechEp* 257 (3); *NiemObr* 25 (2); *KochFr* 33; *BielRozm* 21; Desudo - Pocę ſzie, pracuię az do potu. *Calep* 313b (2); *WujNT* 3 (5); VStáwiamy/ áby żaden Zyd nie przyſięgał ná Rodał ich/ ieno o wielkie ſprawy/ które ſie ſciągaia aż do pięćdzieſiat grzywien frébrá [*quae se extendunt usque ad 50 marcas argenti JanStat* 1120] *SarnStat* 264 (3).

»od ... (aż) do« (56): *MetrKor* 26/62; *BartBydż* 158b; Iedno iż trochę iey [*skamonei*] ma być dawano/ tho ielth począwſzy odetrzech ziarn aż do dwunalcie *FalZioł* III 5b (5); *GlabGad* N2v; *HistAl* M8 (2); *KrowObr* 124; *RejZwierc* 30; *BibRadz Ex* 39/21 (5); *Goski* *; *BielKron* 329 (4); *KwiatKsiąż* M2; Są zaś drugie krſzczyce/ thy wilkiem zowa/ ktoré bywáia od kolan aż do kopytá *SienLek* 182 (7); á wylicza ie [*św. biskupy*] począwſzy od Piotrá Świętého/ aż do Análtážego *BiałKat* 123v; *BudBib Num* 4/2 (5); *BudNT Matth* 23/35; *StryjWjaz* C2v (2); *CzechRozm* 152v; w ónych ſtronách Włofkich/ dawáia iey [*wody*] od kwart pułtorá/ aż do czterech/ ſnaſć czáfem y więcéy *Oczko* 19v (3); *SkarŻyw* A4v; *NiemObr* 30; *KochFr* 33; *Phil* I3; *WujNT Luc* 11/51 (3); *JanNKar* F2 (6).

»do tyła ... aż« (2): *KochPieś* 21; Iako ptáftwá goſpodárſtwu ſzkodliwego/ dotyla zbywamy płażániam/ ſtráſzydlámi/ ſidlámi/ y zbierániam z gniazdá/ aż gdy to nie pomoże/ y láme gniazdá ich rozmiatamy. *PowodPr* 27.

»do tyła ... że« (1): á záftáwili ſie żydowie o duſſe ſwe/ wybiwſzy nieprzyacióſy y przenáſłádowniki ſwoie do tyłá/ że [*in tantum, ut*] było w pełni zábitych ſiedmdzieſiat y pięć tyſięcy. *Leop Esth* 9/16.

W zwrotach o charakterze porównawczym [w tym: *jako* (109), *jakoby* (15), *jak* (3), *by* (3)] (126): *HistJóz* C2; *LibLeg* 8/160v (2); *HistAl* C4v; *KromRozm* III O8 (4); każdy człowyek vchodząc nawálnych grzechow/ żądzey/ á miłóſci Wenuſowey/ kwápic ſie ma do małżeńſtwá/ yáko do pewnego portu. *GliczKsiąż* P2; *KrowObr* 17 (5); Bych káždego przeſtrzeżał/ á káždego vczył/ Aby do ſwiętey prawdy/ by do celu łuczył. *RejWiz* 178; *Leop* 2.Cor 6/13 (3); *RejZwierc* 137; *BibRadz Is* 24/22; Począł k nim Alexánder łáfkáwie mowić/ nie iáko do więźniow ále iáko do przyaciół *BielKron* 124v (10); *Prot* B2; *SarnUzn* H2; *RejAp* 36v; *GórnDworz* K3v; *RejPos* 211 (13); *RejZwierc* 162 (4); wſthąpili do okopu/ iáko do Miáftá zá mur *BielSpr* 7v (2); *WujJud* 233 (3); *CzechRozm* 259v (5); Mowiać do iednego/ ták trzebá rzec [!] ſtoſowác/ iákoby ſię do wiela mowiło. [*Ad unum ita oratio accommodanda est, quasi cum multis loquendum ſit*] *ModrzBaz* 59v (7); *SkarJedn* 105 (4); *Oczko* 15 (3); Szedł męczeńnik z welołá twarzą iako do łázniey *SkarŻyw* 403 (14); *ZapKoſcier* 1580/11; *StryjKron* 617 (2); *CzechEp* 76 (2); *NiemObr* 19 (3); *ReszList* 142; *WerGoſć* 217; *WisznTr* 23; *Calep* 905a; *GrochKal* 17; *OrzJan* 108; *LatHar* 145 (3); Apoſtołowie do koſciołá/ iáko do ſkárbu bogátego/ zupełnie znieſli wſzytkę prawdę. *WujNT* 733 (3); *WysKaz* 11; *JanNKar* C2 (2); *SarnStat* 101 (4); *GrabPospR* N2; *SkarKaz* 207b (4); *GoſćCaſt* 73; *SkarKazSej* 699a; *KlonFlis* B4v; *KlonWor* 8 (2).

Wyrażenia przyimkowe: »do gárſci« = *bezpośrednio* (1): Y z ciągnął Cheruw rękę ſwoię z poſzrodku cheruwow do ognia/ który (był) miedzi cheruwámi/ á wziáwſzy dał do gárſci obleczonego w płóćienne (ſzáty) [*et posuit in manibus induti lineis PolAnt*] *BudBib Ez* 10/7.

»do kupy« = *razem, w jedno miejsce; ad acervum Vulg (30): RejWiz 167v; Leop Ez 3/15; więc ci vczeni/ gdy ołobno mowią/ widzą fie być bárzo mądrymi/ á fkoro do kupy przydą/ tho on rozum niewiem gdzie zginie/ bo z ich rády/ nic dobrego nie wychodzi GórnDworz G5 (2); PaprPan V4; SkarJedn 335 (7); Mágdalená zbieráiąc pieniądze do kupy. (-) Będzieć dofyć MWilkHist C2v (2); KochProp 11; ActReg 113; Consolido — Do kupi zgromadzám co beło przed tim rozłtrzelano, łpaiám, skleiam. Calep 247b (3); OstrEpit A3; WujNT Act 2/47; SarnStat 82 (3); VotSzl E4; CzahTr E4v; SkarKazSej 673a (2); KlonWor 17; prace y pílmá iego do kupy były zá moim łtáraniem zebrane y łwiatłu pokazáne. SzarzRytJSzarz nlb 2.*

»do mała« = *z rzadka, niekiedy (1): Abowiem ciełefne ćwiczenie/ do máłá iest požyteczne: lecz pobožność do włzytkiego iest požyteczna [Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est; pietas autem ad omnia utilis est] WujNT 1.Tim 4/8.*

»do rąk, ręku« = *bezpośrednio (17 : 10): MączLub nlb 14; SarnUzn A3; RejAp AA4v; á iákie im thu Cyrográphy podáie do ręku ich RejPos 263 (2); Ktora to Confesłia gdy do rąk náłzych przyłzłá/ obaczylichmy że [...] łproftne Luterłkie y Hugonotłkie Szwáycárłkie błędy w łobie záwiera. WujJud A6v; BudNT przedm b; CzechRozm 47 (2); CzechEp *2v; ReszPrz 68 (2); WerGość 205; GórnRozm K4; KochProp 7; dali mu beli iufz Liłt [...] á włzakofz mu go beli łamemu do Rak nieoddali/ ale go zwierzeli Zbigniewowi Olełznickiemu PaprUp C3; ActReg 100 (2); KochCzJan A3; LatHar [+ 12]v; WujNT 453 (2); SarnStat *3v (3); Ten [potrójny] gdy mi wpadł tráfunkiem iákimłsi do ręku, łłufzność wagi, y włafność náłazłem w nim dźwięku. CiekPotr)?(2; KlonWor 40.*

»do rąk, ręku, ręki« = *na własność (4 : 4 : 1): MycPrz I B3; Oczko 9v (2); KochPieś 16; Ledwie iest piętnáście dni, iákoł do rąk łwoich Wziłł pieniądze zá ten dom od Dobrochowłkiego CiekPotr 30 (3); Owá Polakom ná niczym nie łchodzi/ Włzytko fie rodzi. Choćia Bańłkich miałł nie mamy/ nic o to/ Sámo do ręku przychodzi nam złoto. KlonFlis C2; KlonWor 3.*

»do rąk, ręku, ręki« = *we władanie, do dyspozycji; in potestate PolAnt; ad a. in manus JanStat (46 : 31 : 14): WróbŻołłGlab A2; A to wszyćko jest zwierzone do rąk kancelaryji WKM i Rzeczypospolitej Diar 73; DiarDop 102; Naczinie kuchenne, ktore iest oddane do ręku P. Manowskie⁸⁰, Kuchmistrza K. Jei Mczj. WyprKr 119; BibRadz I *2v (2); BielKron 229 (2); Mącz 126b; LeovPrzep C2; HistLan E2; BudBib Is 22/21 (24); mu [Chrystusowi] Bog y oćiec iego oddał włzyłtkie inłze rzeczy/ á napierwey dziatki do ręku y rzádu CzechRozm 33 (11); KochPs 38 (4); CzechEp 329 (9); NiemObr 109 (6); ActReg 57 (2); GórnTroas 24; OrzJan 126; LatHar 693; Zamek Niełzowá y z Powiátem ma byđz wrócony do rąk Biłkupá Włodzcláwłkiego. SarnStat 1080 marg (15); PowodPr 50 (2); Toż fie mowi o wrzędnikách łwieckich/ ktorym drugdy pánowie w moc ich y do ręki ich ćięłzkiey y okrutney/ y do łciłłego łákomłtwá ich/ vbogie poddáne podáią SkarKaz 610a; VotSzl A4v; CiekPotr 84; CzahTr E3v.*

praw. »do wiernych rąk, wiernej ręki« = *w depozyt lub dzierżawę; ad fideles manus Cn, JanStat (14 : 1): Bo ledwieby fie ktora miedzy ludźmi łpráwá náleść mogłá/ ktoraby fie niezámýkálá/ kupnem/ przedażá [...] požyczką/ dániem do wiernych rąk/ záłtáwá/ y inłzemi tym podobnemi [Vix est enim aliqua hominum inter ipsos actio, quae non emptione, venditione [...] commodato, deposito, pignore et id genus aliis contineatur] ModrzBaz 77 (2); Depositor — Ten ktori do wiernei reki daie. Calep 308a;*

OrzJan 50; każdy Zupnik choć będzie ten/ który do wiernych rąk dźierży Zupy/ choć téż zákupi Zupy/ nie ma bálwáná fólí Królówi poczytác/ iedno po piáci grofzy w Wieliczcze *SarnStat* 376 (11).

a. *Przy określaniu całkowitego, maksymalnego zasięgu; ad metam, ad summum (a. summo), ad unguem Mącz; admodum Cn* [tu także przykłady o całkowitym zasięgu w przestrzeni i czasie: zawsze, wszędzie] (1415): *BierEz* R2v; głowę trzymáls cirnijm vkoronowaná/ ij do mozgu zranioná. *OpecŻyw* 151 (2); *BielŻyw* 79; *LibLeg* 7/42; *WróbŻółt* 70 Y4v; *SeklWyzn* G; *MurzNT Matth* 5/26; *GroicPorz* v; *RejWiz* 185 (2); *Leop Sap* 11/19 (5); *BibRadz* 1.Esdr 7/22 (3); było to s podziwieniem połłow/ gdyż oni niewidáli tego czołem bićia do łámeý ziemie nigdy. *BielKron* 435 (9); *Solvere ad denarium*, Do namnieýłzego pieniądzą zapláćić. *Mącz* 400c (3); *Boday* zábit kto przeciwko temu/ vtopię Kórd w niem fwoý do iedlec. *OrzQuin* F2v; *SienLek* 174 (2); ábowiem ci pánowie s thák oľobnemi przymioty łtworzylí Dworzániná/ y wyniełli go ledwe nie do niebá *GórnDworz* V2 (5); *RejPos* 208v (3); *BielSat* D2 (2); *RejZwierc* 39v; *BielSpr* 9v (2); *WujJud* 203v; *BudBib Gen* 48/12 (5); *BudNT* 1.Cor 15/54; *ModrzBaz* 54 (2); *KochPs* 30 (4); pomni iáko łię krol nád krolmi/ Iezus Chryłtus do náłzey połługi poniżył *SkarŻyw* 225 (2); *CzechEp* 94 (4); *NiemObr* 26; *WerGość* 260; *PudłFr* 63; *BielRozm* 21 (2); *ZawJeft* 16; *Furiatus* – Do fzálenłstwa zapalony. *Calep* 444a; *OrzJan* 93; Stárołstowie/ y vrząd ich káždy w Stárołstwie łwym Exekucią do ołtátniégo łtopniá czynić będą powinni/ pod winámi w práwie ich opifánémi. *SarnStat* 873; [rozkazujemy] áby przerzeczony Oycá náłzého Státutowy łift chowáli/ y do namnieýłzé⁸⁰ w nim punktu wiecznie y niezgwałcenié do namnieýłzhey rzeczy záchowywáli [*in omnibus clausulis, punctis, et conditionibus, teneant: et ad unguem perpetuo et inviolabiter observent JanStat* 246] *SarnStat* 899 (3); *KmitaSpit* B4; tedy Pan Bog łłufznie one plagi do ołtátniégo zátráćenia ich rołciága *PowodPr* 7 (2); *GołCast* 40; *KlonFlis* E; *KlonWor* 69.

W charakterystycznych połączeniach: do (srogich) ciemności (3), grobu (3), końca (15), na(j)mniejszego (ostatniego, ostatecznego) pieniądza (pieniężka, kwartnika) (13), nieba (31), obłokow (5), piekła (6), namniejszego (ostatecznego) punktu (3), najmniejszej rzeczy (3), skonania (3), szaleństwa (2), (samego) wierzchu (13), wylania krwi (3), (samej) ziemi(e) (26); od dołu do wierzchu (3), od głów do nog (5), od małych do wielkich (od mała do wiele) (13), od na(j)mniejszego do na(j)większego (18), od na(j)większego do na(j)mniejszego (5), od (z) początku do końca (8), od starszego do młodszego (3).

Połączenia: »aliż do« (3): BierRaj 23 (2); Iako ocziecz nasch slachethni Micolai [...] groblei ich alisch do spvsczenya staw i viscya rip motikami i ridlmi nyepzekopal gwałtem *ZapWar* 1518 nr 2237.

»aż(e) do« (578): *BierEz* R (2); [Chryłtus] milowál ié áże do łkonaniá/ vmiéraiątz za nie. *OpecŻyw* 91 (11); *ForCnR* A3v; *LibLeg* 6/191 v; *PatKaz II* 84v (2); *PatKaz III* 108; *Murm* 58 (5); *HistJóz* D2v; *TarDuch* [C4] (2); iżby tak z tymi zioły zprzodku wrzał ten kapłon: aż do zupełnego wywarzenia *FalZioł* V 81v (9); *BielŻyw* 79 (5); *GlabGad* N4 (5); *MiechGlab* [89] (2); *BierRozm* 11; Aż obiawię mocz twoię y łprawiedliwoľc twoię panie boże aż do nawyłłzzych wielmożności twoich któres vczynił [*potentiam tuam et iustitiam tuam, Deus, usque in altissima, quae fecisti, magnalia.*] *WróbŻółt* 70/19 (12); *RejPs* 34 (8); *LibMal* 1544/83v (2); *SeklWyzn* Gv, *SeklKat* Z2 (2); A natká brzuch aż do łfyje *RejKup* r6v (2); Były tám w teý rzece niewiałty álbo pánienki bárzo piękne/ ktore miály włofy łliczne áż do kostek. *HistAl* M3 (9); *MurzHist* S; *MurzNT Luc* 10/15 (4); *GliczKsiąż* Fv; *LubPs* cc6 (9); *GroicPorz* ffv (5); A tę wiáre aż do iednego łpieniá nienarułzoná chowác będę *KrowObr* 41 (3); *RejWiz*

150v (3); Bo wielkie iest nád niebiofy miłofierdzie twoie: á prawdá twoiá aż do obłokow [*quia magna est super caelos misericordia tua, et usque ad nubes veritas tua*]. *Leop Ps* 107/5 (35); *LeszczRzecz A2*; *RejZwierz 2*; *BibRadz 4.Esdr* 15/35 (51); *OrzRozm Gv*; *BielKron* 127 (23); Ad unguem aliquid exprimere, Doskonále/ zupełnie/ aż do namnieyźzego páznoktułzka co wyftrychnąć. *Mqcz* 503c (56); *OrzQuin V4* (3); *SienLek a4v* (14); *SienLekAndr a3*; *RejAp* 29 (7); mąż żenie niewierzy/ á furowie aż do bicia Inią fie obchodzi *GórnDworz Aa3*; oni z gruntu/ aż do naimnieiźzey rzeczy wżytko rozumieli. *GórnDworz Kk6v* (12); *GrzepGeom B4*; *HistRzym* 114 (6); ábyfcie byli nápełnieni/ aż do oney zupełności y dofkonáłości Bołkiey. *RejPos* 92v (14); *GrzegŚm* 47 (2); inźze odwodźili od grzechow tákowych/ w kthorych fámi aż do wřzu tkwieli. *KuczKat* 325 (3); Bo piękne á rozważne fłowá fą iáko młoth/ á przerażaią aż do ferczá człowieczego. *RejZwierz* 81 (7); *BielSpr* 50; *WujJud* 135 (6); *RejPosWstaw* [41³]; *BudBib Is* 57/9 (33); Ale który Staw iest naniźły/ thedy go powinien fpuścić o świętym Michále. Po nim zaśię drugi: áże trzeći/ aż do kónca. *Strum N2* (7); *BudNT Matth* 22/26 (3); iáko fie to częłto/ áfz do obrzydzenia powtárzác muśi *CzechRozm* 58 (10); Ktoryby wiedząc á rozumiejąc niefpráwiedliwie co ołáđził/ kthoryby teź iákie dáry wíziął/ ten [...] słuźnemi káźniámi aż do wćięcia głowy ma być fkarán [*hic ... iustis poenis usque ad capitis amputationem afficiendus*] *ModrzBaz* 88v (3); *SkarJedn* 394 (4); *KochOdpr C2*; *Oczko* 5v (3); *KochPs* 198; *SkarŻyw* 349 (21); tákże iedzą y piją aż do obźárftwá *StryjKron* 160 (2); *CzechEp* 76 (19); *NiemObr* 120 (5); *ReszList* 189; *WerGość* 230 (5); *WerKaz* 293 (2); *BielSen* 7; *KochPam* 81; *ArtKanc A10* (3); *GórnRozm I3*; *Calep* 1045b (4); *Phil I3*; *OrzJan* 95; [rany] przefłzy práwie aż do fłzpiku kości twoich/ y fkrtyości wnétrznóści twoich *LatHar* 298 (17); *KolakCath B3v* (2); Boć żywe iest fłowo Boże y fkuteczne/ [...] y przenikáiące aż do rozdźielenia duźe y ducha [*pertingens usque ad divisionem animae ac spiritus*] *WujNT Hebr* 4/12 (41); *WysKaz* 37 (3); *JanNKar A2v*; ták iz kto piérwéy fpráwę począł/ piérwéy niech bęđzie miánowan y odpráwion: á tak iny potym/ to iest/ kto po nim fpráwę począł ná drugim mieyfcu: y ták aż do ołtátecznych niech bęđzie pośtěpowano [*taliter, donec ad extremos procedatur* *JanStat* 490]. *SarnStat* 784 (6); *SiebRozmyśl C4v* (4); *KlonKr kt*; *PowodPr* 66 (8); *SkarKaz* 6a; *CiekPotr* 76 (2); *GoslCast* 35; *SkarKazSej* 704b (2); *SapEpit B4* (2).

»od ... (aż) do« (236): a ogláđáy człowieka [...] od głowy do podeffwy zranionégo. *OpecŻyw* 131v (3); *PatKaz III* 108; *Murm* 58 (5); *LibLeg* 6/191v; on patrząc v káżdego od ftarńfego aż do młodńfego náłazł korczak w worze Beniáminowim *HistJóz D2v*; A gdy go chczefz warzyć/ rozerzni od głowy do ogona *FalZiol IV* 35b (4); *GlabGad A5*; [dom] fłomą od dołu aż do wierzchu obełłany á przykryti *MiechGlab* [89]; *WróbŻolt* 112/14 (5); *RejPs* 84v; *SeklKat Z2*; *HistAl F4v*; *GliczKsiąź Fv*; *LubPs aa*; *GroicPorz gg3v* (5); Bo fie ten text rołciágnął od zyemie do niebá. *RejWiz* 50v; *Leop l.Reg* 30/19 (17); *LeszczRzecz A2*; *RejZwierz* 133; *BibRadz Hebr* 8/11 (21); *OrzRozm D4v* (2); dzień wielki fądu Bożego przyścia/ prętko fie vkaże káźdemu na świecie od wřchodu do zachodu fłóńcá. *BielKron* 467v (20); *Mqcz* 490a (20); Przewróć Kroniki Polńkie od defzczki do defzczki/ nie naydźiefz tego w nich/ áby kiedy Król kthory Polńki tákowéy Exekucyey w Polńce wżywał *OrzQuin B2* (4); *SienLek Aaaa2v* (5); *SienLekAndr a3*; ábowiem od początku aż do kónca w tákowéy miłóści nic fie inego nie náiduię/ iedno boleść/ męká/ trapienie/ cięfzkość ferdeczna *GórnDworz L1v* (2); *HistRzym* 110v; *RejPos* 59 (7); *BialKat* 56; *BielSpr* 48; *WujJud* 136v (3); *BudBib Ez* 41/20 (23); *MycPrz II C3v*; *Strum*

F3 (8); *BudNT Matth* 20/8; wżyfcy od máłego áz do wielkiego ná zyfk cyháli. *CzechRozm* 109v (8); *KochOdpr* C3; *Oczko* 12v (4); *KochPs* 198 (2); *SkarŻyw* 480 (8); *MWilKHist* F3v; *StryjKron* 120; *CzechEp* 228 (6); *KochPhaen* 20; *WerGośc* 203; *KochPam* 83; *ArtKanc* E9; *GórnRozm* I3; *Calep* 951a; *LatHar* 293 (7); *ZapKościer* 1588/79; *KołąkCath* C5 (2); ktorego fłucháli wżyfscy/ od namnieyfzeho/ áz do nawiętfzeho [omnes, a minimo usque ad maximum] *WujNT Act* 8/10 (8); [opis] *KROLOVV* y Kfiążąt Polskich/ poczawfzy od Lechá áz dodziśieyfzeho Potomká Iágiełłowe⁸⁰ *KlonKr kt*; *PowodPr* 66; [trąba ona *Archanjoła*] obudzi wżytkie ciáła/ od Iádámá áz do ofáttniego człowieká ktory fie vrodzi *SkarKaz* 6a; *CzahTr* D4v; *SkarKazSej* 704b (4).

»z ... (aż) do« (3): *Persequi voce aliquid* Nieco słowy wyliczyć/ to yeft. Z początku do końca rofpowiedzieć. *Mącz* 386a; *GrzepGeom* B4; *RejPos* 14.

Wyrażenia przymkowe (przeważnie o znaczeniu: całkowicie, zupełnie): »do boląca« (1): Tu ftárość kázi ciáła zimná y gorącą/ Ze więc czálem przepali áz y do bolącą. *RejWiz* 136v.

»do czysta« = *prosus Calep*; *ad purum Vulg*; *funditus, internecine a. internecive, in totum, ex toto, radicitus, stirpitus Cn* (6): *Leop Is* 1/25; *Calag* 231b; wżyfscy/ którzy śmieią Vpór wieść przeciw tobie/ do czyftá zniŹczyeią. *KochPs* 96 (2); W ten czas Ielców budowny do czyftá fpalono/ Dworów/ y wśi kilká fet w popiół obrócono *KochJez* B2v; *KochMuza* 26.

»(aż) do dna« = *penitus Mącz*; *funditus, imitus Cn* (12): *BierRozm* 27; *OrzRozm* O2v; *Mącz* 289d (3); *GórnDworz* D3; *Każelz* mi pić przezdźięki twé przemierżlé piwo/ Ze do dná nie wypijam/ pátrzyfz ná mię krzywo. *KochPieś* 20; *PudlFr* 29 (3); *Calep* 381a; niech moje teŹkliwe Trofki/ ktore mnie do dná pogrążáią/ [...] fercá żrzeć przelftáią. *GrabowSet* K2.

»do dusze« (3): A tę wiaré [...] chowác będę/ y też do duŹze y krwi twierdzić/ bronić y opowiedác. *KrowObr* 41 (2); *Leop Ier* 4/10.

»(aż) do fundamentu« = *ad fundamentum Vulg* (3): mowili wykorzeńcie wżytko áz do fundamentu. *WróbŻółt* 136/7 [przekład tego samego tekstu *BudBib*]; *Mącz* 140b; *BudBib Ps* 136/7.

»(aż) do gardła, gardł« = *pro capite Mącz, Cn*; *ad rogam Mącz* (23 : 14): *BierEz* A2v; przifziengam na moyą fziwiŹzną ifch bith fzie go młczil do gardła *LibMal* 1543/69 (4); *SeklWyzn* g4v; á wżákże wyerni dla te⁸⁰ przelŹadowánia tych moczow fwieckich y do gardł fwoich prawdy odftępowác nye máią. *LubPs cc marg*; *OrzList* e4; *BielKron* 257 (11); *Mącz* 358b (5); *RejZwierc* 271; TVrcy iednego Monárche nád fobą maią [...] nád ktoremi wżyftkę moc ma/ áz do gárdłá ich *BielSpr* 50; *MycPrz* II A2v; owcom fwoim fłużył y fłużyć alŹ do gárdłá chćiał. *SkarŻyw* 413; *NiemObr* 129; *ActReg* 47; *KmitaSpit* A4v (2); *PowodPr* 20 (2); *GosłCast* 54 (2); Byfmy cię teŹ [Andrzeja *Krotoskiego*] Oycem wżyftcy zwáli/ A przy tobie do gardł náŹyich ftáli. *RybWit* C2v.

»(aż) do gruntu, grontu« = *funditus, radicitus Mącz, Cn*; *imitus Cn* (94 : 2): *MurzHist* D (2); *LubPs* Y3 (6); Bárzo to nędzny żywot gdy do gruntu práwie/ Przypátrzy fie kto pilno tákyey dziwney fpráwie. *RejWiz* 71 (2); *OrzList* f1; *RejZwierz* 67v; á áz do gruntu wżytko Ioppitow miáfto poborzył [et universos *Ioppitas eradicatorum*]. *BibRadz* 2.Mach 12/7 (8); *OrzRozm* G2v; porázon Konrad Mazowieckie Kfiążę do gruntu ledwa fám vćiekl *BielKron* 365v (30); Reguła pilma Źwiętego nie narufzona/ kthora do gruntu Sabelliufza obala. *GrzegRóżn* M4v (4); *Mącz* 140b (4); *SarnUzn* G8v; *RejAp* 20v; *RejPos* 200 (2); *KwiatOpis* C3v; *RejZwierc* 19; *BielSpr* 40 (3); *BudBib Is* 2/18;

HistHel D; *CzechRozm* A3 (3); *ModrzBaz* 7v (2); *KochOdpr* B3; *KochPs* 54 (3); *StryjKron* 330 (7); *NiemObr* 166; *KochPieś* 47; *ArtKanc* K3v (4); *KochProp* 6; *Calep* 893b; *Phil* O4; *JanNKar* Cv; *CiekPotr* 19; *GoslCast* 38.

»(aż) do jednego« = *bez wyjątku; ad unum Mącz, Calep, Vulg [w tym: prawie do jednego (5), co do jednej (1)] (37)*: A drugie Tatarzy ogarnawłzy do iedne⁸⁰ pobili. *MiechGlab* 16; *WróbŻołt* 13/1 (3); *MurzNT* 3v; *LubPs* Dv (4); *Leop Rom* 3/12; zbierzcie do mnie włzytki proroki Baałowe włzytki ługi y kápłany iego aż do iednego *BibRadz* 4.Reg 10/19 (5); *BielKron* 423v (3); *Mącz* 3b; *Prot* D; poczęła tłuc ony gárce/ ták iż ie do iednego potłukłá. *GórnDworz* T5 (2); *BudBib Iudic* 4/16; *CzechRozm* 208; *SkarJedn* 394; *StryjKron* 205 (5); *CzechEp* 119; *WerGośc* 203; dzień iáko trzebá Gwiazdy rołpędzi co do iednéy zniebá. *KochPieś* 4; *Calep* 30a; *WujNT Rom* 3/12; *GrabPospR* M2; rázem do iednego włzyfcy potonęli. *CiekPotr* 24.

»do jednego« = *oprócz, z wyjątkiem jednego (1)*: zadny z przyrodzenia fwego ne [!] ieft dobri ato dla grzechu pirworodnego. (do iednego) czuřz pana Ieřufa ktori řam włzytko dobrze działał *WróbŻołt* Ev.

»do kęřa, kęřka« = *omnino, penitus, in unguem Calep (14 : 1)*: warz w wodzie y w winie až wywre do kęřa namnieyřzego *FalZioł* V 111 (3); porářił zagon Tátárłki v Biłki do kęřá *BielKron* 409v (2); *SienLek* 101 v; *Strum* L (3); *Calep* 729b (5); czym ia ftrwożony/ Zniřzćećbym moęł do kęřká/ Y w ftráchu zgińáć *GrabowSet* I3.

»(aż) (nie) do końca« = *penitus Mącz, Vulg; ad a. in finem Vulg, JanStat; ad coronidem Mącz; prorsus Calep; ad novissimum Vulg (350)*: *FalZioł* V 39v (7); *WróbŻołt* 73/10; á ktorzy by řie vpornie chćieli řprzeciwić řnádnie ie możeřz aż do końca wyęłádzić. *RejPs* 99 (14); A teř řie tráři drugiemu Miáłto lekářftwá chromemu Przetřęć do kończá noęę *RejRozpr* E2; *LudWieř* A4v; *RejJóz* D3; *LibLeg* 11/170v; *RejKup* aa2v; *KromRozm I* B (2); *MurzHist* L2v (2); *MurzNT* 101 *marg*; *KromRozm II* v3 (4); *KromRozm III* D4v (11); *BielKom* D3v (2); *LubPs* T4 (20); *RejWiz* 38; *Leop Sap* 19/1 (7); *RejZwierz* 18v (2); nie do kończá w ięzyk Polłki byli wprawnemi *BibRadz* I *5 (15); *OrzRozm* A2v (2); ięřzće był do kończá nie vmárł *BielKron* 125v (31); *GrzegRóżn* F4v; *KochZę* A2v; *Mącz* 438c (9); *SarnUzn* E4 (2); *RejAp* 69v (10); Nie przepomnię teř tu owego ćwiczenia ktore v dworu nie do końca ięřzće zágáłło *GórnDworz* E3 (9); *RejPos* 102 (12); *BiałKat* 18v (2); *BielSat* Hv (2); *GrzegŚm* 58 (3); *KuczKat* 225 (3); *RejZwierc* 88 (5); *WujJud* 66 (9); *WujJudConf* A7v (2); *BudBib* 3.Reg 11/6 (5); *HistHel* B2; *MycPrz* I A2; *BiałKaz* L2 (3); *BudNT przedm* b (2); Tegoć do kończá nie pámiętam *CzechRozm* 135v (23); *PapřPan* B2 (5); *KarnNap* A2v; *ModrzBaz* 44 (2); *SkarJedn* 383; *Oczko* 8v; *KochPs* 206 (4); *SkarŻyw* 576 (12); *CzechEp* 293 (8); *NiemObr* 166 (7); *KochFr* 20 (4); *KlonŻal* C; *KochPhaen* 13 (2); *WerKaz* 288; *BielSen* 6 (3); *BielSjem* 8 (2); *PudłFr* 15; *ArtKanc* D16v (4); *GórnRozm* N2v (3); *KochWr* 40 (2); *PapřUp* H; *ActReg* 31 (2); *Calep* 252b (5); Ale y wiele przyiáćiół řobie iednáć/ nie ieft do kończá dobrze *KochCn* B4; *WyprPl* C3v; řprořnych kuńřztow/ y nie do kończá vczćiwych řrářzek y řnow w Polłzce wydrukowánych pełno *LatHar* +5v (4); *WujNT* 103 (11); *WysKaz* 47 (2); *JanNKar* H (2); *SarnStat* 25 (6); *PowodPr* 27 (2); tu ná řiemi nic wiecznego/ nic do kończá poćieřznego nie mářz *SkarKaz* 207a (5); *VotSzl* B2; ięřzczem řię do kończá nie námyřł *CiekPotr* 16 (2); *CzahTr* B2; *SkarKazSej* 688a; *KlonFlis* Bv; *KlonWor* 26 (6).

»(aż) do korzenia« (2): *KochPhaen* 13; [*Żołnierze*] Gdy sie ná woynę popiřzą/ wielu im iákoby inřza gębá vrořcie/ y řzkápam ich/ iż gdzie pádną/ tám iáko řzáránca/ wnet aż do korzenia wřzytko wygryżą. *PowodPr* 63.

»(aż(e)) do kořci« (15): A pod zářloną miłości/ Lupiřá ie aż do kořci. *BierEz* R (2); *FalZioř* I 126c; *BierRozm* 11; *RejWiz* 191; Zemdleie od głodu moc ie⁸⁰/ á łaknienie doydzie do kořci iego [*et inedia invadat costas illius*]. *Leop Iob* 18/12; *Mącz* 296c; *SienLek* 130v; [*woda*] byřá táko iádowita że mięřo z iego nog aż do kořci obiáďłá. *HistRzym* 63v; *Oczko* [40]; *SkarŻyw* 21 (2); *KochTr* 15; *KochPam* 81; *CiekPotr* 76.

»(aż(e)) (nie) do krwie« = *de vivo Mącz*; *ad sanguinem Vulg* (20): *OpecŻyw* 115 (2); y czyerpyal aze do krwy y umarł *PatKaz* II 33v; *KrowObr* 42; *RejWiz* 129v; Ktoby żyďá vderzył iżby nie do krwie/ táki winien Woiewodzye winę/ á żyďowi zá vderzenie opráwováć. *UstPraw* K (2); *BielKron* 85v; *Mącz* 181b (2); *SienLek* 77v (2); *RejPos* 339v; *RejZwierc* 63v; *HistHel* Cv; Cześřo prořiřá ktorey řiořtry/ áby iá chwořřáć afz do krwie *SkarŻyw* 160 (2); *KochPieř* 20; *LatHar* 274; Bořcie ierřcze fię aż do krwie nie zářřáwiáli/ walczáć przeciřwko grzechowi [*Nondum enim usque ad sanguinem restitistis*] *WujNT Hebr* 12/4.

»do naga« (2): powiáżawřzy Rzyimiány/ złupili ie do nágá ták zbroie iáko řzáty y bronie y inne rzeczy *BielSpr* 46v (2).

»(aż) do na(j)mniejszego« = *ad purum Vulg* (5): *LubPs* gg5v; przeto nie bęďę żywiř z domu Hieroboám y přá pobiję y wygláďzę wřzytki do namnieyřzego [*sicut mundari solet fimus usque ad purum Vulg* 3.Reg 14/10] *BielKron* 83 (2); á cřřłowieká nie znajďzie dobrego aż do namnieyřzego *RejAp* 38; *RejPos* 19.

»do ostatka, ostatku« (10 : 1): *RejWiz* 138; *BielKron* 241 v (5); *GórnDworz* Cc7; Rzeczpořřpolita tha ierř práwa mářká/ A prze złe řyny zginie do ořřářká. *RejZwierc* 222v; *NiemObr* 167; Czy mię iuż do ořřářká myřliř pchnáć od řiebie? *WisznTr* 23; *CiekPotr* 12.

»aż do reřřtu« (1): A zátym myřř řzłáchetna złęgo niećierřliwa/ Zmázy złych řřpraw oycowřkich/ až do reřřtu zmywa. *GosřCast* 35.

»do sřłowa« = *dosłownie*; *ad verbum Cn* (1): Mař ten Přářm czyřtelniku mářo nie do sřłowá *BudBib* I 294a marg.

»(aż(e)) do syřořci, syřtu« = *ad satietatem Modrz, Cn*; *affatim, satianter a. satienter Cn*; *in saturitatem Vulg* (30 : 1): *BierEz* O2 (2); *BierRozm* 20; A nápeřniř myřři ich/ aż práwie do řyřořci rzecřámi iem pożáďliwemi *RejPs* 139v (2); *BielKom* E7; *LubPs* dd2v (3); *BibRadz Lev* 26/5; w křřorym Ráiu [*tureckim*] ná iáķá potřáwę kto pomyřři/ táka mu bęďzie daná do řyřořci *BielKron* 260v (3); *HistRzym* 80; *RejPos* 70v (3); *RejZwierc* 158; *BudBib Prov* 13/25 (2); *ModrzBaz* 48v (3); Vřzywáli do řyřtu *KochPs* 116 (3); *BielSen* 7; *Phil* R2; *WujNT* 699 marg; On řie bęďdzie řmiař ze mnie w niecnocie vřřlnęý [...] ze mnie do řyřořci Zářřty czyřniáć *GosřCast* 50 (2).

»(aż(e)) do szczářka (-u), szczęďu, szczęřa (-u)« = *funditus Mącz, Cn*; *prorsus Calep*; *internecine a. internecive, ad nullum, in totum (ex toto), radicitus, stirpitus Cn*; *ad internecionem, in finem, penitus Vulg* (28 : 10 : 6): *BierEz* Q; Ach miřy panie boże iakos to nas odrzućiř dořřzczářku [*at quid deus repulisti in finem*] *WróřŻořł* 73/1 (2); *RejKup* g8 (3); *LubPs* gg5 (5); *Leop Num* 21/35 (5); *BibRadz*

Am 7/2 (4); OrzRozm Sv; Mącz 140b (2); Kraków był pogorzał prawie do łzczątku. *LeovPrzep E3; BudBib 1.Reg 14/10; CzechRozm 238v; MWilkHist E2; WerKaz 295; BielSen 15; ArtKanc D3; Calep 863a (2); [to rozerwanie]* Węgry do łzczędu wygubiło *OrzJan 132; LatHar 299; RybGęśli D3v; WysKaz 15; SarnStat 1270; KlonKr C4v; KmitaSpit B3v (2); CiekPotr 53; PaxLiz E4; Y iuż łławę y dobrá zepfuie do łzczętá/ Jesli Páni vczynna rodzi bękárciętá. KlonWor 59 (2).*

»(aliż, aż(e)) (nie) do śmierci« = *ad mortem Mącz, Cn, Vulg; ad interneconem a. necem a. ro gum a. fatum Mącz [w tym: z przydawką (7)] (97);* wezrzilíf panye na oblycze kriíta twego yen tobye alyíf dołmyercy Ital łyα, połluffen. *BierRaj 23 (2); OpecŻyw 86 (4); ForCnR A3v; TarDuch Cv; Litargirium dane ku piciu/ zaduřa pierfi człowieku tak barzo aż do łmierci. FalZioł III 37d (2); BielŻyw 159 (4); MiechGlab 48; LibLeg 10/91 (3);* ábowiem on ácz czáfem pokarze mnie/ á włáfakoż nigdy do łmierci *RejPs 173v; nozem wnoczi theřz wgardlo zakłola afch do łzmyerczi LibMal 1544/83v (2); SeklKat I3v; HistAl F7; MurzHist S; Onći iest łam/ ktory dla zbáwienia nářzego/ vpokorzył łie afz do łmierci KrowObr 51v; Leop Mar 14/34 (6); BibRadz Apoc 2/10 (3);* dał łobie żyły záciąć łiedzac w ciepłey wodzie/ y vřnął do łmierci. *BielKron 145 (9); Mącz 29d (6); SienLek 42v; RejAp 105; GórnDworz L5; HistRzym 76; RejPos 339v; GrzegŚm 47; WujJud 143v; wřzyłcy mieřczánie miáłthá onego vkámionuią go aż do łmierci RejPosWstaw [41³]; BudNT Act 22/4; CzechRozm 220v (2); SkarŻyw 391; CzechEp 41 (5); NiemObr 120; WerGośc 208; WerKaz 293 (2); Calep 381b; LatHar 557 (8); WujNT 1.Joann 5/16 (16);* Początki wzruffenia niedbále odrzucone iest grzech/ ále iefzczę nie do łmierci *WysKaz 17; SiebRozmyśl E2.*

»(aż) do ostatniego tchu, tchnienia« = *ad extremum spiritum Mącz (2 : 1);* Mułi s łobą wřędzie nořic naukę niebiełką/ iáłnie ią wyznawaiąc/ i do ołtatnié⁸⁰ iei tchnieniá broniac *MurzHist H3; Mącz 478a (2).*

»(aż) do umoru« (6): gdy łie łędziona imie barzo ruřzac czo bywa w chychotaniu [...] á mogłby taki łmiech być aż do vmoru *GlabGad Fv; WerGośc 211; Ieden bánkiet ábo včztá/ mogłaby wielką gromáde poddáných aż iák miarz do vmoru ogłodzonych/ ktorzy ná te zbytki robili/ ożywić. PowodPr 70 (4).*

»(aż) do upáści, upad(k)u« (8 : 2): *LubPs M2; GórnDworz S8; Wiece iák z nimi ociec wáłz pogány gromił/ iáko Sokoł Gołębie do vpáści gonił. PaprPan V2v (2); SkarŻyw 559; á wřiąwřzy broń w ręce bili łię łpołnie/ aż łię do vpadu połiekli/ y od łwych ran poległi StryjKron 607; CzechEp [384]; WerGośc 250; PowodPr 73 (2).*

»do wolej« = *ad sacietatem, satis Mącz; ad saturitatem Vulg [w tym: do swej wolej (1)] (34);* GDy łie iuż s pana Iezufa nędzni żydowie w domu Annáłłowym do wolé naięgrali *OpecŻyw 111v (3); BierRozm 6; RejJóz I7v (2); Leop Lev 25/19; że byłá w załłonie/ odkryć ią kazáli/ Aby ná iey piękńą krałę do wolej pátrzáli. KochZuz A4; BibRadz Deut 23/24; Ad sacietatem trucidare, Do wolej łie námordowác. Mącz 369b (5); SienLek 93; GórnDworz Aa5v (5); RejPos 53; BielSat N; BudBib Dan 13/32; HistHel Bv; Oczko 19v; mile prořł y vpominał/ áby wolnie y do wolej iadł. SkarŻyw 335; KochFr 57; WerGośc 229; BielSjem 36; OrzJan 14; KochFrag 22 (2); SiebRozmyśl H2; do woli nářzydę łię z niego. CiekPotr 69.*

»(aż) do ząb« = *constantissime, mordicus, pertinaciter Cn (5)*: Certare cum aliquo pugnaciter de aliqua re. Swárzić fie o co s kim do ząb. *Mącz 49c (4)*; co gdy wierni będąc oświeceni gánią y ftrofuią/ tedy świat o fwoie fáłefzne nabożeńftwo/ y o ftárożytne zwyczáie/ aż do ząb fię z nimi kęfác chce. *NiemObr 11*.

»do zdechu« = *immodice, immoderate, intemperate Cn (1)*: Zániechay towarzysftwá/ frantowfkiego cechu: Pátrż fwego powołánia/ á prácu y do zdechu. *KlonWor 41*.

»(aż(e)) do żywego« = *ad vivum Mącz, Modrz, Cn; vivo Cn (15)*: Moc niegafzonego vapna [...] iefth káfaiacza/ palacza aże do żywego *FalZioł III 36d (2)*; śmieie káždemu/ bez pochlebftwá wżego/ Námowił fzczyrey prawdy/ aż fzło do żywego *RejZwierc 72v; SienLek 179 (5); Mącz 379b (4); BielSpr 38v; ModrzBaz 72v*; Lecż teraz do żywego ferceś mi zraniłá *WisznTr 18*.

b. *Przy okreśłaniu ciągłości, kontynuacji, bezpośredniego następstwa; de, in Mącz, Cn; ad, e, pro Cn [tu także przykłady o kontynuacji czynności w czasie i przestrzeni] (256)* :

a. *W konstrukcji między dwoma jednakowymi rzeczownikami (niekiedy rzeczownik bywa zastąpiony zaimkiem) (249)* : Verbum de verbo, vel e verbo exprimere, Słowo do słowa wyłózić *Mącz 484c; RejPosWiecz 94*; A on wziąwfy księgi kárty wżytki wnich iednę do drugiey pokleił *SkarŻyw 119*; wnet fię ták fpuściła nić do nići iákoby nigdy rozdarty niebył. *SkarŻyw 412 (3)*; rodzicy zbieráli grofz do grofzá/ z ciężkością wielką máiętności doftawáli przez czás niemály *WerGośc 222; BielSjem 9; PowodPr 71 (2)*.

W charakterystycznych połączeniach: od domu do domu (7), od dnia do dnia (10), od godziny do godziny (13), od jutra do jutra (3), od kąta do kąta (5), od (z) miasta do miasta (17), od miejsca do miejsca (6), od (z) narodu do narodu (30), od (z) pokolenia do pokolenia (3), od (z) rodzaju do rodzaju (rodu) (10), od roku do roku (8), od (z) sejmu do sejmu (4), od sędziego do sędziego (6), od słowa do słowa (9), od wieku do wieku (4), od (z) wsi do wsi (5).

*Połączenia: »od(e) ... (aż) do« (207): PowUrb +2v; OpecŻyw 11 (3); MetrKor 40/813 (3); Murm 14; BartBydg 245; FalZioł V 107; ZapWar 1534 nr 2410 (2); gdy [zwierzęta] zewfząd obftępienie daczą [!] tedy biegaia od tey ftrony do oney, tak długo/ aże fie bieganiem fpraczią *MiechGlab 24; LibLeg 9/53v (2)*; zeznal yfch od yarmarku do Jarmarku chodzacz kradl czągo fzyą mogli dorwacz *LibMal 1545/95v (5); HistAl L3v; LubPs Y3v (4); GroicPorz f; KrowObr 79v (8); RejWiz 123v (3); Leop Ps 76/9 (3)*; w hufce fie fzykuia/ A od vchá do vchá/ iuż drudzy hárcuia. *RejZwierc 140; BibRadz Eccli 10/8 (5)*; fkradaiać fie od drzewá do drzewá ftrzeláia ie [elefanta] z łukow *BielKron 452 (15); KwiatKsiąż E; Gradatim Od słopniá do słopniá álbo z słopniá ná słopień. Mącz 147d; Provinciatim, Od powiátu do powiátu/ przez wżyfcki ziemie/ Kráiyiny y ftároftwá. Mącz 328a; Syllabatim Po fyllábách/ álbo od filláby do fylláby. Mącz 436b (38); SienLek 124v (3); GórnDworz S5 (2); GrzepGeom K3v; HistRzym 121; RejPos 318 (2); BiałKat 73v; RejZwierc 143 (5); ftrzelác bes przeftánia od godziny do godziny/ áby obegnáncy nie mogli potwierdzác murow *BielSpr 75 (3); BudBib 1.Par 16/36 (6)*; Y kiedy obaczyłz że fznurek równo bije/ od dziurki do dziurki/ y zákrywa Rézę/ o tym więdz/ że iuż pewna wagá *Strum C (2); BudNT Matth 23/34; CzechRozm 255; Rzemieśnicy/ ktorzi od mieyfca do mieyfca chodzą robiąc/ á miefzkánia pewnego niemáia [Opifices vagi, qui certas sedes non habent] [...] niechby byli od wżelkich tákich brzemion wolni. ModrzBaz***

123 (5); *SkarJedn* 131 (6); *SkarŻyw* 40 (10); *CzechEp* 156 (4); *NiemObr* 22; *KochFr* 79; *WerKaz* 288; *ZapKościer 1585/57v* (2); *BielSen* 13; *GórnRozm* H3v; *Comperendinatio* — Odednia dodnia, odkładanię. *Calep* 226b (14); *GostGosp* 14 (3); *OrzJan* 84; *LatHar* 61 (5); *KolakSzczęśl* B4v; *WujNT Luc* 1/50 (3); *SarnStat* 384 (7); *SiebRozmyśl* H2 (2); *SkarKaz* 40a (4); *GostCast* 68; Gdyż tak wiele wkrzywdzonych y od mocniejszy vciśnionych zoftáie/ ktorzy fię od feymu do feymu włócząc/ oftátek vtracáią *SkarKazSej* 703b (4).

»przez ... do« (1): żywym głólem od Apoštołow [*tradycje*] potomkom fá podáne/ á przez ręce do rąk miedzy Biškupy [...] w Kościele záchowáne. *WujJudConf* 40v.

»z ... (aż) do« (35): á wiatry po cieie y tam y łam biegaię z boku do boku *FalZioł* V 31v; *MetrKor* 59/281 (2); *WróbŻołt* 76/9; *LibLeg* 6/157; *RejRozpr* I2; *Diar* 21; *LubPs* X2 (3); *KrowObr* 5v; *Leop Eccli* 28/16; *BielKron* 271v (2); *BibRadz Ioel* 3/20 (3); *OrzQuin* Hv; *RejAp* BB6v; picie vtraca łmak by nalepfze było/ gdy ie z iednego naczynia do drugiego/ á z drugiego do trzeciego y do czwartego przelewaię. *BudBib* B2 (6); *Strum* N3v; *BudNT Luc* 10/8; *ModrzBaz* 103v (2); *Calep* 315a (3); *WujNT* 195; *CiekPotr* 51 (2).

Wyrażenie przyimkowe: *bibl.* »do rodu i rodu, do rodzaju a rodzaju« = *in generationem et generationem Vulg, PolAnt* (2 : 1): A w Zydowskiej ziemi ná wieki będzie miełłkano/ y w Ieruzálem/ do rodzaiu á rodzaiu [*in generationem et generationem*]. *Leop Ioel* 3/20; Y poczytano mu zá łprawiedliwość do rodu y rodu/ áż ná wieki. *BudBib Ps* 105/31 (2).

β. *W połączeniu:* »tak (że) i do inszych (a. dalszych)« = *i tak dalej* (7): A ktemu woła ná iednego nie kradń/ ná drugiego nie zábijay/ ná trzeciego cudzego nie požaday/ áż thák y do inłzych. *RejZwierc* 5v; A czyi koń napirwey przybieży/ ten bierze pirwłzy klenot/ drugi zá nim bierze drugi klenot/ także y do dálłzych. *RejZwierc* 129v (4).

Połączenie: »aż do« (3): Bo Lew/ Miedźwiedz/ przechodzą inłze źwirzeta mocą á łrogolcią/ Párdus czerłtwołcią/ Tygrys rychłolcią/ Linx wzrokiem/ Wieprz dziki łłuchem/ á tak áż do inłzych źwirzát. *RejZwierc* 67v (3).

c. *Przy okreśłaniu wielokrotnośći powtarzania czynnośći; in Vulg [w tym: do [ilu a. jakiego] razów (razu) (21), do [ile] kroć (9)] (37):* *GroicPorz* z2; *Leop Matth* 18/22; *UstPraw* G3; Wiele w grzywnie kwartnikow/ do trzech rázow zgádnie. *RejZwierc* 87; Dopułzczał thego łąd obiemá łtronam do kilá rázow czyniń/ áby łłufnie obaczyli rzecz ich/ potym według baczenia łkazania czynili. *BielKron* 9; poćierayze ono miełtce do czterech kroć *SienLek* 46v; niechayze chory łyędzie nád gárcnem á nád párá łye párzy/ á to niechay czyni do kilá kroć. *SienLek* 119 (14); *RejPos* 246 (2); *Oczko* 38; *LatHar* 492; *WujNT* 75 marg; *SarnStat* 1272 (2).

Połączenia: »aż do« (8): Panie ile kroć zgrzełzy przeciwo mnie brát moy/ á mam mu odpuśćić? czyli áłz do łiedmi rázow? [*Domine, quoties peccabit in me frater meus et dimittam ei? usque septies?*] *Leop Matth* 18/21 (2); *BibRadz 3.Reg* 18/43; *Mqcz* 57b; *WujNT Matth* 18/21 (4).

»do razu« = *uno ictu, una opera Cn* (1): A páni biała z mieczem łie záwiya/ Kto łie nágodzi/ do rázu zábija. *KochSz* B3v.

D. *W okreśłaniu celu; ad Mqcz, Cn; in Cn (2108):* Mąż ieden łwego łąsiádá/ Wezwał do łwego obiádá *BierEz* Iv (3); *OpecŻyw* 95v; *ZapWar* 1525 nr 2330; *FalZioł* I 13c; *MiechGlab* 61 [2 r.];

RejPs 71v (2); *RejRozpr* D3; *LibMal* 1545/99v (3); Nu idz łotrze do roboty *RejJóz* C6v (2); *SeklKat* 03 (3); *RejKup* t4 (5); *HistAl* N5v; *MurzNT* 53v marg; *KromRozm II* y2v; *KromRozm III* A3; *Diar* 77 (3); *DiarDop* 116 (2); *BielKom* E7; mamy profić páná á łtworzycyelá náłłego/ aby do żniwá łwego łpuścił nam godne robotniki á żeńce. *GliczKsiqz* 07 (3); *LubPs* P4 (2); *KrowObr* 127 (2); Tey dokłáday ná bramy/ á temu do łzkoły *RejWiz* 57 (10); *Leop Ez* 3/15 (3); *LeszczRzecz* A2v (2); *RejFig* Ee2v (2); włtań do pługá *RejZwierz* 68 (9); *WyprKr* 98; *BibRadz Eph* 4/12 (12); *OrzRozm* Cv (2); Przebrákowawłszy ie/ obrocił niektore godnieyłze ná łpráwy/ niektore do roley/ niektore ná rzemiołłá/ niektore ná rycerstwo. *BielKron* 103 (11); Gdzie poyrzę/ włzędy rąbią albo buk do huty/ Albo łofnią na łmolę/ albo dąb na łzkuty *KochSat* A2; *KochZg* Bv; *KwiatKsiqz* I; Reuntores, Pomazownicy/ którzy łie przed czáłi olieykámı dáli nácierác do zápáłowánia. *Mqcz* 503b (20); *OrzQuin* E4 (2); *Prot* D2 (2); *SienLek* 163 (2); Co to ielt pánná/ y co ielt ochędołstwo iey/ y do czego łie chędoży/ ábowiem do zakonu Páńłkiego y do miełzkánia wdzięcznego z małżonkiem łwoim. *RejAp* 175v (17); nierozumiem do czego tá páni tych cnot wżywác ma iegli do porzákdu łwego domowego/ do wychowánia dziatek łwych/ do záchowánia w dobrej mierze nábycia/ á máięthnołci/ małżonká łwego *GórnDworz* X2v (22); Archimedes wczyniwlszy łobie do tego narzędy/ [...] łam ieden przez óny łnłtrumentá ciágnął po źiemı Okręł ze włzytkim nakłádem *GrzepGeom* B (5); *RejPos* 319v (35); A krótko łię z tego wypráwiáiac/ písmá wiele do tego nie przywodząc/ z łámeq^o páná Chryłtułá łłów to obáczyć możemy *BiałKat* 78v (11); *BielSat* D2 (3); *GrzegŚm* 52 (4); *HistLan* C3v; *KuczbKat* 145 (9); w ciepłey łźbie łiedzi á grzankı łobie do piwá kráie *RejZwierc* 67 (24); *BielSpr* c2 (6); *KochMon* 33 (3); *WujJud* 238v (8); *WujJudConf* 146v (12); *BudBib Num* 29/35 (23); *Strum* G3 (7); *BiałKaz* I4v (7); *BudNT 2.Cor* 4/17 (11); Zás łkoro Arcybiłkup łam communicowál/ Krol też do Sákrámentu wnet łie przygotowál. *StryjWjaz* C3; *CzechRozm* 267v (10); Chociaz go [biskupa *Wojciecha Sobieskiego*] tho powołál Bog do łłuzby łwoiey *PaprPan* R4 (20); To pewna/ że łie niewiáłty do káđźiele vrodźıły [*Certe mulieres ad colum natae sunt*] *ModrzBaz* 49 (76); *ModrzBazBud* ¶6; *SkarJedn* A6 (13); *KochOdpr* A2; Przeto iegli żonę do połługi przywióžł/ niechay iá łóžko rozgrńczy *Oczko* 28 (27); Zálnęłı w łen twárdy nie ockniony/ Rák niemogli podniełć do obróny. *KochPs* 112 (3); *SkarŻyw* 491 (110); *MWilkHist* B (2); Grekowie złyzkowawłszy łie porzákdu wyciágnęłı do bitwy wpole *StryjKron* 175 (15); *ZapKóścier* 1582/32v (4); *CzechEp* 81 (15); oni piwłszy Chriłtyńanie/ nie łpiełzyli łię do chrztu/ áni o tákıey gwáłtowney potrzebie (iáko dźıł czyniá) rozumeli *NiemObr* 147 (19); KRólowa do młżey chciáłá/ ále Kápellaná Domá nienáleżıono *KochFr* 49 (2); *KlonŻal* A2v; *KochSz* A4; pánnę do łłubu wıedźıono *KochWz* 138; *ReszList* 157 (6); *ReszHoz* 120 (3); *ReszPrz* 51 (3); Przydźıe bárwierz do opráwowánia *WerGołc* 252; *WisznTr* 34; Niechay drev do kominá/ Ná łtół przynołżá winá *KochPieł* 16 (2); ia ielcze dźıłıa póyde do taneczku. *PudłFr* 49; *BielRozm* 26 (5); *GórnRozm* G3 (5); *KmitaPsal* A2v; *KochWr* 23; Xiegi niewłtidliwe napiławłzi do Druku podal pod Titulem rzetzickiego. *PaprUp* I4 (4); *ZawJeft* 29; do pogrzebu zıedzie łię wıęłsza gromada wm nizli dołádow, atooboie łpołem odprawowac łię bedziemogłó. *ActReg* 127 (22); Dictata – Rzecz ktorá powıedá miłtr do piłsaniá łwoim wczniom. *Calep* 320a (39); [*Kapłuny*] ładzáiá w gárnce/ dnem wybitym mu głowę do łedzenia wytknawłszy. *GostGosp* 128 (23); *GostGospPon* 170; kto Pápuge albo ptáłtwo łełne do łłow wymawiánia/ Páná łwoiego znánia/ y pozdrawiánia/ mułı y łpofabia?

GostGospSieb +2v; Prává kthoresé połthánowił/ y nam do trzymánia podał Charondá/ fameś ie zgwałcił. *Phil* E4 (10); *GórnTroas* 39; *GrabowSet* I4v (4); *OrzJan* 38 (12); *WyprPl* C3v (2); Ciało y Krew Páná náfzého Iezufá Chryftufá niech łtrzeże dułze moiey do żywotá wiecznego *LatHar* 221 (60); *KolakCath* A2; *KolakSzczęśl* A3v (3); *RybGęśli* C4; przedfię Páweł włzytkich łpolobow ludzkich vżywał do te^{go}/ áby łam łiebie od nieprzyaciół y od niebeśpieczeńtwa obronił. *WujNT* 493 (24); *WysKaz* 6 (2); *JanNKar* D4 (2); A gđzieby tákowy odkłádáiący [...] ná Roku tákowym do przyśięgi nie łtánął [*vel se a termino huiusmodi iuramenti absentaverit JanStat* 668]/ tákowy zárázem niech łwá rzecz łtráci *SarnStat* 826 (93); *SiebRozmyśl* K2v; Iáko Połpolite rułzenie ćwiczone do boiu/ y opátrzone w potrzeby boiowe vczynić. *GrabPospR* Kv (8); *KlonKr* D3 (3); ięli fię łzáncowác/ Kofze pleść/ draby łwoie do łturmu łzykowác. *KmitaSpit* C4v (2); *PowodPr* 81 (36); Do wzięcia zakonu połtem fię przypráwował Moyzełz. *SkarKaz* 119a marg (80); *VotSzl* D3v (4); *CiekPotr* 31 (5); *CzahTr* G2 (7); *GosłCast* 47 (5); Przecz do Actu takiego/ włzelákiey zacności/ Gotowác łie przyłtoi *PaxLiz* A2 (5); *SkarKazSej* 700a (19); *KlonFlis* G4 (2); Kiedy mu dobrá mieyłkie poruczá do rzádu/ Lub iáká Prowincyá podádzą do łádu *KlonWor* 18 (10); *RybWit* C2; *ZbylPrzyg* B2v (5); [o *Stefanie Batorym*] we zbroi zdáłz łie napiękniefzy/ Bądź porzádek wázymy: bądź rozłádek práwy/ Komu woylko/ á komu huff zlećić do łpráwy. *SzarzRyt* C2v; vżyłem iedney zacney ołoby duchowney do przeýzrenia y łporzádenia pífm *SzarzRytLeśn nlb* 2v.

W charakterystycznych połączeniach: *biegac* (3), *chędożyć* (4), *chować* (9), *chodzić* (5), *ciągnąć*, *czynić* (5), *ćwiczyć* (20), *dać* (29), *dawać* (4), *dokładać*, *dostawać* (2), *działać* (3), *gotować* (50), *iść* (41), *jechać*, *kwapić się* (15), *mieć* (24), *nacierać*, *naprawić*, *nasadzać*, *nauczyć* (6), *naznaczyć* (25), *nosić* (4), *obierać* (14), *obracać* (14), *obrać* (8), *odnawiać*, *ofiarować* (6), *ostrzyć* (3), *podać* (19), *podać się*, *pojechać*, *położyć*, *posłać* (2), *poruczać* (3), *postanowić* (5), *powołać* (16), *powstać* (7), *pozyskać*, *przełożyć*, *przepatrować* (2), *przeźrzeć* (5), *przybyć* (3), *przygotować* (13), *przyjmować* (5), *przyjść* (14), *przynosić* (2), *przyprawować* (27), *przystroić* (2), *przyuczyć* (3), *przywieść* (6), *przywodzić* (2), *przyzwac* (8), *puścić* (3), *rabiać*, *rąbać* (4), *robić* (5), *rość*, *rozjechać się*, *rzucić się*, (3), *schodzić się* (4), *schylać się* (2), *sięgać* (2), *spiknąć się*, *sposabiać* (3), *sposobić* (14), *sprawować* (17), *spuścić* (2), *stać* (2), *strzec* (2), *stworzyć* (4), *szańcować się*, *szukać* (2), *szykować* (2), *trudzić się*, *ubrać* (5), *uczyć się* (3), *uczynić* (25), *udać się* (6), *urodzić się* (2), *użyć* (10), *używać* (59), *wezwać* (15), *wędrować*, *wprawować* (4), *wstać* (4), *wybrać* (7), *wyciągnąć* (5), *wydać*, *wyjść*, *wyszynkować*, *wziąć* (11), *zachować* (6), *zachowywać* (2), *zapisać* (2), *zaprawować* (3), *zbiegać się* (3), *zbierać* (2), *zgromadzać* (3), *zmierzać* (3), *zmówić się* (4), *zostawić*, *zostawować* [czasownik + do].

Wyrażenia przyimkowe: »do stołu« = *do posiłku*; *ad mensam Mącz* [w tym: z przydawką (7)] (36): KSiądz łie ieden ponęcił choć mu nie kazáli/ Siadác s krolem do łtołu/ ácz łie drudzy łmiali. *RejFig* Aav (2); *WyprKr* 117; *BielKron* 272 (2); *Mącz* 216d (6); *GórnDworz* Q6v; Máttheułz łzedł do gotowego łtołu połpołu z nim *RejPos* 325v; *RejZwierc* 243v; *MycPrz* I B; *Calag* 596b; *SkarŻyw* 497 (2); *ZapKościar* 1582/40v; *ReszHoz* 126 (2); potym im do łtołu łam łłůżył/ y dobrze nákarmlł/ nogi im vmywał/ y ná dobrym ie łóžu położył *ReszList* 172 (3); *ArtKanc* N13v; *Calep* 14b (4) *GostGosp* 56; *KochAp* 11 (3); *WujNT Matth* 9/10; *KlonFlis* Cv; *KlonWor* 8.

»do stołu« = o *Eucharystii; ad Sacram Mensam, ad Sacrosanctum Cn* [zawsze z przydawką; w tym: do stołu pańskiego (11), bożego (4), boskiego (1), anielskiego (1)] (24): á idź z innymi wiernymi tego do tego świętego stołu Páníkiego/ gdzie będzie zgotowana ta święta á ta wdzięczna pamiątka ofiarczney oney wieczerzey á onego testamentu páná thwego *RejPos* 89v (3); *BiałKat* 286; *WujJud* 180 (3); *SkarJedn* 346 (2); *SkarŻyw* 36; żadnego śnadź dnia teraz nie widziemy/ żeby się ludzie nie śpowiadáli/ álbo do stołu Bożego nie chodźli. *ReszHoz* 137; *GrabowSet* O3 (3); DO Stołu nayrofkoszniefzych god twoich/ o łákkawy Pánie Iezu Chryście/ nie śmiem/ y boię się przyśtąpić ia grzeźny *LatHar* 206 (10).

»nie do śmiechu« (1): Widzi mi się że w tym worku są niektóre rzeczy śmiechem ále nie do śmiechu piłane *KlonWor ded* **2.

α. Przeciw (1) : Ale do bólu pośpolitego Wątroby/ Piołyn w miodzie wárząc pić *SienLek* 89.

a. W przydawce wskazującej użyteczność lub przeznaczenie [w tym: z rzeczownikiem odczasownikowym (544), z rzeczownikiem konkretnym (255)] (865) : *PatKaz II* 49; *FalZioł* III 15c (2); *ComCrac* 13v; Vbrane Byale, gyrzynkowe, kabath harálfewi, cztherzy thkanyczky ze zlothem do kóśfulie *LibMal* 1544/90 (12); *RejJóz* C2v; *RejKup* x3v (4); *Diar* 46 (3); *BielKom* E8; gdzieby myęźkał/ álbo wczymby chodźił/ yeśliby cyeflow do domu zbudowana/ śłofárzow do zawyas/ kráwcow do śfycya śfath/ śfewcow do botow á trzewikow nye było. *GliczKsiąż* G6 (6); *LubPs* ggv; *GroicPorz* m3v (3); *RejWiz* A8 (3); *UstPraw* D2 (3); *RejFig* Cc3 (2); *RejZwierz* 42 (3); WAnienka miedziana/ do chłodzenia wyna *WyprKr* 117v (66); Ale my tych nálládujemy ktorzy ie twierdzą zápewne być od niego piłane/ á do tego ślufzne dowody máią. *BibRadz* I 121 (13); do Krákwkiego kościoła nádał z dzieśięcin ze wśi od Czechowá/ [...] wino ku mźzy/ á oley do lámpy. *BielKron* 359 (16); *Scoparius*, Vmietácz/ śługá do chędożenia domu. *Mącz* 373d (112); *SarnUzn* F4 (3); Ty lekárftwá do pierśi/ iákośmy przeźrzelí są pośpolite y vzytne/ ták otrokom iáko y lámicom. *SienLek* 86 (2); Závždy Bełtia Rzymśka byłá y ieft ínstrumentem do prześládowania Kościoła páníkiego *RejAp* Ff4 (9); *GórnDworz* C8v (2); *GrzepGeom* H3; *HistRzym* 64v; *RejPos* 262v (5); á ná Wieczerzy bywamy karmieni pokármem do żywotá wieczného. *BiałKat* 316 (4); *BielSat* N3 (2); *KuczbKat* 355 (2); *RejZwierz* [203] (34); *BielSpr* 5v (2); iednáć wśyżtkich potrzeb nietylko do żywności/ ále y do wczáfu y rofkózy dośtátek mieli. *WujJud* A3 (4); *WujJudConf* 253 (2); *RejPosRozpr* [c2]; *BudBib* Num 4/7 (17); káždy z nas ma iednáć moc do Elekciey *MycPrz* II C3v; *Strum* C4 (3); *BudNT* Apoc 1/18 (2); *StryjWjaz* B4v; Wśzytek dowćip do boiu dzyádá ich męźnego/ Bog im tu z niebá przyśłał y fortele iego. *Paprpán* H4 (10); A w tych wśyżtkich rzeczách/ profzę obáćz/ iáko wielka ieft máteria do polerowania wiáry [In his vero omnibus quanta est, quae so, materia fidei exercendae?] *ModrzBaz* 109 (24); *SkarJedn* 2 (8); *KochOdpr* A2 (2); rzeczy do iedzenia były ná wybór *Oczko* 24 (13); miał z sobą wiele kapłanow/ do śluchaniá śpowiedzi *SkarŻyw* 309; człek vczony á w piśmie S. bárzo biegly/ á dar ma známienity do kazánia *SkarŻyw* 517 (47); Część Szofta/ perfony do niey. *MWilKHist* I2 (6); działá y ínśze ryftunki do Zamkow dobywania wieziono *StryjKron* 657 (6); *CzechEp* 417 (10); *NiemObr* 153 (5); *KochFr* 113 (3); są y ínśze kościołki/ káplice/ domy do pośpolitych modlitw. *ReszHoz* 115 (2); *ReszPrz* 112 (2); *BielSjem* 17 (4); *BielRozm* 14 (2); *GórnRozm* K2v (5); *ZapKościer* 1587/69v; *Paprup* I2 (2); *ZawJeft* 12; *ActReg* 113 (12); Stadium – Mieścze do czwiczenia wbieganiu. *Calep*

1002b (103); Korzec do siewu/ do żywności wśzelákich/ do obroku/ do łodow/ ma bydź v kázdego Páná iednáki w kázdym folwárku *GostGosp* 156 (81); *GostGospPon* 170; *GostGospSieb* +4 (3); w dymie oczy ludzkie bywáią zácmmione y wzrok tráci fie/ ták iż władzey do widzenia tych rzeczy kthore przed námi bywáią nie máłz *Phil* I (4); *GórnTroas* 52 (2); *GrabowSet* O3v; ielliz fie łam teraz nie rátuiefz/ [...] póki ielcze czás do porady ielt. *OrzJan* 101 (4); *WyprPl* A4v; iáko w infzych niektórych ięzykách/ ták y w Polłkim/ łłow do wyrázenia tych rzeczy/ włálnych y przyłtoynych nie náležiono. *LatHar* [+12]v (11); *KołakCath* B3; *RybGęśli* B2; łámych żołnierzow do boiu liczono więcey niż dziešięć kroć łto tyšięcy. *WujNT* 563 (14); *WysKaz* 29; *JanNKar* Bv; Porządek do obieránia Sędziów. *SarnStat* 851 (39); *GrabPospR* K4v (3); *PowodPr* 64 (11); Cerymonie do Młzey *SkarKaz* Ooooo (33); *VotSzl* D2v; *CiekPotr* [30] (2); *GosłCast* 25 (2); *PaxLiz* B3 (2); á łtan krolewłki ielt iáko głowá/ w ktorey łą do rzádu członkow włzytkich/ oczy/ włzy/ y inne łmyłły powierzchne *SkarKazSej* 689a (23); *KlonFlis* Cv (5); *KlonWor* 22 (2).

a. *Przeciw* (2) : iákoż tedy niebędźie mogł z wielką chucią przyłtoynego łzukác lekárłtwá do tey złóšci ták wielkiey *KuczbKat* 395; *RejZwierc* 73v.

[*Uwaga: przykłady z grupy G. b. okrełšajácej stosowność lub przydatnošćwzględem kogoš lub czegoš(poczasownikach typu: pomagać, przeszkadzac, służyć), posiadajá wyraźny odcieñ celowy.*]

E. *Wskazuje na obiekt, do którego jest skierowana czynnošć, osoba lub rzecz (częšto w celu porozumienia się) (12 541) :*

a. *Konkretny; ad Mącz, Cn; in Mącz (8710) :* złomł a rołrzuc przes twoye myłofyerdzye włłitka nyenawyłc ij włłitky chitrołcy [...] boc nye wyemi kady łya vcyec yedno do cyebye bože náłł *BierRaj* 16 (3); *PowUrb* + (6); *March*¹ A4v; A łilzká rzecze do niego *BierEz* Q2 (16); *OpecŻyw* 62v (3); yelły poydą albo nyepoydą, ony dadzą znacz do stharolthly Camyenyeczłkiego, a on da V.K.M. znacz *LibLeg* 6/192; Do pana Chorázicza przes czye teras łyłth dawa *LibLeg* 10/121v (139); *MetrKor* 40/817 (11); począce panny maryey łzwyączmy aby łyá ona przyczynyla za namy do pana yezu criłta *PatKaz I* 14v (4); Pyłarz prołzy do they czyłthey panny maryey pokornye *PatKaz II* 86v (3); *PatKaz III* 99v (3); *ZapWar* 1528 nr 2457 (2); [*Józef*] olkárzył brácyá łwoię do oycá zgrzechu łprołnego *HistJóz* Av (24); *TarDuch* C6 (13); *FalZioł* V 66 (3); Pifał Apulegius kxięgi do Emiliana *BielŻyw* 93 (14); *GlabGad* N6; *March*² D3; *MiechGlab* 56; *BierRozm* 11; *March*³ V4v; *WróbZolł* K7v (23); Tu Dawid gdy był łłukan od Saulá wdomu łwem nárzeka o obronę do páná łwego *RejPs* 86 (16); tedysmy do rad pańłtwa náłłego wielkiego Xięłtwa Litewłkiego to rozkazali *ComCrac* 11 (5); *LibMal* 1543/76v (9); *RejRozpr* B; Z żywymy łwięłtymi mam łię welpótek modłic do pana boga *SeklWyzn* e4 (8); *RejJóz* F8v (2); *SeklKat* O3v (17); *RejKup* Bbv (16); łciágnął nátychmiałł rękę łwoię do niego przez kratę/ á koñ teź łciágnął do niego łzyię/ y poczał iego rękę łizác *HistAl* B (49); *KromRozm I* I (15); ktory obiecalł žadnego grzechu daléi niepamięłac/ gdy by kto welpchnął do nie^go *MurzHist* I2 (18); *MurzNT Ioann* 10/35 (23); *MurzOrt* B2; *KromRozm II* q2v (49); *KromRozm III* P4 (61); zacz sobie WKM wielkie bohomodłstwo od poddanych swych do Pana Boga jednosz *Diar* 21 (9); *BielKom* G4 (5); *GliczKsiąż* D8v (14); *LubPs* H2v marg (57); *GroicPorz* 13v (23); *SeklPieš* 6v (3); Ale wy prołci niebožátká y vbodzy ludkowie/ kthorzy łię do tych wilkow s łpowiedziá łišniecie/ y zwierzacie łie im łumnienia łwe^go *KrowObr* 159v; nas wołáiące/ y do łiebie kołácące z Bogiem poiednay. *KrowObr*

168v (357); Vczynił tymi słowy tę namowę do nich. *RejWiz* 1v (26); *Leop Ier* 33/1 (528); *OrzList* gv (12); *UstPraw* G3v; *KochZuz* A3; *LeszczRzecz* A4 (3); *RejFig* Cc (15); *RejZwierz* 132v (18); Tu Pan czyni rzecz do Cyrułá y do woyleká iego. *BibRadz* I 411b *marg* (416); *Goski* A15; *OrzRozm* G2v (15); Przeto gdy ie krzczono/ musiał sam Krol do nich tłumaczyć y paćierzá vczyć *BielKron* 385; [*Orlandus Hiszpan*] bratá iego opifał do Krola Hifzpańského w thy słowá *BielKron* 443v (526); *GrzegRóżn* Bv (22); *KochSat* C2; *KwiatKsiąż* Q2 (4); Dare mandata alicui de magnis rebus, Poliećić/ Kredencią dąć komu do kogo w wielkich słprawách. *Mącz* 206c; Propino, Przicipyam/ Piyę do kogo. *Mącz* 326c; Persolvi primae Epistolae venio ad secundam, Odpowiedziałem ci ná pirwzy list/ przichodzę do wtórego. *Mącz* 401c (49); *OrzQuin* M3 (21); *Prot* Av (2); *SarnUzn* F8 (16); *LeovPrzep* F4v (6); *RejAp* 141 v (187); łtrzelcy z rufznic do tarczey łtrzeláią *GórnDworz* I3 (50); *HistRzym* 47v (3); á iestefmy iáko márinarze/ kiedy sie im okręt rozbije/ tedy sie káždy miece do żaglu/ káždyby chciáł iákie miłterłthwo okázác *RejPos* 316v (569); *RejPosWiecz*² 91 (9); tho powiádał ná kazaniu do ludu każác. *BiałKat* 341 (41); *RejPosWiecz*³ 97v (2); *BielSat* N4 (3); *GrzegŚm* A4 (19); *HistLan* C (3); *KuczbKat* 275 (30); Też nie leż domá dármo iáko niepotrzebne drewno/ miey sie też czáfem do koniczka/ do zbroiczki/ y do inłych potrzebnych łobie rzeczy *RejZwierz* 28 (135); z ręku do celu ćiskáli/ kulámi/ piłátyki/ procámi/ mieczmi/ łztychem vmieli pod tarcz tráfiác *BielSpr* 26 (23); *KochMon* 30 (5); day Boże/ áby wżeteczne Miłtrze opuściwłzy/ do Doktorow łwiętych w cale sie nákierowáli. *WujJud* 65v (45); *WujJudConf* 183 (20); *RejPosRozpr* b3v (9); *RejPosWstaw* [143³] (16); *BudBib* Is 49/20 (472); *HistHel* B2v (13); *MycPrz* I B2 (10); *Strum* H2v (2); *BiałKaz* C (23); doniosł tę rzecz [= o tym] naprzod do Pána Alekfándra Chodkiewiczá Stárołty Brzelkiego *BudNT przedm* b7v (20); *StryjWjaz* C2 (3); *CzechRozm* 218 (140); *PaprPan* B2 (8); *KarnNap* B2v (6); A przeto iefli kogo do ćiebie táiemnie ofkárżono [*Ergo si quispiam ad te secreto delatus est*]/ pátrzayże tego/ żebyś ofkárżonego/ ábo sam/ ábo przez kogo inłzego ná pokoiu nápomionáł *ModrzBaz* 21; niechby łobie iáki słup łtáwiáli/ do ktoregoby poćikiem/ álbo mieczem/ álbo ofzczepem vtykáli *ModrzBaz* 110v (62); *ModrzBazBud* ¶ 5 (5); *SkarJedn* 64 (128); *KochOdpr* B3 (3); /włzakóž wnáłzym kráiu/ do inłych lékarłtw dzieći obróćmy *Oczko* 22 (5); Smiłuy fye kiedy/ á gnięw porzućiwłzy/ Náwróć fye do nas teskliwych życzliwłzy. *KochPs* 86 (41); Lecż z podufzczenia czártowłskiego/ inne zakonne pánný/ ktorym się froga być zdáła: barzo ią zle do onego Amelbertá fundatorá odniołty/ y niełprawiedliwie obżáłowály *SkarŻyw* 193; iako by on [*Symeon*] Rzymłkiemu Cefarzowi przyacíelem będac/ krolá Perłkiego zdrádzáł/ á do niego wydawáł. *SkarŻyw* 304; ieden człek ktory ią bárzo w Bogu miłował/ táiemnie zá nię się do Pána Bogá włtáwiał. *SkarŻyw* 582 (338); *KochTr* 5; *MWilkHist* H3v (16); [*Niemcy*] do Tátarow przytárli *StryjKron* 390 (26); *ZapKóscier* 1582/35v (4); *CzechEp* 81 (158); *CzechEpPorz* *2v (8); *KochJez* Bv; *NiemObr* 112 (85); *KochFr* 71 (8); *KlonŻal* Cv (2); *KochDz* 107; *KochSz* C2 (3); Ci włkázuiác częłtokróć do niego/ áby żony/ y dzieći ich zá nimi puścił/ nie mogli tego v niego zyłkác. *KochWz* 142 (3); *ReszHoz* 114 (3); *ReszList* 150 (13); *ReszPrz* 55 (16); *WerGość* 219 (7); *WerKaz* 285 (16); *WisznTr* 2 (2); *BielSen* 8 (2); *BielSjem* 22 (3); *KochSob* 62; *KochTarn* 78; *PudłFr* 68 (5); A z łwey wielkiey pokory ták odpowiedziáłá/ Do Aniołá, co przezeń to połelłtwo miáła *ArtKanc* A4 (22); *BielRozm* 2; Tu on Szłáchćic Polłki porwáł się do Węgrzyná *GórnRozm* E4; Mądrze y potrzebnie vczynił Scipio, wziáwłzy Cartaginem novam, miáłto bogáte. Iż to był podał

do żołnierzy/ że tego Koroną wczuć chciał/ któryby naprzód na mur nieprzyjacielski wlokczył
GórnRozm G4 (9); *KochProp* 15; *KochWr* 38; *Paprup* E4v (9); *ZawJeft* 18 (3); *ActReg* 70 (81); *Calep*
54b (8); *GostGosp* 1 (3); *GostGospSieb* +2 (4); Caius Valerius Quintum Flauium ktorego bárzo
nienawidział do ludu obwinił. *Phil* S (22); Kogoż/ mam do ciebie/ obierać rzeczniká? *GrabowSet*
B3; Y kazałeś/ áby oczy łwe do niebá Wznošili/ chcąc nam dáć/ gdyby czego trzeba. *GrabowSet* C
(30); *KochAp* 8 (4); *OrzJan* 112 (14); *WyprPl* B3 (2); *LatHar* 41 (186); *KořakCath* C3v; Ktory głos iák
wod mnoštwá y gromow łtráfzliwych Stał fię do onych ludzi šwiętych/ łpráwiedliwych. *KořakSzczęš*
Bv (4); słuchaycie moiey do was teraz obmowy *WujNT* 487 marg (399); *WysKaz* 22 (12); *JanNKar*
D3v (4); *JanNKarGórn* G4v (2); do wřzu Wářzý X.M. áppelluię *SarnStat* 168 (78); *SiebRozmyšl* E4
(51); *WitošLut* A6; *KmitaSpit* B3 (10); *PowodPr* 20 (25); chory by fię do łzkodliwych łobie potraw
rzucił/ y tákby fię zábił. *SkarKaz* 81a; Sto łokiet krolom y pánom wyłokošci y łławy y zacnošci
przybywa: gdy fię do vbogich łchyláią/ á onym łłuzá. *SkarKaz* 515b (114); *CiekPotr* 85 (9); *CzahTr*
L (39); á do nięý Zdáleká vchá łwego máłuczko nákloni. *GostCast* 57 (9); *PaxLiz* C4v (6); mieczem
pogáńłkim gubi. ktorym iz iuž blisko do łzyie wářzey przymierza *SkarKazSej* 688b; Tá byłá złošć
Sodomłka: hárdošć/ náłycenie chlebá/ y doštátek/ y prožnowánie: á iz ręki do nędznego y vbogiego
nie šciágnęli. *SkarKazSej* 705a (51); A iáko Wilk przemarły/ gdy źrzobka młodego Obaczy gdzie ná
łtronie/ łáši fię do niego *KlonWor* 5 (8); *PudłDydo* A3v; *RybWit* B3v; *ZbyłPrzyg* A3v.

W charakterystycznych połączeniach: *apelować* (66), *brać się* (13), *ciskać* (3), *cisnąć się* (19), *dać*
znać (13), *donieść* (*donosić*) (4), *garnąć się* (11), *łuczyć* (2), *mieć się* (18), *modlić się* (42), *mówić*
(*mawiać*) (1253), (*na*)*kazać* (11), (*na-*, *wy-*)- *pisać* (801), *nawrocić* (*nawracać*) (*się*) (144), *obnieść*
(*obnosić*) (4), *obracać* (*obrocić*) *się* (180), *obwinić* (2), *odesłać* (*odsyłać*) (16), *odnieść* (*odnosić*) (23),
odpisać (5), *odpowiedzieć* (6), *odwieść* (*odwodzić*) (5), *odwołać* (*odwoływać*) *się* (10), *odzywać się* (29),
oskarżyć (*oskarżać*) (23), *oz(y)wać* (2), (*po*)*ciągnąć* (32), *pada(wa)ć* (7), *podnieść* (*podnosić*) (57),
(*po*)*mierzyć* (8), *por(y)wać* (5), *powiadać* (*powiedzieć*) (29), *prawić* (2), *przemówić* (11), *przyczyni(a)ć*
się (69), *przychylać* (*przychylić*) *się* (4), *przyciągać* (*przyciągnąć*) (8), *przymierzać* (3), *przypaść* (2),
przytrzeć (2), *rozkazać* (*rozkazywać*) (33), *rozpisać* (8), *rzec* (1418), *rzucić się* (71), *schylać* (*schylić*) *się*
(7), *skłaniać* (*skłonić*) *się* (11), *strzelać* (*strzelić*) (24), *szturmować* (8), *šciágnąć* (*šciágnąć*) (22), *špiewać*
(2), *targać* (*targnąć*) (*się*) (4), *uda(wa)ć się* (12), *uciec* (*uciekać*) *się* (459), (*u*)*czynić rzecz* (70), *ukazać*
(*ukazować*) (7), *wskazać* (*wskazować*) (122), *wstawić się* (3), (*wy*)*pić* (15), *wznieść* (*wznosić*) (17),
(*za*)*kołatać* (29), (*za*)*wołać* (400) [*czasownik + do*].

Połączenia: »aż do« (4): *RejKup* x8v; A tu iuž Appellaciá weźmięmy od Ringoltá Wielkiego Xiędzá
Litewłkiego/ áž do Mendoga przerzeczonego Syná iego/ ktorego łpráwy/ [...] poczná fię po tey
Kronice/ á od niego záš iuž prołtá Genealogiá y wywodem poydá Xiážętá Litewłkie/ y Krolowie
Polłcy. *StryjKron* 288; *NiemObr* 172; *GostCast* 17.

»do ... do« (12): *RejAp* BBv (5); Słuchayże co ten łwięty Pan zá odpowiedź dáł Janowi s. mowiáć
thák do połłow do onych *RejPos* 9v (6); *SkarŻyw* 171.

Z elipsą nadrzędnego czasownika (125): *KromRozm II* 13 (9); *KromRozm III* O (5); Do ciebie w
trudnošciách náłłych mułiemy o pomoc *LubPs* M3v (2); *KrowObr* 97v (15); *Leop Ier* 23/9 (3); Krol łie
potym vmyie/ á kłiádz tež do wody *RejFig* Aav (2); *BielKron* 420 (11); *RejAp* 82v (2); A Bárwierz do

niego/ há chłopie/ á więcbyś też thy chciał/ dwie oczy mieć w głowie/ iáko ma fláchthá GórnDworz R8 (2); on nie omiełzka do ciebie z onym ráunkiem íwym *RejPos* 328 (5); *BielSat* L3v; *KuczbKat* 365; *RejZwierc* 231v (12); *WujJud* 73v; *WujJudConf* 90; *BudBib Ez* 34/10 (2); *BiałKaz* F4; *BudNT przedm* b7v; *CzechRozm* 41 v; *ModrzBaz* 88; *SkarŻyw* 567 (5); *MWilcHist* C (16); *CzechEp* 248; *KochFr* 133; *KochSz* B4; *BielSjem* 26; *KochPieś* 21; *PudłFr* 56; *ActReg* 147 (2); *Phil* L4; *GrabowSet* S; *LatHar* 282; *KołakSzczęśł* Cv marg; *WujNT Act* 2/38 (5); *SarnStat* 515 (2); *SiebRozmyśl* D4v; *KmitaSpit* B2 (2); *CzahTr* K3 (3); Płyn równo z wodą/ nie zaráz do máłztow Z tyśiącem lálztow. *KlonFlis* E; *KlonWor* 58 (2); *SzarzRyt* A.

W tytułach i żywych paginach (1349): Liłt Doctora Matieia z Miechowa do pana niektorego, o rzeczach ktore lą albo lie przydawaią w dalekich ítronach północnych. *MiechGlab* *3v; Przedmowa do wízytkich Młodzieńczow Polskich/ Zwłázcza rodziczow Krakowskich. *KłosAlg* Av; *LibLeg* 7/8 (14); *SeklKat* Z3 (34); *RejKup* a8v; *KromRozm I* A2v źp (6); *MurzNT* 3v (4); *KromRozm II* 12 (16); *KromRozm III* B5v (3); Mowa do Zygmunta Augusta. *DiarDop* 105 (4); *LubPs* Z3 (7); *GroicPorz* B3v; *KrowObr* Cv; *RejWiz* [A9] (2); *Leop* *A3v źp (36); *OrzList* a4; *RejFig* Ee4; Do thego co czedł thy prześłze rzeczy. *RejZwierc* 48 (12); *BibRadz I* *7v (33); *OrzRozm* A2v (3); WJerfze do Janá Kálwiná y do pobożney bráćiey. *GrzegRóżn* N (6); Do Satyra. *KochSat* [C3]; *KwiatKsiąż* Q3v (2); Do Xiążąt ich Miłości. *MączLub* nlb 14; *Prot* D4v (4); Ale ieśliby kto wátpił około diftinctiey tego mieyfcá/ niechay czyta do Kolofenów 2. káp. *SarnUzn* G (4); *SienLek* 34v (4); *SienLekAndr* a4; *LeovPrzep* av; *RejAp* 198v; *GrzepGeom* B4 (3); *RejPos* 110 marg (179); *RejPosWiecz²* 91v marg (16); Do Rzimia. w iij. *RejPosWiecz²* 98 marg (7); *BiałKat* a2 (8); *KwiatOpis* A3v (2); *GrzegŚm* 14 marg (3); *HistLan* ktv źp; Zámknienie do dobrych towarzysów. *RejZwierc* 239v (39); *BielSpr* c2; *WujJud* 28 (15); *WujJudConf* 198v; *RejPosRozpr* b4 marg (7); *RejPosWstaw* [21²] (20); *BudBib* c źp (2); *MycPrz* I A4v (2); *WierKróc* B3v (2); *BudNT* b4 przedm (37); *CzechRozm* 260 (36); *PaprPan* B2v (27); *KarnNap* ktv (3); *ModrzBaz* 108v (11); *SkarJedn* 97 (5); *Oczko* A3v źp; Liłt Konftántyná do Krolá Perłkiego zá Chreściany [!]. *SkarŻyw* 306 marg (4); Do tego/ ktoryby ípráwował tę Hiłtoryą. *MWilcHist* A2v; *StryjKron* 707 (8); *CzechEp* 117 (29); *CzechEpPORz* *; *NiemObr* 69 (38); *KochFr* 3 (114); *KochSz* A2; *KochMRot* kt; Prześłrogá Do Miáłtá Wárlzewłkiego. *ReszPrz* 3 (4); *WisznTr* 5; *BielSjem* 2; *KochTarn* 73; *PudłFr* 65 (95); Do Zacnego Ricerítwa Polłkiego Autor. *PaprUp* A2 (3); *ActReg* 172 (50); *GostGospSieb* +2; *GrochKal* 2; *GrabowSet* Mv (3); *KochFrag* 28 (2); STANISŁAWA ORZETCHOWSKIEGO Do Kró: Ie^{so} M. Zygmuntá I o Woynie Tureckieý RZECZ DRVGA. *OrzJan* 72 (4); Do włáfnego Anyoła ítrożá/ Modlitwá. *LatHar* 40 (80); *KołakCath* C5v (7); *KołakSzczęśł* Dv (3); Typograf do Czytelniká. *RybGęśli* A4; Argument ábo Summá liłtu do Rzymian. *WujNT* 519 (215); *WysKaz* 36 (2); *JanNkar* Av (2); *SarnStat* 1315(5); WSTĘPEK DO WTOREY częłei Rozánego Wianká. *SiebRozmyśl* Hv (9); *PowodPr* 2; *SkarKaz* Oooo (2); *VotSzl* A2; *CiekPotrOstr*?(3); *CzahTr* F4v (6); DO SZLACHETNEY Y URODZONEY MŁODZI. *GoslCast* 9 (3); *SkarKazSej* 663 marg; *SkorWinsz* A2v (2); *KlonWor* 1v (4); *PudłDydo* A4v (2); *ZbylPrzyg* ktv; SONET VI. Do Páná Mikołáiá Tomickiego. *SzarzRyt* A2v (3).

α. *Na czyjgá rzecz, komu (437)* : Jesliby thełfz ktori thowarziłfz ieden s drugim o pieniądze grał, ilie krocw wthem doświaczon bendzie, przewiny Starřłim do Cechu sfeśez grořfý. *ListRzeż* w. 40; *OpecŻyw* 89 (2); *ZapWar* 1524 nr 2193 (4); *PatKaz* III 112; *FalZioł* I 156 b; *LibLeg* 11/184v (2);

*ZapMaz VS 2/332 (2); RejRozpr F4; do Kierzka Radomyczkiego kaczmarza przegrał kopą pyenyedzi LibMal 1548/141 (7); SeklWyzn Gv; SeklKat F2; A ty do Piekła zdawayą Co ynlfey rady ffukayą RejKup aa6 (3); Diar 21; Infze pieniądze od trzech Złoty obracaią część ná Piárzá/ część do wyższego Prává/ część fudze ktory Rotuł odnosi GroicPorz bb3v (4); RejWiz 39 (8); Leop Mal 4/4 (5); tedy ten co ie [bydło] zaiął ma ie ftawic do dworu Krolewkiego/ y rozdzyelić fię im/ A to do Stołu náfzego połowicá/ á ftronie co zaięła połowicá. UstPraw F (6); RejZwierz 24v (4); około niey pracey y pilności fwey nie litował/ maiąc do fiebie y więcey inych ku pomocy BibRadz I *5 (4); BibRadzBaz ktv; tym obyczaiem poftępujemy thy podatki do Rzymá pokifmy w pokoju BielKron 199; chytrościámi fwymy ludzi ná fpowiedziach zwodzą/ ktorzy dla ich namowy imo fwe powinowáte do kościołow dobrá fwoie odkázuia BielKron 204 (45); Facultates subsignatae fisco, Máyetność do skárbu podpisana/ naznáczona yáko która yeft do króla álbo yney zwierzchności vtracona. Mqcz 392d (6); MqczLub nlb 14; RejAp 30; RejPos 23 v (18); RejPosWiecz² 93v; BialKat 336; RejZwierz 195v (4); RejPosWstaw 42; BudBib Esth 4/6 (3); MycPrz I Cv; Ze czwarta część dochodow wfzyftkich/ do fkárbu poľpolitego Coronnego dárował/ łobie iá odymuiąc? BialKaz K4v; BudNT przedm c4v (2); PaprPan K4v (3); Bo iefli pożytku fzukác chcemy záfte niemáfz nád ten więtżzego/ ktory z fzkoł przychodzi do Religiey y do Rzeczypoľpolitey. [Nam si quaeritur utilitas, nulla est profecto maior, quam quae ex scholis pervenit ad religiones et respublicas] ModrzBaz 131; Zmáietności iego niechby była nagrodá vkrzywdzonemu: á oftátek do poľpolitego fkárbu niechby obrocono [reliqua bona eius fisco addicerentur.]. ModrzBaz 139v (18); SkarJedn 79 (6); KochPs 217; SkarŻyw 385 (21); [Montwil Gimbutowic] poczał o łobie przemyllác/ iákoby fię mogł [...] z płácenia onych łyk y winnikow do Kijowá wyfwobodzić. StryjKron 265 (3); ZapKoscier 1582/40v (5); CzechEp [394] (2); KochFr [135]; ReszList 150 (2); PudłFr 77 (3); ArtKanc C9v; PaprUp B3 (2); Przeto gdy podługym afortunnym mięszkaniu Jey Kr. M. ztego swiata zeydzie. tedy te dobra zwiana oswobodziwszy dostołu naszego przywrocic bedziem powinni. ActReg 45 (8); Confiscare – Do poľpolítwa albo zwierzchnofczy maiętnofzcz przepafzcz. Calep 239a (4); Kmieciá vbogiego proznuiącego gdy záftanie Vrzednik/ ma mu kázác robić do dworá/ choćby odrobił GostGosp 30 (22); Može befpiecznie kupić do domu te kfięgi/ Ktore fpifał goľpodarz/ moim zdaniem/ tęgi. GostGospGroch kt; Phil F2; KochCzJan A3; WyprPl C3 (2); KołakCath B; A táć była náuká Pháryzeufzow: żeby fynowie ráczey dáli do kościoła/ nizli oycu ábo mátcie/ by głodem zdechnác mieli. WujNT 151 (9); [Rzymianie] zebráli zás té które mamy odrobiny ięzyká Lácińfkiego, y do potomnych podáli JanNKar C2; vftawiamy/ y fkázuiemy/ y rofkázuiemy: áby tákowy ná wfzyftkich dobrách fwych ták fpolnych/ iáko włafnych fwietckich byli karáni: to ieft/ áby im dobrá były do fkárbu álbo ftołu náfzego wzięté/ á kościelné dobrá ich áby były zápowiedziáne y do fkárbu obrocone [omni bonorum suorum [...] aerario seu fisco vel mensae nostrae applicandorum privatione: Ecclesiasticorum vero aresto confiscatione JanStat 198] SarnStat 173; IEfliby fie kto fzłáchćicem mienił/ y vdawał nie będąc im/ áby dobrá fwoie trácił/ połowicę do Quárty/ á połowicę do delatorá SarnStat 239; tedy tá moc niech będzie záchowána do Hetmána Wielkiego [reservatur haec facultas, ad Campiductorem generalem. JanStat 294] SarnStat 312; tedy tákowy ná gárdle ma bydź karan/ y dobrá iego niech do fkárbu náfzego Królewkiego będą zátrzymáne SarnStat 408 (140); SiebRozmyśl E; PowodPr 60 (4); SkarKaz 382a; VotSzl Dv (18); SkarKazSej 697b marg*

(3); *KlonFlis* F3 (2); *SapEpit* A2v; ieliby káždy z nas cudze pożytki do siebie chwytął y ciągnął coby iedno mógł zágrabić dla łwey korzyści *KlonWor ded++* 3v (3); *PAtrzay* ná dowcip Leliwy męznego Iák Herb wytworny dał do domu łwego *SzarzRyt* D3v.

W charakterystycznych połączeniach: brać (5), *dać (dawać)* (71), *dodawać* (3), *garnąć* (4), *nadać (nadawać)* (10), *nagotować* (31), *nakupić* (2), *naznaczyć* (2), *obrocić* (28), *oddać (oddawać)* (22), *ofiarować* (8), *opatrzyć, podać* (7), *podpisać, pokupić, poprzedawać, postąpić* (2), *postępować, pozyskać* (5), *pozyskiwać, sprzedać* (2), *przegrać* (5), *przepadać* (4), *przepaść* (4), *przypadać* (5), *przypaść* (3), *przywłaszcząć, przywracać, przywrócić, ręczyć* (2), *rezerwować, rozdać* (6), *spieniężyć, sprawić, stracić* (5), *tracić* (10), *uczynić* (2), *udzielić, umnożyć, ustawować, utracić* (7), *wnieść* (8), *wracać się* (2), *wyciągać, wydać* (4), *wykupować, wymierzyć, wypisać* (2), *wziąć* (11), *zabrać, zachować* (2), *zachowywać, zająć, zapłacić, zatrzymać, zdawać, zjednać, znosić, zostawić, zostawować* [czasownik + do].

Połączenie: »do ... do« (1): *czyń złości iákie chcelz/ łwowlności iákie chcelz/ iedno day czynłz do miáftá do tego RejAp* 152.

b. *Wskazuje obiekt abstrakcyjny (często rzeczownik w dopełniaczu oznacza stan lub rezultat, skutek czynności); ad Mącz, Calag, Cn; in Mącz, Cn (3831) : a przewyedz myá do oney pokuti przes ktorą, s Dawyda łbawyl. BierRaj* 16; *OpecŻyw* 193 (2); *TarDuch* D5; *FalZioł* V 67; *WróbŻółt* cc2 (2); *RejPs* 210v (7); *Kiedy w bęben zákołącą To więc vzdy/ czapki tráćá [...]* A niźli przydzie do łfyku Náchodziłie drugi wlyku *RejRozpr* F3 (2); *LibMal* 1544/84v (2); *SeklWyzn* c3v (2); *LibLeg* 11/182 (2); *RejKup* b5 (2); *MurzHist* A3v (3); *Abowiem nietaino panu Chriřtułowi/ że ku przyściu do łłowa iego nic godność tego świata niepomagá MurzNT* 66 (5); *KromRozm II* iv (4); *KromRozm III* L8 (2); *Diar* 48 (16); *A prosiemy pokornie WKM, abyś nas cisnąć do tego nie raczył, aby nam kto iny kondycje opisować miał DiarDop* 105 (10); *BielKom* E6v (5); *GliczKsiąz* Q3v (10); *LubPs* Ov (33); *będą łye wyłtrzegáć pijáńłtwá/ łotrołtwá/ przymowek/ rołterkow/ zwad/ y innych wiele przyczyn/ przes kthore do Mężoboyłtwá wiele kroć łacwie łye drogá podáie. GroicPorz* n4 (10); *KrowObr* 59v (32); *RejWiz* 86 (90); *Leop* 2.Tim 4/4 (15); *LeszczRzecz* A5v; *RejFig* Aav; *RejZwierz* 117 (7); *BibRadz Deut* 23/15 marg (23); *BibRadzBaz* ktv; *OrzRozm* Q2 (12); *Piłáli pothym przeciw łobie iáwnie/ áz przyszło do zbroie BielKron* 227v (11); *GrzegRóżn* O2 (8); *KochSat* B2 (2); *KochZg* A3v; *KwiatKsiąz* M2 (2); *Redire in consuetudinem pristinam, Wrócić łie do łwych łtárych obyczáyow. Mącz* 427c (14); *przeto potrzebá ielł/ połtąpić od rzeczy nam wiadomych do rzeczy nam z przyrodzenia niewiadomych. OrzQuin* H4 (26); *Lákomcę miey zá czártá/ niech z tobá nie mięłzka/ Ten ktorego vwiodłá do pychy zła łćielzka. Prot* D2v (7); *SarnUzn* B7 (14); *SienLek* T4v (5); *LeovPrzep* I2 (4); *RejAp* 36 (51); *Wráćáiąc łie tedy záłię do rzeczy/ thák powiedam GórnDworz* L7; *Ielłi teź w.m. do rozumu puydziełz/ ia ták powiedam/ iż białagłowá włzytko to vmieć może/ co męłzczyzná GórnDworz* X6 (107); *przyłtąpię do tego/ iáko Wyłokość/ albo Dálekość/ álbo Głębokość iáka ma być zmierzóná. GrzepGeom* N3 (3); *HistRzym* 24v; *dufáiąc iemu záwołáł do łwiętego miłolierdzia iego. RejPos* 167 (193); *Bowiem ty włzytki dobrodzieyłtwá/ ktorychci Pan wżyczył/ zá nic nie będą łthały/ ielłi łie do pirwłzey złości thwoiey náwróciłz RejPosWiecz*³ 98v (3); *á kiedy óná łpráwá nád łłowo y wolá iego/ do inłzého łkutku łye obráca: pewnie thámze wolá*

łwoią y łłowem łwym odmienić to może *BiałKat* 338v (30); *KwiatOpis* D2; Aleć Kryftus vcząc o prawdziwey śmierci/ nie dał przyczyny do żywothá łwowolnego. *GrzegŚm* A2v (8); *HistLan* F3 (5); *KuczbKat* 385 (17); *RejZwierc* 138v (161); *RejZwiercTrzec* Aaa2v; *BielSpr* 22v (4); Bo y Luter Bogá [...] przypędźcicielem do Grzechow plugawą gębą łwoią śmiał názwać *WujJud* 64v (21); Wiemy iáko Piotr Apołtoł vpadł w záprzenie Páná łwe⁸⁰/ á przedsię do łálki Pánłkiey przywrocon. *WujJud* 138 (14); *RejPosRozpr* b3v; *RejPosWstaw* [41⁴]; *BudBib* C2v (15); *BudBibKaw* A4; *MycPrz* II C4 (27); *Strum* A3v; *WierKróc* B2; Kogo kiedy wino á biaległowy do vpadku niewiodły? *BiałKaz* K2v (16); *BudNT* b4 (21); Ten woła proteřtamur/ drudzy deneguiá/ Krol w łtráchu/ gdy do groźby drudzy áppelluiá. *StryjWjaz* C2v (3); *CzechRozm* 55v (86); Cnotę łád łpráwiedliwy miey ná dobrej pieczy/ Y wřzytek vmył kieruy do včćiwych rzeczy. *PapřPan* Cc3v (25); tedy gdy nam náłzych zařlug nieřtaie/ vćiekáć łie mamy do Páná Chřiřtuřlowey/ Odkupicielá nářzego zařlugi. *KarnNap* E2 (12); Pobaczywřzy á wyrozumiawřzy rodzicy rozum ábo dowćip młodźieńczyká łwego/ niech go wpráwiá w tákowe náuki ábo rzemiořlá/ do ktorychby łe przyrodzenie ćiągnęło [*applicent eum parentes ad eas artes, ad quas natura eum ferri viderint*] *ModřBaz* 11v; Bo mářzkárá/ rořpuřcza wřzytkim bez bráku/ do wřzelákiey nie wřtydliwořci wodze [*Larua enim laxat omnibus sine discrimine frena ad omnem impudicitiam*] *ModřBaz* 36 (253); *SkarJedn* 244 (140); *KochDryas* A2v; *KochOdpr* C (4); widźiałem kurczem vpadłé/ kiedy zá tegóz otrębámi goráćemi obłóžení/ do zdrowia przychodźili. *Oczko* 18; gdyź y nawpráwnieyřzy pijánicá gárniec/ álbo kwart pięc/ ták niełmácznégo trunku/ záraz wypić/ áby mu łye zołádek odáć/ á do womitu vdáć niemiał/ ledwié zmože *Oczko* 20 (45); *Calag* 569b (3); *KochPs* 172 (20); oná zbrodnia [*řwiętego Antoniusza*] do kápice wegnála *SkarŻyw* 414 (429); *MWilcHist* G4v; Po długich tedy namowach dał łię Olgerd do łłufźnego iednánia y przymierza náklónić *StryjKron* 421 (39); *ZapKořcier* 1582/33; *CzechEp* 104 (129); ktoreř [*pisma Ojćów Kořcioła*] mi teź W. M. pilno zálecał: y do czytánia łch pobudzał. *CzechEpPorz* *2 (10); *NiemObr* 149 (64); Niechćiałem łłucháć łey rády/ Aź ná má przyřzłó do zwády. *KochFr* 6 (3); Coby go [*poetę*] więc popędliwořć ruřzyłá wrodzona Do rymu/ byłáby praca wiećźnie náğrodzona. *KlonŻal* D3 (2); *KochBr* 152 (2); *KochDz* 108 (2); *KochMarsz* 154; Ná koniec do tey rády łię przychylil *KochSz* B2 (3); *KochWz* 139; *KochMRot* A4v; *ReszHoz* 117 (14); káźdego piędździełtnego roku/ [...] niewolnicy do piřwřzey wolnořci [...] łię przywraćali. *ReszList* 146 (17); *ReszPrz* 71 (23); *WerGořć kt* (34); *WerKaz* 299 [2 r.]; *BielSen* 15; A w tey zbytniey tełknicy przyřzedł do łkonánia Pámieći y řil zbywřzy *KochPam* 88 (2); *KochPieř* 45 (2); *KochTarn* 78; *PudłFr* 45 (5); á poprzełtañ złořci/ łnadnie znajdziełř miłořierdzie łego/ iedno łię teź łam chćiey mieć do tego. *ArtKanc* P3v (5); *BielRozm* 5; *KmitaPsal* A4v; *GórnRozm* K4 (87); *KochProp* 10 (2); *KochWr* 35 (8); zadna groźba dořtrachu niech was nieprziwodzi *PapřUp* L4 (9); *ZawJeřt* 18 (3); privatim nieprziyazni wielkie były ktore więcej do tego rozerwania drogę vsłáły *ActReg* 3v (73); Remorbesco – Znowu do choroby wpadam. *Calep* 910a (25); *GostGosp* 42 (3); *GostGospSieb* +4; *GrochKal* 22 (4); Brutus był do tego powodem/ że mu s łkárbu pořpolithego było dánych dwáďdziećia Táłenthow *Phil* E3 (69); *GórnTroas* 49 (5); *GrabowSet* C4 (15); *OrzJan* 57 (40); *KochAp* 8; *KochFrag* 43 (4); *KochFragJan* 4; *OstrEpit* A3v; *WyprPl* A2v; *LatHar* 151 (157); Tá m grzech y łwą przewrotnořć w łobie wychwaláią Y potuchy do złęgo więcey dodawáią. *KořakSzczęřł* A4 (9); *RybGęřli* B4v; Przykłádem zawodnikow y łzermierzow nápomina

do dośiępienia korony niebiefskiej/ przez vtrapienie cięłłá *WujNT* 597 (125); *WysKaz* 20 (24); á téz ná świece rzeczy nie zrázu zwykły do fwey przychodźić perfectiiéy. *JanNKar* A4v (9); *SarnStat* 1174 (207); A to co nam piérwfszy człek/ iefcze w Ráiu fpráwił/ Ze nas był do niewoléy fztátáńfkiéy przypráwił *SiebRozmyśl* [A2]v (8); *GrabPospR* L (3); *KlonKrGum* Av; *KmitaSpit* A3 (2); *PowodPr* 20 (55); Gniewam fię nád złemi ná pokoy ich pátrząc /y ledwiem fię nie pośliznął do grzechu tym fię obrażáiąc/ iż ich Pan Bog nie karze. *SkarKaz* 3a (142); *VotSzl* B (18); Lecz ifz widzę że fię mafz z domem ftárożytnym Do fpowinowácenia áczem ci dotychmiałt Był w tey mierze przeciwnym *CiekPotr* 27 (27); *CiekPotrŚredz*)?(4; Zátym fkowronek przyfzedł z piáńftwá do fiebie/ Y iął do kotá mowić w oney fwey potrzebie. *CzahTr* L (20); *GosłCast* 47 (17); Wezwawfszy mnie ná ftronę/ zarázem poczęłá Mowić: iák do Máłżeńftwá/ rzecz by fie ftoczyłá. *PaxLiz* D4v (10); ábyście to co fię do vpadku náchyliło podpárli *SkarKazSej* 657a (72); *KlonFlis* C4v (10); *SapEpit* B4; Przywiódł cię brzuch bezecny do tákiego haku. Przedałś drogá wolność zá fzklenicę winá *KlonWor* 27; Náturá ich ruřza; I do pielgrzymowánia nálog ich przymufza. *KlonWor* 52 (29); *PudłDydo* [B5]v (6); *RybWit* [A]v [2 r.]; *ZbylPrzyg* A3 (3); *SzarzRyt* B2 (3); *SzarzRyt*]Szarz nlb 2; *SzarzRytLeśn* ktv.

W charakterystycznych połączeniach: *apelować* (10), *brać się* (23), *budzić* (2), *chylić się* (8), *ciągnąć* (83), *cisnąć* (35), *dać* (12), *docisnąć* (2), *dojść* (6), *doprowadzać* (5), *dopuszczać* (*dopuścić*) (11), *dowieść* (7), *garnąć się* (14), *iść* (31), *kierować* (4), *kwapić się* (12), *lecieć* (3), *mieć się* (38), *nachylić się* (13), *nakłonić* (*nakłaniać*) (17), *namowić* (*namawiać*) (21), *nawrócić* (*się*) (35), *niewolić* (9), *obrocić* (*obracać*) (*się*) (75), *odsyłać* (*odesłać*) (30), *odwodzić* (5), *odzywać* (18), *pędzić* (11), *pobudzać* (95), *pociągnąć* (*pociągać*) (30), *podżegać* (*się*) (5), *pojść* (52), *poruszyć* (4), *postąpić* (7), *pozwać* (2), *przybliżyć* (7), *przychylić* (*przychylać*) *się* (19), *przychodzić* (104), *przyciągnąć* (*przyciągać*) (18), *przycisnąć* (20), *przyjść* (450), *przymuszać* (48), *przykłonić* (3), *przypędzić* (11), *przyprowadzić* (9), *przypuszczać* (47), *przystąpić* (70), *przywieść* (*przywozić*) (436), *przywracać* (19), *przyzywać* (3), *puszczać* (6), *rzucić się* (29), *schadzać* (*schodzić*) (*się*) (9), *schylać* (*schylić*) *się* (4), *skłonić* (42), *trafić* (11), *uciekać* (*uciec*) (*się*) (197), *udać się* (33), *unosić* (3), *upominać* (*upomnieć*) (36), *uwieść* (*uwodzić*) (5), *wieść* (156), *wrocić* (*wracać*) (110), *wzbudzić* (11), *wzruszyć* (8), *zagrozić* (4), *zapalać* (8), *zawołać* (3), *zmierzyć* (11), *zniewolić* (3) [*czasownik + do*].

Połączenie: »aż do« (5); grzechy młodości iego doprowadzą go aż do śmierci hániebney *BibRadz Iob* 20/11 *marg*; *KwiatKsiąż* D3; godzi się nam wiedzieć/ iákim fpořobem przyfzły te aż do wiadomości nálfzéy ták nieogarnioné y niewymówioné/ tudzież y fkryste páńfskie táiemnice. *BiałKat* 83v; *RejZwierc* 134; *BudBib Dan* 14/45.

Z elipsą czasownika nadrzędnego (11): *RejPos* 190 (3); á udałś fię zá złym á fwowolnym rozmyfłem fwym/ boć do złego wolno kiedy chcefz *RejZwierc* 5v (4); *BudBib Eccle* 2/2 (3); Pořiláiąc fwych krzyczy/ Hey dzieci do fpráwy/ A to nam Bog fzczeńście przywraca łáfkáwy *StryjKron* 230.

F. W określaniu kontaktu, łączności, przynależności elementów (2551) :

a. Wskazuje na kontakt zewnętrzny (w znaczeniu realnym z przenośnym); *ad Mącz* (469) : Ezop [...] W wielki gárniec wody náłáł: Ziárno fzczeńwice weń włóżył/ A ták do ognia przyftáwił. *BierEz* C2 (4); *TarDuch* A3; *FalZioł* IV 1d (23); ona wilgota lipka dłužey fie nieftrawi bowiem przylipa do wnętrza. *GlabGad* Kv (3); *WróbŻołt* 43/25; żoná iego Roxana zá nim biegłá/ á przypádfzy do

niego pádlá nań/ oblápiwłzy go *HistAl* Nv; *BielKom* A4 (2); *LibMal* 1553/179; gdy yágnę do kozy przypuścżą/ [...] wełná na yágnęcyu fkoźleye álbo cuchnąć á twárdzyeć będye. *GliczKsiąż* D4 (7); *LubPs* X3v (2); *GroicPorz* y3v; *KrowObr* 39 (20); By więc ćwieczki przybijal do rozumu fłowá/ Tedy fnádnie odpádną gdy fzáleie głowá. *RejWiz* 68 (8); Głofy fwoie záltánáwiáli Wodzowie/ á ięzyk ich przytulił fie do gárká ich [*et lingua eorum gutturi suo adhaerebat*]. *Leop Iob* 29/10 (4); *RejFig* Dd 8v; *RejZwierz* 116v; *BibRadz Thren* 4/8 (14); Páfkwillufy fpifáne Luterfkiey náuki w nocy do wrot fprzybijano *BielKron* 212v (40); Poetowie o nich [*Eryniach*] powiedáyą że každemu złoczinci pochodnią do fercá przifadzáyą *Mqcz* 141b (39); *OrzQuin* H3v; *SarnUzn* D5 (2); *SienLek* 114 (13); á rybká iedná morfka gdy fye do okrętu przypije/ ftać mułzą *LeovPrzep* a3v; *RejAp* 57; *GórnDworz* T7 (5); ták żeby óná Linea gdzie przytyka do téy to ftrony/ obá káty profté vczyniá. *GrzepGeom* K3 (12); *RejPos* 316v (6); *BielSat* G3 (5); Poznałz gdzieć co przywrzáło do vmyfłu twego/ Gdy poznałz oblędności fwiátá omylnego. *RejZwierc* 29v; A iuz on párgámin nie był proftym párgáminem/ ále był iftotnym przywileiem/ gdy do niego pieczęć przyłożono y ręką podpisáno *RejZwierc* 198 (17); Do tych wozow záprzágáli konie zbroyne płoche *BielSpr* 61v (11); *WujJud* 71v marg (9); *WujJudConf* 82v (8); *BudBib Ex* 3/4 (16); Słuchayże przyłożywłzy vcho do láméy ziemie *Strum* O2 (3); *BiałKaz* H3; *BudNT Luc* 10/11; Krolowi Miecz do boku Arcybifkup przypáfuie *StryjWjaz* D4v (2); *CzechRozm* 86 (17); Káždy baczyć może że żywot kmiecy nie ieft od niewolniczego rozny: do ziemie á do pługá vftáwicźnie fá przywiázáni [*terrae et vomeri affixi sunt perpetuo*] *ModrzBaz* 124 (10); *SkarJedn* 104 (2); *Oczko* 15v; *KochPs* 67; fzáty mu do ziemie przymárzły *SkarŻyw* 472 (15); *MWilkHist* G4; *ZapKościar* 1580/14 (3); *StryjKron* 295 (4); To tu gruba y fprofna látá do fłow Dawidowych śmieie przyfzyta. *CzechEp* 216 (11); *NiemObr* 96 (22); *KochFr* 90 (4); *KlonŻal* B2v; *KochPhaen* 8; *ReszList* 180 (2); *ReszPrz* 86 (2); *BielSen* 8 (2); *BielSjem* 25 (3); *BielRozm* 32; *KmitaPsal* A4; tak niechcę nic ex rebellium bonis vkrola prosic okrom iedney wsi poPronskim. Tuszna ktora mi przyległa do Nakla. *ActReg* 81 (3); *Calep* 260a (6); *GostGosp* 22; *Phil* E2; *GrabowSet* M3v; *WyprPl* B4 (2); *LatHar* 612 (14); Boć iuz śiekierá do korzenia drzew ieft przyłożoná. [*Iam enim securis ad radicem arborum posita est*] *WujNT Luc* 3/9 (21); *WysKaz* 46; *SarnStat* 876 (3); *SiebRozmyśl* C3 (4); *PowodPr* 49; *SkarKaz* 353b (3); *CiekPotr* 78; *CzahTr* L2v; *GosłCast* 59 (3); Bączny nie rychło wierzy/ áni domyfłom fwoim dufa [...] Czeka vważáiąc/ y iedno do drugiego przykłádáiąc/ áż fię co pewnego pokaże. *SkarKazSej* 662a (4); Do reye potym żagiel przypráwiono/ Ktory w płócienne wiátr przyimuie łono. *KlonFlis* E4v (3); Juź poydą według práwá z Woytowfkich wyrokow/ Prawdy fię wywiáduiąc/ z świecámi do bokow. *KlonWor* 39 (5); *ZbylPrzyg* Bv (4).

W charakterystycznych połączeniach: położyć (2), przebić, przekłóć, przybić (20), przybijać (4), przyciągnąć (6), przyciskać (3), przycisnąć (6), przykleić, przykładać (4), przylegać (4), przylepić (5), przylgnąć (przylnąć) (22), przyłożyć (28), przymarznąć, przypasać (9), przypasać (5), przypiąć, przypojon (3), przyprowadzić (8), przyprowadzić, przypuścić, przysadzić (9), przyschnąć (10), przystawić (14), przyszyć, przytknąć (6), przytulić się (2), przytykać (14), przywabić (3), przywiązać (84), przywiązać się (50), przywierać, przywrzeć (2), zakładać, założyć (7), zaprząć (3), zaprzęgać (7), zrosnąć (2) [czasownik + do].

b. Wskazuje na łączenie, przemieszanie elementów, dodanie czegoś do czegoś; *ad Vulg, Modrz, JanStat* (605) : Wezmi Ieżyn iagod czyłcie vrzałych á nie zgniłych/ wyżmi z nich wodę/ á przyley do niey wina *FalZioł* V 68 (53); *RejRozpr* H2v; *LibMal* 1544/91v; Mozeż też wagy przyśporzyć Do pieprzu kamikow włożyć. A krokofu do safranu *RejKup* e2v (3); *Diar* 95 (4); jakich by się trudności i waśni do tych dzisiejszych więcej przymnożyło, łącno każdy obaczyć może. *DiarDop* 112; rodzicowye/ nyechayby myęłfáli podczas karanie yákye yákoby kwasne do miłości/ kthora yełt rzecz flodka. *GliczKsiąż* F8v (3); *GroicPorz* C2 (2); *KrowObr* 80v *marg* (24); Sámác iełt iáłność przez fię/ nie trzebá iey tego/ Aby fład przypadáło do niey co infzego. *RejWiz* 154 (10); Iełfiż by więc po tych to flowiech ci álbo owi/ chcieli co przydáć álbo viąc do tego/ vczynią to z fpołecznego przyzwolenia [*Quod si post haec verba hi aut illi addere aut demere ad haec aliquid voluerint*] *Leop* 1.*Mach* 8/30; A težci żaden nie wżywa láty fukná nowego do ftárego odzienia/ ábowiem odeymuie zupełność (á iednoftáyność) od fláthy [*Nemo autem immittit commisuram panni rudis in vestimentum vetus; tollit enim plenitudinem eius a vestimento*] *Leop* *Matth* 9/16 (3); *RejFig* Bb6 (2); *RejZwierz* 6 (3); *BibRadz* *Luc* 13/21 (6); *BielKron* 364 (13); *GrzegRóżn* N3v (4); *Mącz* 483c; *Prot* B; *SienLek* 69v (2); *LeovPrzep* K2; *RejAp* 7v (6); bo w tey mierze/ y zmyłlic co thákowego nie wádzi/ y do rzeczy prawdziwey nieco fwego przyczynić/ á trofzkę fklámác wolno. *GórnDworz* O5v (18); *GrzepGeom* G4 (14); *RejPos* 210 (12); Piérścień [...] wrzucił do złotá fkarbu Céfárfkiégo. Mówiąc: Złoto do złotá idź *BiałKat* d4v (5); *BielSat* Cv; *GrzegŚm* 6 *marg* (6); *KuczbKat* 210 (2); *RejZwierc* 41v (14); *BielSpr* c (6); *WujJud* Mm2 (7); *WujJudConf* 29 (3); *BudBib* 4.*Reg* 16/6 (18); *Strum* Iv; *BiałKaz* I2v (2); *BudNT* *przedm* C5v (5); *CzechRozm* 88v (18); Perfiuá do liebie niech iefzcze przyládzą/ Bo lámi dwa ták zacney tey głowie nie rádzą/ Aby mieli wypifác ták cne fpráwy iego *Paprpán* F3 (2); *KarnNap* B; Bo niewięcey tobie pomoże zacność rodu/ y ftárożytność domu/ iefli do niego nieprzyłaczyłz cnoty y zacnych vczynkow [*nisi comitem habuerit virtutem et preclare facta*] *ModrzBaz* 42 (43); *SkarJedn* 132 (6); *Oczko* 30 (15); *KochPs* 209 (2); Ten ogień ktory im zniebá przyzedł/ chowác Pan Bog kazał/ [...] y do niego drew dodawác/ áby nigdy niezgáł. *SkarŻyw* 492 (13); Awo fto Dukatow moich Przyłóźciefz wy też co do nich. *MWilKHist* C2; *StryjKron* 105 (5); *CzechEp* 122 (26); *KochJez* A3; *NiemObr* 132 (8); a pożywocze swoym ma then chmelnyk spadacz do thy wloky: a slachetny Maczy swyechowfky ma vżywacz ty wloky *ZapKości* 1583/38 (3); GDy co nie grzeczy vłtyfzy móy Stálfzek/ to mi wnet każe przypifác do fráfzek. *KochFr* 29 (3); *ReszList* 190 (2); *ReszPrz* 95 (5); *PudłFr* 51; *ArtKanc* P7v; *BielRozm* 16; *GórnRozm* Gv; *KochWr* 39 [2 r.]; Do Compozycyei iego dokładac nie mogá bo iey iuz terminus peremptorius mináł *ActReg* 20 (9); *GostGosp* 8 (2); *GostGospSieb* +4v; *Phil* N2v (4); *GrabowSet* Ev (3); *OrzJan* 136 (2); *WyprPl* B4v; *LatHar* 649 (9); *WujNT* *przedm* 25 (15); *WysKaz* 16; *JanNKar* D2v (5); téy lichwy iefli w Miefiácu nie da/ do onéy lichwy niech mu lichwá przybędzie [*illis usuris accrescant usurae JanStat* 242] *SarnStat* 255 (41); *SiebRozmyśl* K2v (2); *PowodPr* 48 (5); Do innych błędow ci nowi miŝtrzowie y tego nie zániecháli/ mieniąc: iż dzieciátká w żywoćie mátek fwoich/ bywáią vŝpráwiedliwione y oczyŝćione/ okrom chrztu ŝ. *SkarKaz* 578a (21); *VotSzl* C; *CiekPotr* 9 (5); Do vciŝków w ftároŝci/ które mię ŝciŝnęły/ Boléŝc twoiá z kłopoty ná mię fie ŝpiknęły. *GostCast* 27; *PaxLiz* E4 (2); *SkarKazSej* 693a (3); *KlonFlis* B (3); *KlonWor* 22.

W charakterystycznych połączeniach: dać (= dodać) (6), dawać (3), dodawać, dokładać (3), dołożyć, dostarczać, mieszać, nakłść (2), namieszać (2), napęlić, nasiać, podrzucać, przybywać (12), przyczynić (27), przydać (114), przydawać (59), przykładać (27), przykopać, przylać (5), przyliczać, przyłączyć (47), przyłączyć, przyłożyć (49), przyłożyć się, przymieszać (10), przymieszować (5), przymnożyć (2), przypaść (9), przypisać (11), przypuszczać (4), przypuścić, przysadzać (14), przystawić (5), przysypać (2), przysypować, przywrocić (2), ułożyć (28), wrzucić (2), wszywać, wziąć (2), zbierać (2) [czasownik + do].

Połączenie: »do ... do« (1): iefliby kto śmiał co przyłożyć albo wymyślić co do łow do tych/ niechay Pan Bog nań przyłoży wŷytki plagi frowie *RejAp* 197v.

Wyrażenia przyimkowe: »do tego« = *ponadto, przy tym; ac, et Modrz; item, praeterea JanStat* (48): *RejWiz* A4 (2); *RejZwierz* 60; Ktemu theż thego chcę/ áby káždy poštěpek iey/ był s pokorą/ á ze wŷtydem złączony/ bo the dwie cnocie/ białągłowę zbytnie zdobią. á do thego/ niechay będzie przyŷtoyny vbior/ áby pierzchliwości żadney w nim znać niebyło. *GórnDworz* X3v (2); *RejZwierz* 30v; *PaprPan* K3 (2); *ModrzBaz* 5v (2); w wodzie śiedząc/ ciało ŷye niepomału prácuie: iefliby do tego [chory] nieiadł/ nie lada vpadek *Oczko* 32v (4); *SkarŻyw* A4; W Niebie ŷczyré roŷkoŷy/ á do tego wieczné: Od wŷzelákiéy przekázy wolné/ y beŷpieczné. *KochTr* 22; *ZapKoŷcier* 1580/11 (2); *WerGoŷc* 235 (3); *GórnRozm* Dv (3); *WSiáday*/ á śmiałym ŷercem Krolu niezwalczony Ná koń pyŷzny/ y do tego wycwiczony. *KmitaPsal* A4v; *PaprUp* G3; *ActReg* 80 (8); *GostGospPon* 170; *Phil* P3 (2); *OrzJan* 83; *WyprPl* B2v; *KoŷakCath* A4; *SarnStat* 61 (3); *WitoŷLut* A5; *PowodPr* 83; *CzahTr* Iv; Iákóž to podobna rzecz/ dowiędz ná nię czego? A do tego przed mężem niecnotę iéy zádác/ Małżonce iego właŷnéy? *GoŷCast* 71 (3); *ZbylPrzyg* B4 (2).

c. Wskazuje na przyłączenie, związek, przynależność części do ogółu lub określonego zespołu (często rzeczownik w dopełniaczu oznacza zbiorowość); *ad, in Mącz* (1477) : będątz dzieweczką we trzech le[cié]ch/ wŷtápiłam do koŷciola/ opuŷciwŷy dom rodz[in]y moié *OpecŻyw* 147v; *MiechGlab* *4v; *RejPs* 200v (2); *ComCrac* 20 (3); poddani Czessarza ye⁸⁰ M. ktori ŷye zapyŷłal do Lwowŷkie⁸⁰ myaŷta *LibLeg* 11/95 [2 r.]; *LibMal* 1544/80 (4); *SeklKat* F2 (2); *RejKup* Bv (5); *RejKupSekl* a3v; *ZapWar* 1549 nr 2662 (2); *MurzHist* N2v; *MurzNT* 108v (2); *KromRozm III* C7 marg (8); *BielKom* E4v (5); *GliczKŷiaž* E7v (6); *LubPs* C2v (7); A gdy niemáŷ przyiaćioł y żony/ tedy ŷpadek przynależy do ŷkárbu Krolewŷkiego/ kthory iuž iefł oŷtátecznym Dźiedźicem. *GroicPorz* ggv (8); *KrowObr* 131 (48); Ale ŷtára przypowieŷć/ iż rowny rownego/ Záwždy bárzo rad widzi/ do ŷpołku ŷwoiego. *RejWiz* 156v (6); *Leop Gen* 30/41 (9); *LeszczRzecz* A6v; *RejZwierz* 40; *OrzRozm* Rv (4); *BibRadz Eccli* 2/3 (39); A ták przeŷłá Monárchia Alfyriyŷka do Medow *BielKron* 10v (93); *GrzegRóžn* Bv (2); *KwiatKŷiaž* Cv [2 r.]; Progymnastes, Który dopiero do ŷzkoły przyŷtał. *Mącz* 150d (45); *OrzQuin* P2v marg; *SarnUzn* E8 (3); gdyby ŷye niewiáŷta nápiła kobylego mleka/ wnet po udoiu ciepło/ á zátym ŷye do mężá przyłączyłá/ wnetby poczęłá. *SienLek* 112v; przytowárzyŷył ŷie do niego Homár człowiek moŷny y mężny *RejAp* 82 (12); *GórnDworz* K7v (15); A chćiaľliby kto bogá widzieć muŷi tákowy do nowe⁸⁰ zakonu iŷć á okrzćić ŷie. *HistRzym* 96 (2); *RejPos* 17 (74); *RejPosWiecz*³ 94 marg; *BialKat* 376 (7); *BielSat* Nv; Tá žiemica przuŷluchála do Biŷkupŷtwá Ozelŷkiego. *KwiatOpis* B3 (2); *GrzegŚm* 8 (3); Zali go będę iáko mogła przywieŷć ktemu/ Zeby mię wždy przypuŷcił do dzyálu rownego *HistLan*

Dv; *KuczKat* 185 (3); *RejZwierc* 23v (9); nie zmienili swoich porządków i obyczajów w Sprawach Rycerskich/ chociaż nie oderwali od swoich do nas *BielSpr* 67 (6); *WujJud* 119v (12); Kościół Boży prawdziwy/ to jest/ gromada albo zebranie ludzi wiernych/ które sobie Pan Bóg ze wszystkiego świata zbiera do społeczności świętych. *WujJudConf* 115v (15); *RejPosRozpr* [c2v]; *RejPosWstaw* [143³] (4); *BudBib* 1.Par 4/21 (24); *BiałKaz* Lv (5); *BudNT przedm* b6 (5); dana była za męża do domu potomstwa Dawidowego *CzechRozm* 153v (71); Przyjęli go z radością do orłaku swego. *PapPan* D4v (6); *KarnNap* B3v; A mieliby być obierani ze wszystkich stanów do tych konfektorów [*Eligerentur autem ex omnibus ordinibus in has decurias*] *ModrzBaz* 92 (44); jaką Chrześciana radość mieli/ za przywróceniem tak rozproszonych Owiec/ do jednej owczarni *SkarJedn* 301 (18); *Oczko* 28v (2); *KochPs* 217 (2); a S. Antoni prosiąc w starczych swych aby mu do cieśniejszej Reguły wolno było wedle kanonów przenieść się/ z trudnością to prosił *SkarŻyw* 543 (58); wzywaj Malcher ma trzymacz co do tego domu szależy polmorg Kawyel ogroth etc *ZapKoscier* 1588/76v (27); *MWilkHist* H4; Tego też cząłku Krzyżacy przeciw postanowieniu przymierza Półfenheimskich. mierzczan namawiali/ aby się od Krola do nich przedali *StryjKron* 637 (27); *CzechEp* 361 (36); *CzechEpPORz* *2 (5); Takci onych cząłków ty artykuły katolickie/ ambicyą/ y mocą do zboru wprowadzone są. *NiemObr* 137 (22); *KochPhaen* 17 (2); *ReszHoz* 136 (3); A ci szatanicy Hetmanowie z wszystkimi wff swych zwolenników/ z błędu w błąd jako mówią/ że dżdża pod rynnę wypadają/ z Lutrowego wojska do Kalwinowej roty/ z Kalwinowej roty do Trydejtów pocztu/ z Trydejtkiego pocztu do Athejskiego krzydła/ albo żydowskiego zakonu przesłakując *ReszList* 183 (7); *ReszPrz* 94 (4); *WerGość* 221; *WerKaz* 286; *BielSjem* 36; *ArtKanc* V2v (3); Do electyey każdy tu należy/ a waży głos nayuboższego Szlachcica tak/ jako nayświętszego Pana. *GórnRozm* A (16); *PapUp* B4 (2); sami zchęci swej ku Oiczyźnie do wojska się kupili. *ActReg* 126 (20); Gymnasticus. Quod pertinet ad exercitationem. Przyległy do czwiczienia. *Calep* 467b (116); *GostGosp* 10 (4); *Phil* N3 (5); *KochAp* 7 (2); *OstrEpit* A2; *LatHar* 316 (24); *RybGęśli* C3; *WujNT przedm* 29 (55); *WysKaz* 7 (6); krewni moi nie są krewni żony niey krewnym: a przetoż dwa bracia do dwu sióstr mogą wstępować w małżeński stan. *SarnStat* 601; Księstwo Litewskie do Korony jest wcielone. *SarnStat* 987 marg (250); *GrabPospR* N4v (3); *PowodPr* 63 (44); *SkarKaz* 634a (23); *CiekPotr* 71 (4); *CzahTr* G3; *GosłCast* 18; *PaxLiz* B4 (3); Ta matka skupiła wam do jednego ciała Rzeczypołp: tak szerokie y zacne narody *SkarKazSej* 666a (30); *KlonFlis* G4 (2); *KlonWor* **2v (7); *SzarzRyt* B3v.

W charakterystycznych połączeniach: brać (9), dać (9), deputować (3), doprowadzić (3), dostać się (5), garnąć się, gromadzić, iść (8), kupić się (2), liczyć, łączyć się, mianować (4), nabierać, należeć (369), nawrócić (2), naznaczyć, oderwać, odłączyć się (3), odstępować (3), odstąpić (3), powołać (4), przeciagnąć, sprzedać się (2), przejść (5), przekonać się (3), przenieść się (12), przybyć (2), przygromadzić (2), przyjąć (49), przyjmować (25), przyłączyć się (85), przyłożyć (4), przyłożyć się, przymnażać, przynająć, przynależeć (147), przypisać (5), przypuszczać (36), przypuścić (11), przysadzić się (5), przysłuszać (24), przystać (194), przystawać (35), przystąpić (60), przytowarzyszyć się (2), przywieść (7), przywodzić (9), przywrócić (34), skupić (2), wchodzić (5), wejść (wnieść) (13), wnosić (12), wpisać się (3), wpraszać się, wprowadzić (21), wprowadzić się, wstąpić (45), wybierać (2), wszczepić, wwozić

się (4), zależeć [= należeć] (10), zapisać się (2), zbierać (2), zbieżeć (2), zgromadzić (6), zjednoczyć [czasownik + do].

Połączenie: »do ... do« (4); Leczyć te rzeczy do łkory do Lwowey należą *KlonWor* 71.

Z elipsą nadrzędnego czasownika (26): CZłonkowie wżycy fercu/ gdy kroleństwo dáli/ Brzuch dworem/ prawą rękę mářszałkiem obráli. Dupá chciaák do rády *RejFig* Dd8v; *BielKron* 151; *RejAp* 50v (4); *CzechRozm* 232v; Oycá Pan Bog niemocą fkará/ íż łynowi do kłařztoru przeřkadzał *SkarŻyw* 516 (4); Siedmigrodzka ziemiá do Kazimierzá chciaák. *StryjKron* 652 *marg* (3); *CzechEp* 259 (2); *NiemObr* 19; *SarnStat* 166 (9).

G. *W określaniu stosunku kogoř lub czegoř względem kogoř lub czegoř; wobec* (3349) :

a. *Wskazuje obiekt oceny i uczuć (częřto w znaczeniu „o”, „w” kim, czym); ad Modrz, Cn* (790) : *March*¹ A4v; A máiąc teź myřl do oflic/ Przyzwolił fie z liřką wroćić. *BierEz* Q2v (3); Teź baba ma pilno wżytko do paniey brzemienny baczyć/ á onę vpominać y pocieřać flowy miłemi *FalZioł* V 20b (4); *March*³ V4v; *LibLeg* 10/97; *RejPs* 89v (4); *RejRozpr* E3 (2); nyemyal woley ny do dzyewky ny do wdowy ny do zadnego řthworzenya yedynie do řfamey Luciey. *LibMal* 1544/85v (4); *RejJóz* D (5); Bo tu fiedzi Sędza prawy Iedno yź mie řtrach doniego *RejKup* Ccv (7); *KromRozm* I G4; *MurzHist* E2v; *MurzNT* 11; Czuyą to do řyebye Lutheranowye y drudzy kácyrzowye dźiřyeyřy *KromRozm* III E4v (2); *Diar* 64 (2); *DiarDop* 98 (2); *BielKom* F4 (2); do żony nyema godnoři áni lat/ á do miłoinice wřřytkego mu yeřl dořtátek/ thám ma godnoř y látá. *GliczKsiąź* O8v (11); Prágnie z vprzeymą chucią nędzna ma duřyczká/ Do Bogá wřzechmocnego w řmutku twym nędzniczká *LubPs* L3v (10); *ZapWar* 1558 nr 2686 (3); *GroicPorz* mm (2); *RejWiz* 92v (15); *Leop Dan* 6 arg; *RejFig* Aav; tym fie ząwždy páráć/ co ieřl řpráwiedliwe. To do zacnego Krolá/ zacnym fie podoba *RejZwierz* 22v (7); *BibRadz Eccle* 7/23 (3); iedno to było do niego nagorře/ íź dawał pomoc krolom bálwochwálřkim Izráelřkim. *BielKron* 84; [Alexander] obroćił go [Buceřala] ku řłońcu głową/ rozumieiąc to doniego íź gdy cień widzyał tedy rad ząwichrzył *BielKron* 122v (24); *Mącz* 260d (5); *RejZwierz* 51; *Prot* D2; A gdyć řy liřki/ álbo tchorze/ do kur nęćą/ day im řuchą wątrobę liřią álbo tchorzową *SienLek* 192 (2); *RejAp* 31 (9); przyznála fie hnet do wřzytkiego *Górndworz* Bb3; Temu ktoby fie wřzetcźnie do cźego przypytywał/ nieřza białygłowie/ iedno fie otrząńńać co nayprędzey *Górndworz* Bb8v (18); Thedy fiedząc ieden podle Apolloná rzekł iemu: Co fie tobie zda do gędźby á płeřńia tego *HistRzym* 12v; áby nie miał řędzya řadney przyczyny do nas wymiátowác nam co ná oczy *RejPos* 178 (19); miał do řiebie ty wády: íź rad řwą řtronę zdobił/ á řwych fektarzów złé rzeczy y pořteřki rad řłodźił *BiałKat* 163v (2); *BielSat* [I4v]; Ano nie mářz ná řwiece nic przemierzleyřzego/ Iedno kto dobrodziejřtwá niewdzięćzen czyiego. Ach řzpetneřz to ná řwiece do ludzi przymioty *HistLan* F3v (6); *KuczbKat* 355 (2); A coź kiedy łákomřtwo ták wřzytki zbłaźniło A práwie do dobrego oczy ząřlepił. *RejZwierc* 248v (28); *BielSpr* 28v (4); *WujJud* 192; *WujJudConf* 74 (3); A gdy vsłyřzeli wřzytkie słowá/ z łękli řię/ káźdy do bliźniego řwego [cum audissent omnia verba dei, expaverunt unusquisque ad amicum suum] *BudBib Ier* 36/16 (13); *MycPrz* II C (2); *BiałKaz* K2v (2); Nie żebym do tego cħęci nie miał *BudNT przedm* a3v (6); *CzechRozm* 69v (45); BA y tym řmák nie ginie do Rycerřkiey řpráwy *PaprPan* Z3 (10); *ModrzBaz* 100v (27); *SkarJedn* 35 (13); *Oczko* 1v (7); *ZapKořcier* 1582/27 (2); *KochPs* 60 (4); Ieden Egipcyánin/ do niektorey wćźiwey niewiářty żony Pártheniká w nieucźciwą poźáđliwořć

vpadł *SkarŻyw* 35 (64); bo to do niego wiedział/ iż był ięzyká y ręki do zwady prętkiey/ k temu był okrutny/ á nieltáteczny *StryjKron* 482 (8); *CzechEp* 206 (25); *NiemObr* 113 (8); *KochFr* 66 (4); *KlonŻal* A2v (2); Brodá do Wafá/ fwego fásiadá/ tę wádę Naydowáfá *KochBr* 151; *ReszHoz* 122; *ReszPrz* 8 (2); *BielSjem* 14; *PudlFr* 56 (13); *GórnRozm* H3 (4); to co mie do kogo boli iawnie powiem *PaprUp* F4 (9); Teraz zás ktoś mu ferce do dzieci popfował *ZawJeft* 21; Proszę vnizenie WKM MM Pana zebys się WKM tym obrazac nieraczył do mnie *ActReg* 115 (18); *Calep* 799b (10); *Phil* E (11); *KochCz* A4; *GrabowSet* K3 (4); *OrzJan* 3; co zá niepotężność moiá do dobrego? *LatHar* 603 (25); *KolakSzczęśl* A2v; *WujNT* 1.Ioan 5/14 marg (9); Był ánimuřz do więtfzyeh/ bydfzy mógl y iefcze *JanNKar* A2v; prymówillbym fie i ia do tego/ zzeby Ie⁸⁰ M. tym to vccynill ochotniei *JanNKarGórn* D4; *SarnStat* 1160 (13); *SiebRozmyřl* E4; *KlonKr* A2v; *PowodPr* 82 (5); áby záfijáiac żwierzętá/ do okrutności fie nie zwyczáili *SkarKaz* 314b (52); *CiekPotr* 18 (3); *CzahTr* I3v (4); To mařz miłość twá do flug *GosłCast* 64 (2); w fámey tylo kárności wrzędowey nádzieia do pohámowania złości zořtaie. *SkarKazSej* 659a (5); *KlonFlis* A4v (5); Poczuyły niebożetá fwe ftádo znáioime: Bo táfzyły do drugich cieleřtá krádfzione *KlonWor* 23 (12); *PudlDydo* A3; *SzarzRyt* C3 (2).

W charakterystycznych połączeniach: *baczyć* (39), *boleć* (2), *czuć* (20), *chcieć* (4), *dziwować się*, *ganić*, *kusić* (2), *lenić się* (2), *mierzić*, *najdować* (6), *należecć* (2), *obaczyć* (*obaczać*, *obaczywać*) (13), *podobać* (17), *pokazywać* (*pokazować*) (5), *pokusić* (3), *ponęcić* (*się*) (2), *poznać* (9), *przymawiać* (6), *przypatrzeć* (*przypatrować*) (3), *przypytywać* (2), *przywiązować się* (34), *przywyknąć* (3), *przyznać* (*przyznawać*) (*się*) (34), *przyzwyczaić* (*przyzwyczajając*) (*się*) (5), *radzić* (2), *tążyć* (3), *tęsknić* (22), *ukazać* (*ukazywać*) (16), *widzieć* (6), *wiedzieć* (14), (*w*)*nęcić* (3), *zapalić* (*się*) (7), *znać* (59), *zwyczaić* (*się*) (7) [*czasownik + do*]; *animusz*, *awersyja* (2), *baczenie* (2), *chęć* (58), *chciwość* (9), *chuć* (23), *gniew* (5), *gotowość* (7), *łaska* (3), *miłość* (10), *myśl* (7), *nadzieja* (13), *niechęć* (4), *nienawiść*, *obraza*, *pożądliwość* (2), *przyczyna* (10), *przymiot* (3), *serce* (21), *smak* (2), *strach*, *śmiałość*, *tęskność* (8), *wada* (7), *wina* (14), *wola* (22), *wolność* (3) [*rzeczownik + do*].

Wyrażenia przyimkowe: »nie do śmiechu« (2): Ach mnie yfcie niedořmiechu. *RejKup* d6; Smiaľby fie Borzuy/ lecz mu nie do řmiechu/ Nie każe fwiętych wfpominać/ dla grzechu. *KochSz* B4.

α. *u*, *wśród*; *apud* *Mącz* (57) :

W zwrotach typu: (*o*)*hydzicć*, *udać itp.* [*kogo*, *co*] *do* [*kogo*] (10): páná wolnego w pánřtwach fwoich w niepotrzebne trudnořci wpráwili/ do poddánych y do inych pořtronnych ludzi ohydzili *RejZwierc* 194v (3); *CzechEp* 89; *ReszList* 143; *Phil* Q2; gdy Chřeřcijánie fwemi niezgodámi y złościámi fwego Chryřtuřá źle do Turkow y pohánřcow vdáia: wielká fie żáłościá záfewaymy. *SkarKaz* 244b; *CzahTr* K (3).

W zwrotach typu: *przyjść*, *przywodzić*, *wejść itp.* *w* (*a*. *o*) [*coř*] *do* [*kogoř*]; [*tu rzeczownik w dopełniaczu wskazuje osobę postrzegającą; stanowi więc podmiot (a nie obiekt) potrzebyń i uczuć*] (47): rodzicy máia fie řtarác/ áby dzyeci zľá fwá řpráwá/ á przykľády nyewymyřtemi do Bogá o nyeláľkę nieprzypráwýáli. *GliczKsiąż* D7 (2); *RejWiz* 86; *BibRadz* Ex 5/21 (2); Przyřzedł theż był w nienawiřć do Czeľkich y Moráwřkich pánow/ iż więcey miłował Niemce niż Czechy *BielKron* 326v; Leo Papieź wfzedł w przyiaľń do Szwánřarów *BielKron* 197 (4); *Libenter irripere in opinionem gratiae alicuius*, Rad fie wľdźicć w to mniemánie do ludźi że nań kto łáskaw yeřt. *Mącz* 352b (6); ále zá

tákim błazeńfthwem/ przyfzedłby w połmiech/ y do pácholát nákoniecz *GórnDworz* Kk7v (12); ábyś ty nigdy nie przyfzedł w obmierzanie do Bogá Oycá iego niebiełkiego. *RejPos* 210v (3); *KochPs* 169; *CzechEp* 11 (6); *CzechEpPORz* *2v (2); A nád to nie tylko do wżytkich ludźi wobec/ nas w podeyźrzenie przywodźi *NiemObr* 4 (2); *Paprup* B2v; *ActReg* 128 (3); *GostGospSieb* +2v; *Phil* B.

b. *Wskazuje na stosowność, ewentualną przydatność względem kogoś lub czegoś (z odcieniem celowym); ad in Mącz, Cn (851) : FalZioł* IV 19c; *GlabGad* K6; *RejPs* 219v (4); *ZapWar* 1541 nr 2603 (2); Rozmył do kaźdey rzeczy nadobnie przyfłoi *RejJóz* I2 (3); a by dyabel łzadnego prawa do nas nie miał. *SeklKat* C4v (2); *RejKup* aa4v; *Diar* 84 (4); *DiarDop* 117 (2); *BielKom* F5v; Názwan yeft prokurator/ do prokurácyey łie tedy tylko godzi/ á nye do náuki álbo piłmá. *GliczKsiąż* N6 (7); *LubPs* aav (2); po śmierci dłuźniká [arestatowiel] vgniańią [się] do Areftu chcąc mieć przodek [...] iednák czáfem y zá pierwołcią Areftu doftawa drugi dłuźu przed drugimi Areftatorami *GroicPorz* ee2v (2); Iáko przyfłofował do tych Kryftufowych łłow z Dawidá proroká łłowá łwoie mowiac *KrowObr* 14v (7); *RejWiz* Dd2 (19); *Leop* *B4v; *UstPraw* G2v; *LeszczRzecz* A5v; *KochCzJan* A3; *RejZwierz* 72 (4); do czego Pan Bog podpomoc á połzczęścić mi w tey łpráwie raczył *BibRadz* I*2 (4); *OrzRozm* D4v; [Cesarz Fryderyk] godny á fortunny był/ iednoć do oycow wielebnych nie miał fortuny/ ábowiem go Papieź kłáł trzynáście lat *BielKron* 183 (6); *GrzegRóżn* L4 (3); *KochSat* C; *KwiatKsiąż* Kv; *Mącz* 477b (6); *Prot* B4; Aplikowánie piłm do Reguły. *SarnUzn* F6v marg (5); A tu łie iuź pocźyna drugie połelłtwo/ ktore Pan rofkazał opowiedzieć kołciołowi Smiernełkiemu/ co łie łciąga/ ták iákochmy łyłzeli/ y do wżytkich wiernych Páńłkich. *RejAp* 20v (8); Tákieź teź y vmieiętność z rozmáitami broniańi/ nie telko mu [dworzaniowi] łie do potrzebny przygodzi/ ále y do krothochwile *GórnDworz* E2v (32); *RejPos* 314v (44); *BiałKat* 298v (3); *KwiatOpis* B; *GrzegŚm* 34 (2); *HistLan* D2; *KuczbKat* 125 (5); APophtegmatá zá onych łtárych powáźnych á vczonych ludzi zwano te łłowá y powiełci rołtropne á dworłkie [...] ktore łie teź y do łwiczenia y do rozumu innym ná pothym przytrefić mogły. *RejZwierc* 210 (38); A táki proch przyda łie ná kaźdą łtrzelbę/ ták do dźiał/ do hakownic/ iáko do rułznic *BielSpr* 73 (6); *WujJud* 210v (6); *WujJudConf* 116v (2); *RejPosWstaw* [41³]v (2); profłząc áby dla chwały Boźey pracę tę ábo wżytkę ná się wzięli/ álbo by wźdy mnie rátowáli/ á z wáłzczá do ksiąğ łtárego przymierza/ á to dla Ebreyłkie⁸⁰ ięzyká *BudBib* Bv (6); *MycPrz* II A3v (2); *Strum* A3 (4); *BudNT* Kk8 (10); Ale wźdy iż łłowá te Boże przez Moyźelzá opifáne/ vpornie żydowie/ do Jozuego łiągną y iego tym Prorokiem czynią/ tedy to pokázác mułzę/ iż łie ná tym iáko y ná inłzych wielu mieyłcách piłmá ł. bárzo myłá. *CzechRozm* 105 (65); DO wżytkiego ten Rožen práwie łie nam zeydzye/ Bo da ráde wżytkiemu co iedno nań przydzye *Paprupan* I3v (20); *KarnNap* F (2); Ztáďe co dawno o głupich Krolách Póeta powieđział/ to łię do náłzych czáłow przenieść może [quod olim de stultis regibus dictum a poeta, ad nostra tempora transferri potest] *ModrzBaz* 144v (58); *SkarJedn* 386 (23); *KochOdpr* C3; A iżby ták wiele/ álbo mniéy/ [chory w wodzie cieplicznej] łiedźieć miał/ chorobá [...] á náurá/ iáko łye ma do niéy/ pokaże *Oczko* 27v (12); *KochPs* 123; *SkarŻyw* 114 (41); *ZapKościar* 1580/10v (6); *StryjKron* 617 (6); *CzechEp* [379] (44); *CzechEpPORz* *4; *NiemObr* 83 (20); *KochFr* 77; *KochDz* 109; *KochMuza* 26; Modli łię Páłterz/ modłá łię teź owieczki [...] ná wżyłłtkie iego gestus et habitus baczenie máiac/ do nich łię áccomoduia *ReszList* 186 (2); *ReszPrz* 83 (3); *WerGość* 268; *BielSjem* 15 (2); *KochPieś* 18; *KochWr* 35; *GórnRozm* I4 (11); oba powinni byli łłzye Kr. Je⁸⁰ M.

dokazdey potrzeby *ActReg* 64 (11); *Calep* 718a (3); *GostGosp* 34 (8); *Phil E* (7); *GrabowSet* L2v (2); *OrzJan* 85 (7); abyć funnienie złe murem y przegrodą do miłościwego wyfluchania prośb twoich nie było *LatHar* 78 (35); nieporządna miłość ktora bywa ná przekázie do służby Bożey. *WujNT* 52 (34); po śmierci áni bogáctwá/ áni zacność rodzaju do chwały y świetności prawdziwey/ nic nie pomagáią *WysKaz* 44; *JanNKar C* (5); *JanNKarGórn D4* (3); [komisje rozdziału dóbr między] krewnými/ którzy do których dóbr iednąką bliskość máią [qui ad aliqua bona par ius succedendi habent *JanStat* 403] *SarnStat* 838 (35); *SiebRozmysł E4*; *GrabPospR L4* (2); *KmitaSpit A4v*; *PowodPr* 69 (7); Do naśienia nie wádzi plugáwa ręká/ byle byłá rola dobra/ á defzcz y fłońce pogodne. *SkarKaz* 611b (48); *VotSzl Cv* (4); *CiekPotr* 43 (5); Gdyż ia przyjmę rad wdzięcznie każdego przestroge/ Aczem proftak do rády to powiedzić mogę. *CzahTr I4* (3); *GosłCast* 37 (4); *PaxLiz Ev*; o wielkież to do zgody y iedności potárgnienie. *SkarKazSej* 672a (30); *KlonWor* 39 (2); *ZbylPrzyg ktv*.

W charakterystycznych połączeniach: *akomodować się*, *bliskować* (2), *ciągnąć* (8), *dopomoc* (11), *godzić się* (21), *naciągać* (2), *należać* (2), *nieść*, *obracać*, *odnosić* (3), *pokazać* (2), *pomoc (pomagać)* (146), *posłużyć* (2), *przekazać (przekazać)* (24), *przenieść* (3), *przeszkadzać (przeszkodzić)* (34), *przydać się* (12), *przygodzić się* (25), *przypadać* (6), *przypisać*, *przystoi* (4), *przystosować* (20), *przyczyć* (2), *przytrefić się* (2), *przywiązować*, *ratować*, *referować* (3), *służyć* (34), *stosować* (26), *szkodzić* (2), *ściągać (się)* (153), *trefić się* (2), *wadzić* (5), *zawadzać* (6), *zejść (zysć) się* (42), *zgodzić (zgadzać) się* (24), [czasownik + do].

c. Przy porównywaniu (197) :

α. Przy określaniu podobieństwa lub różnicy względem kogoś lub czegoś; *cum Modrz* (164) : Mięfo wołowe przyrownam do inźzego bydła *FalZioł IV 5b* (2); *KromRozm I O2*; *KrowObr Tt4v* (16); Boć ieft dáleka rozność mądrość do náuki/ Bo kázda s tych z ofobná miewa fwoie fztuki. *RejWiz* 80 (9); *RejFig Dd2*; *RejZwierz* 84 (3); *BibRadz I 363v marg*; gárdziłf dárem Bożym [chlebem] ktory Pan Bog ludzyem dał ku żywności/ á ty gi przykładałf do fiáná bydlęcey potráwy *BielKron* 157 (2); *OrzRozm G4v*; *SarnUzn 7v*; *RejAp* 79 (2); *GórnDworz Mm5* (12); *RejPos* 309v (3); *BiałKat* 233v (2); Abowiem uczynności á zálezanie ieft to do przyiáźni iáko fálátá do wieprzowey pieczeniey. *RejZwierz* 90 (5); *WujJud* 253v; *WujJudConf* 41v; *BudBib Is 40/18*; *BiałKaz H3v*; *BudNT C3* [2 r.]; *CzechRozm* 106v (3); *Naturá* mu z vrodą fercá nie zrownála/ Práwie nie do Wenulá ták go tu mieć chciała *PaprPan Q2* (8); *ModrzBaz* [41]v (2); *SkarJedn* 24 (8); *Oczko* 1 (2); *KochPs* 84; *SkarŻyw* 21 (5); *CzechEp* 165 *marg* (7); *NiemObr* 44; *ReszPrz* 33; *GórnRozm K2v* (3); *Calep* 883a (2); Iáko piłmá fwięte mowia/ żywot náłz przypodobány ieft do bányki ná wodzie sfławáiácey fie *Phil H3* (3); *GórnTroas* 67; *KochCz B2v*; A z ftráchow/ rownan mogę być do lodu *GrabowSet C2v* (2); *OrzJan* 119; *LatHar* 257 (4); *WysKaz* 18 (2); *KmitaSpit Bv*; *PowodPr* 38; *SkarKaz* 313a (26); *CiekPotr* 37 (2); *CiekPotrŚredz*)? (4v; *PaxLiz C2v*; gdyż y Rzeczpóspolitą Plato y inźzy mądrzy ludzie/ do okrętu przyfłofowywáią *KlonFlis A3v* (4); *KlonWor* **5.

W charakterystycznych połączeniach: *przypodobać*, *przykładać* (3), *przyrownać* (38), *przyrównywać* (17), *przystosowywać*, *rownąć* (4), *stosować* (3) [czasownik + do]; *podobny (podobien)* (38), *przyrównan (-y)* (19) do [kogo, czego].

Połączenie: »do ... do ... do« (1): Bo tu widzę iny fwiát/ á práwie do tego/ Podobien do wychodu nálfz do śmierdzącego. *RejWiz* 180.

β. *O proporcjach* (18): *GlabGad* N3; ták był wyłfzfy Herkules/ niż ini ludzie/ podług proporczyiey do ludzi/ iáko on plácz iego wymierzenia/ był więtfzy/ podług proporcziey do plácow. *GórnDworz* V4v (2); Bo iáka proporcya ieft ćieniu do ćieniá/ táká będzie téz lafki do wieże. *GrzepGeom* Pv (12); Iefli Saletrá frzednie dobra/ biorą iey siedm części przeciw iedney węgla/ tákież liárki. Iefli Saletrá flába folna/ biorą iey ósm części/ do teyże wagi węgla y liárki. *BielSpr* 73; *Oczko* 22; Proportio est duarum rerum inter se comparatio. Dwuch rzeczi ftołowanię iednei do drugiej. *Calep* 862b.

γ. *Przy określaniu stopnia prawdopodobieństwa, możliwości* [w tym: z przeczeniem (9)] (15): ale mało do tego podobno aby sjem ktory tak długo trwać mógł, iżby wszystkie sądy odprawić się mogły *Diar* 91; *GórnDworz* D; by nam wyliczać przyfzło [wszystkie polskie rzeki] / przydawfzy do tego Ieżiorá y rzeczki/ [...] rzecz do podobieńftwá nigdy nieprzyfstoyna będzie. *Oczko* 7v (4); *GórnRozm* B4; *Phil* I4; IZ káždé pobiéránié/ które bywa zá práwem cudzym álbo ofoliwym/ poľpolitá wolność/ iáko do tego podobieńftwo ieft [(ut verisimile est) *JanStat* 60] obrázićby musiało *SarnStat* 396; *PowodPr* 83 (2); *SkarKaz* 417b (2); Niepodobná do wiary brácie rzecz powiádałz. *CiekPotr* 45; *SkarKazSej* 668b.

d. *W szczególnych użyciach* (1511):

α. *W zwrotach typu: co, mało, bardzo, nic* [komu] do [czego, kogo] (121): *OpecŻyw* 118; Rzecze ftarofsta: Miły brachu/ niebędęcz fie iá wty rzeczy plotł/ a tzo mnie do kogo *ForCnR* D2; *LibLeg* 7/98v; *RejRozpr* K3 (2); Też mnie mało abo nicz/ do tyzh wałzyzh [!] chwifctow *RejJóz* D7v (5); *RejKup* z8 (2); *BielKom* F2v; *GliczKsiqz* H8v; *KrowObr* 154; A co mnie tám do tego/ niech fwiát co chce broi. *RejWiz* 73v (7); *RejFig* Aa4v (2); *RejZwierz* 109v (6); *BibRadz* 4.Reg 3/13 (3); *OrzRozm* Rv; *BielKron* 109 (4); Ea res me [!] modice tangit Tá fie rzecz mnie máło dotyczę/ máło mi do tego. *Mqcz* 228b (15); *Prot* B3 (2); *SarnUzn* B3; *RejPos* 280 (18); *RejZwierz* 165 (11); *WujJudConf* 238v (2); *BudBib* Cv; *CzechRozm* 256 (3); *ModrzBaz* 17 (4); Bo co Antenor mowi/ że nam nic do tego/ Bá y bárzo do tego. *KochOdpr* C2 (2); ále co nam do téy dyľputációjéy? *Oczko* 21; Co tobie do tego. Quid tua refert. *Calag* 558a; *SkarŻyw* 115 (2); *CzechEp* 358 (4); á nie mów/ co lipie Do wirfzów? *KochFr* 93; *PudľFr* 38 (2); *PaprUp* E3; *ZawJeft* 21; *OrzJan* 36; *LatHar* 697; *WujNT* Matth 27/4 (4); *WysKaz* 5; *CiekPotr* 80 (3); *GosľCast* 25; *ZbyľPrzyg* A4.

W zwrotach typu: nie mieć nic do [czego, kogo]; *mieć do* [czego, kogo] *co, nieco* (66): *BierEz* D2v; *SeklKat* Y2v; *RejKup* ee2 (3); *KromRozm I* M3; *MurzHist* P3v (2); *MurzNT* 126; *KromRozm II* y2v; nye ma nic do zapłát Kriľtuľowych/ kto koľcyoľ Kryľtuľow opuľfzca *KromRozm III* F4v (3); *KrowObr* 201 (4); *UstPraw* B4 (2); *BibRadz* 2.Reg 19/43; *BielKron* 420 (2); A coż to zá nieczo maľz do nas moy miły Pánie? *RejAp* 30 (4); Coż ten to koń ma do wiátru? *HistRzym* 111; *RejZwierz* 224; *MycPrz* II C (2); *BudBib* Iudic 11/12 (2); *CzechRozm* 82v (3); *ModrzBaz* 85 (7); *SkarJedn* 34 (2); *SkarŻyw* 88; A do tey pulwloki pierwżego męza dzieci nic nie maią bo on ią zaplacil zoiczizny fwoiey pięniędzmi wlaľnemi. *ZapKościar* 6 (9); tedy y ták niewiem coby to do tego miało *CzechEp* 14 (4); *GórnRozm* I2v (5); *LatHar* 10; *WujNT* Bbbbbbb 4v; *KlonFlis* D3.

β. *W zwrotach typu: ubiec, uprzędzić itp.* [kogo] do [= względem] [czego, kogo] (wskazuje na ubieganie się lub osiąganie przewagi (nad kimś) pod jakimś względem lub względem kogoś) (53): *RejRozpr* Cv;

BielKom A2; *RejWiz* 6v; A będziefz kto ták śmiały/ ktoryby z mądrym Mowcą chciał fye vbiegąc v Krolá mądręgo/ do Biskupftwá/ do Woiewodztwá/ do Kálcztellánftwá *OrzRozm* Q3v (7); *BibRadz* 4.Reg 3/23; *KochZg* A4v; Interceptor praedae, Który kogo do harapu vbiegl/ to yest/ do łupu vbieżał. *Mącz* 36a (10); *OrzQuin* G4 (2); [starzy] niechay vmieią vzyć mądrości fwey/ biegłości [...] áby fie do nich iáko do bogow iákich/ o rádę vbiegano *GórnDworz* K3v (4); *RejPos* 214; *HistLan* Dv; *RejZwierc* 185; *PaprPan* M2v; widzą/ że to co oni mowić mieli/ drudzy iuz wyrzekli/ á do tegoż wotum ie vprzedzili [*id, quod dicturi erant, videant ab iis, qui priores dixerunt, quasi praeoccupatum*] *ModrzBaz* 28v; *SkarŻyw* 16 (5); *KochTr* 12; *ReszHoz* 120; *KochPieś* 14; Będzie mądr/ kto cię do trunku vbieży. *PudłFr* 39 (3); *GórnTroas* 19; *LatHar* 599; *SarnStat* 192; *WitosłLut* A5; *SkarKaz* 312b (3); *CiekPotr* 65; y do fwoich pożytkow vbiegáiąc fię/ ípolnie fię hydźicie y chytrze ószukawaćie. *SkarKaz* 658b.

γ. Przy określaniu konieczności lub braku (albo negowaniu ich); *ad Modrz* (285) : *SeklWyzn* e4 (3); *SeklKat* E3; Bo wierzmy trzeba bacznych ípraw Do naszých kupieczky [!] wypraw. *RejKup* Ev (3); *KromRozm II* p; *Diar* 36 (4); *GliczKsiąż* L7v (6); gdy wam do náuk wálzých Dijabelńkich/ nie ftawa pińmá/ tedy okęfzone pińmo przywodzićie *KrowObr* 216 (5); *RejWiz* A8v (5); *RejZwierc* 135v (4); *BibRadz* 1.Esdr 7/20 (2); *BielKron* 129v (4); *Mącz* 211b (3); *OrzQuin* M2v; *Prot* C2; *LeovPrzep* H3; *RejAp* 57 (6); *GórnDworz* Aa6v (12); *GrzepGeom* B2v (6); *RejPos* 230v (21); *BiałKat* 236 (4); *HistLan* A3v; *KuczbKat* 135 (4); *RejZwierc* 31v (13); *BielSpr* 73 (4); *WujJud* 100v (13); *WujJudConf* 28 (2); *Strum* K3 (2); *CzechRozm* 156v (19); *PaprPan* F2v (3); *KarnNap* A2; Mogł ci Bog tákiego człowieká ftworzyć/ żeby bez iedlá y pićia mogł być żyw/ ále chciał żeby iáko inśzych rzeczy/ ták też iedlá y pićia do pożywienia á záchowania żywotá/ potrzebował. [*ita cibo et potu ad vitam sustentandam indigum esse voluit*] *ModrzBaz* 52v (15); *SkarJedn* 368 (3); *Oczko* 24v (4); *ZapKościar* 1588/79; *SkarŻyw* 47 (5); *CzechEp* 272 (7); *CzechEpPORz* *4; *NiemObr* 69 (4); *KlonŻal* Cv; *KochDz* 108 (2); *KochSz* A2; *WerKaz* 300 (2); *PudłFr* 4 (2); *GórnRozm* L3v (7); *ActReg* 167 (5); *GostGosp* 120 (8); *GostGospSieb* +3v; Bo czegóz Olbráchtowi brátu wálzéy kró: M. do onéy wielkiéy iego mądrości niedoftawało? *OrzJan* 93 (2); *WyprPl* B; *LatHar* 163 (6); Nie dofyc ná lámey wierze do zbáwienia *WujNT* 779 marg (9); *WysKaz* 26 (2); *JanNKar* B3; *SarnStat* 548 (6); *SiebRozmyśl* F3; *PowodPr* 62; *SkarKaz* 418b (14); *VotSzl* Cv (4); *CiekPotr* 40; *SkarKazSej* 697b marg (10); Bo do mowienia o tych wśytkich rzeczách: śilaby czáfu y pápiery potrzebá *KlonFlis* A2v; *KlonWor* 32; *ZbylPrzyg* B.

W charakterystycznych połączeniach: *dostawać* (37), *potrzebować* (19), *stawać* (3) [czasownik + do]; *potrzeba* (trzeba) (210) do [czego, kogo].

δ. „według” i zgodnie z czymś, stosownie do czegoś; *ad Cn, JanStat; pro Cn* (51) : Więc do kaźdey [szaty] inna íprawá Inákłfy krok y poštáwa Bo w ífyrokiey też íserzey kroćz *RejRozpr* Iv; *Diar* 88; *RejZwierc* 141v; Cefarz odpowiedział: Nie izby niemiał być w więźzieniu/ ále nie wieczne więźzenie będzie miał/ iedno do łáłki náłzey *BielKron* 230; *RejAp* 80 (4); *GórnDworz* R; *BudBib* Ex 12/4; *BudNT* Rom 4/5; Pokiby prawá ftawało tedy právem/ á gđzieby do prawá trudno było/ áboby go nie ftáło: więc ták dopiero lewem/ to iest kto mocnieyfzy ten lepszy. *CzechRozm* 233v (3); *ZapKościar* 1582/32v; *GostGospSieb* + 2v (3); A iefli więc kto vpornie zá lífty iákíemi náłzými chciałby myto

brać/ á ludzie tám obciążać/ tedy ma bydź pozwány do Státutu ławnéy pámieci Króla Zygmuntá Oycá nálezego *SarnStat* 401 (10); *SkarKaz* 386a; *GosłCast* 4; *PaxLiz* C4v; *KlonWor* 71 (2).

W charakterystycznych połączeniach: do łaski (2), pisma, potrzeby (2), prawa (6), prawdy, sprawiedliwości (2), statutu (3), szaty (2), uznania.

Połączenie: »do ... do« (1): a bylesz yusz w wiezy ale ieszcze bendziesz w nyey gnył do woley do nassey *ZapWar* 1548 nr 2656.

Wyrażenia przyimkowe: »(nie) do rzeczy« = ad propositum Cn (4): musiał bárzo prościć/ Bym go łuchał/ kiedy co nie do rzeczy plećie/ Bo mię wtyd błaznów łuchać *PudłFr* 26; Mnieby łie tedy zdało áby łie ábo dwie literze łpoily w iednę ták/ dz / dź / dż / coby iuz łacno było y bárziéy do rzeczy *JanNKar* E3 (2); *SarnStat* 46.

»do wolej« = ad beneplacitum voluntatis JanStat [w tym: do swej wolej (1)] (14): Mlynow thez tych ktore wziemy nałchei po obudwu stronam rzeki dnyestru Woyewoda Wolosky pobudował Abi vzywł woyewoda thilko do woleiy nałchey y do woleiy potomkow nałchich *LibLeg* 6/79 (4); *ComCrac* 13; Iżbychmy do woley thwey ná łwiece żywiący/ Chwalili thwoie imię pánie włzechmogący *LubPs* hh5; *RejAp* 90; Złe przyrodzenie iest iáko Wilk w lełie/ Gdzie czo włápi do łwey woley niełie. *RejZwierc* 223v; rzeczy doczełnych tylko/ wedle woley Bożey/ y do woli Bożey/ vzywáiąc. *NiemObr* 13; á włzákóz to karánié ma bjdź ná woléy y do woléy rodziców onych. *SarnStat* 1159 (3). *Cf Połączenie.*

ε. W konstrukcji z przymiotnikiem, zaimkiem przymiotnym itp. (935): *March*¹ A4; á gáłzcz z czebule leplzy niżli z łzcze⁸⁰ inego do thych miáłłzych y twardich rib *FalZioł* IV 45d (2); *March*³ V3v; Nieganiecz ia y łpowiedzy Gdy kogo Pan Bog nawiedzy. Gdy obáczy łwoy wyłtepek Mą być do łlug iego prętek. *RejKup* k6v; *Diar* 47; *DiarDop* 119; *GliczKsiąż* G5v (5); *LubPs* cc4 (2); *RejWiz* 143v (2); *Leop Luc* 14/35 (3); *UstPraw* E4; Bo wierz mi kiedy trzebá/ nie łkapy do niego *RejZwierc* 84 (14); *BibRadz* I *4 (3); *OrzRozm* L4; *BielKron* 53v (4); *Mącz* 442b (9); *Prot* B3v; *SienLek* 68v (3); Ale iáko ielth miłofierny do czekánia á do vpominánia/ thák też ielzcze łrołłzy ielth do pomłty *RejAp* 83v (6); [*pan Dersniak*] do łtáthecznych rzeczy łtáteczny: do biesłednych łrefny: do czynienia/ łpráwny: do rády/ wzięthy *GórnDworz* Dd8 (26); *GrzepGeom* C4 (4); A gdyż v żydow to práwo było/ iż łyn łirworodny záwždy dzyedziczył/ y był záwždy łprzedniełzym/ y łgodniełszym y do vřzędow/ y do łnych łtanow między łnemi bráty. *RejPos* 215v (16); *BiałKat* 10v; ia oczy łlepe w oycowłkiey miłółci/ Mam do was dziátek łwoich *HistLan* D2v; *KuczbKat* 165; *RejZwierc* 163v (12); *BielSpr* 46; *WujJud* 166v; *RejPosWstaw* [41³]; *Borith* wedle niektorych iest ziele do wymywánia brudu zgodne. *BudBib* I 374b *marg* (2); łerce iego ták wielkie y ták łhciwe do Rycerłkich á do boiowych rzeczy *MycPrz* II D (6); *Strum* M4v (6); *WierKróc* B2v; *BiałKaz* D4 (2); *BudNT Eph* 5/1 [4/32] (3); *CzechRozm* 68 (4); ten Ółmolłki łłłp ná włzytko łdobry/ Nie tákci do kálety iáko do łzábłe łzczodry. *PapřPan* Aa2v (41); *ModřBaz* 72 (85); *ModřBazBud* ¶5v; *SkarJedn* 374 (15); rzeczy máią być do łtrawienia łatwiéł/ á coby łye w krew naleplzą obroćily *Oczko* 28 (44); *KochPs* 153 (7); *SkarŻyw* 358 (75); bacząc łie być nierównym do potkánia/ vćiekl ná Lucko *StryjKron* 225 (22); *ZapKóścier* 1582/32v; łhytry y do złego łowćipny *CzechEp* 362 (11); *CzechEpPORz* *; *KochJez* A2; *NiemObr* 33 (8); *KochFr* 87; *KlonŻal* Dv (2); *ReszList* 164 (5); *ReszPrz* 35 (7); *BielSjem* 25 (2); *GórnRozm* I3 (8); *KochProp* 16 (2); *PapřUp* Hv (2); *ZawJeft* 12 (2); Iia wıdżé zem niełfortunnym łłłwłkiem łowm *ActReg* 173

(16); *Calep* 1136b (139); Gdy ná tǎrgu przedawa/ ma bydź ieden chłop rządny do tego/ ktory to ma przedawác. *GostGosp* 46 (22); *GostGospSieb* +2 (3); *GrochKal* 11; Pożyteczne tedy łą do vważenia ony ńłowá zacnego Mędrćá Soloná *Phil* R3 (7); *GórnTroas* 70 (2); *GrabowSet* P4v (8); *OrzJan* 83 (8); *WyprPl* A2 (2); *LatHar* 453 (21); *KolakSzczęśl* C; ńtan tych ktorzy czyńtość ślubuią Pánu Bogu/ ieńt [...] ńpońobnieyńzy do dońtápienia żywotá wiecznego/ á niźli ńtan małżeńki. *WujNT* 80 (50); *WysKaz* 27; *JanNKar* E2v (7); *JanNKarGórn* H2; *JanNKarKoch* E4v; Do któręy ńpráwy ńam B. ieńt bliźńzy/ y ná niego naleźy iáko ná ńyná po oycu *SarnStat* 1245 (46); *SiebRozmyśl* [A3]v (3); *GrabPospR* M4v (8); *KmitaSpit* B3v (2); *PowodPr* 84 (14); *SkarKaz*)(3v (29); *VotSzl* B2v (6); *CiekPotr* 58 (5); *CzahTr* A4 (4); *GosłCast* 44; *PaxLiz* E3v (9); *SkarKazSej* 686a (19); bądź ćierpliwy/ A nie bądź do tey wody ták ńkwáplivy *KlonFlis* D3v; Zńą wolá twoię ńkarzą: chociań korzyść máła: Zeby chćiwość nie byńá do cudzego śmiáńa. *KlonWor* 20 (3); *SzarzRyt* D.

W charakterystycznych połączeniach: *barzy* (5), *bezpieczny* (2), *bliski* (12), *chciw(-y)* (24), *chęńliwy* (9), *chęńny* (5), *ciężki* (4), *czerstwy* (4), *dobry* (*niedobry*) (65), *duźy* (4), *godny* (*niegodny*) (56), *gotow(-y)* (*niegotow(-y)*) (50), *ńnszy* (5), *ńeniwy* (6), *ńacny* (6), *ńatwy* (72), *ńiękki* (3), *ńińosierny* (5), *ńocny* (3), *ńochotny* (20), *ńierwszy* (8), *ńilny* (4), *ńochopny* (5), *ńomocny* (9), *ńotęźny* (4), *ńotrzebny* (113), *ńowinny* (6), *ńożyteczny* (27), *ńręńki* (*ńręńek*) (17), *ńprosty* (4), *ńprzychyńny* (3), *ńprzykńonny* (4), *ńrączy* (4), *ńskńonny* (58), *ńskory* (4), *ńłusźny* (6), *ńnadny* (7), *ńsposobny* (*ńiesposobny*) (84), *ńsprawny* (*ńiesprawny*) (4), *ńszczęńliwy* (5), *ńszczodry* (3), *ńszkodliwy* (3), *ńśmiáły* (*ńieśmiáły*) (9), *ńtaki* (5), *ńtrudny* (32), *ńwáźny* (3), *ńwielki* (3), *ńwierny* (5), *ńwolny* (9), *ńzgodny* (3), *ńzły* (*ńiezły*) (6) [przymiotnik a. zaimek + do].

H. W przekleństwach i pozdrowieniu (6) : Niechań idzye gđzye raczy by chćiał y do dyabńá. *RejWiz* 29; *RejZwierz* A4; idź do zábitey ńmierći. *GórnDworz* R8; Quid tua (malum) id refert, [...] Diabelń tobie do tego *Mącz* 205c; Idź do kátá *KlonŻal* E4v; do uyźrzenia pńanie Zńotogrodźki. *CiekPotr* 39.

*** *Bez wystarczajúcego kontekstu* (15) : *MurzOrt* Bv; *KrowObr* 244v; *Mącz* 3a (3); *LeovPrzep* [K2]; od/ czyńtay do. *CzechRozm* 151v (7); *Tenus – Powroz.* *Tenus – Az, do.* *Calep* 1055a; *ZapKóścier* 1588/76.

*** *Dubium* (1) : Więń tu ńobie dolewaią *Grates nunc omnes ńpiewaią.* *Drudzy Te Deum Laudamus* ńź znaleźy do *bibamus.* *RejKup* d2v.

[Zwracamy uwáę, że w połączeniu z wieloma czasownikami (a także rzeczownikami i przymiotnikami) przyimek „do” peńni niekiedy funkcję formalńą. W XVI w. stabilizacja tych połączeń nie dokonańa się jeszcze w peńni (obok przyimka „do” wystęńują także przypadki bez przyimka lub inne przyimki)].

Cf **DO CNA**, **DOJĄD**, **DOJĄDŹE**, **DOINĄD**, **DO JELA**, **DOKĄD**, **DOKĄDINĄD**, **DOKĄDKOLI**, **DOKĄDKOLWIE**, **DOKĄDKOLWIEK**, **DOKĄDŹE**, **[DOONĄD]**, **DOTAMTĄD**, **DOTĄD**, **DOTYCHMIAST**